

SUOMEN PANKKI

68. VUOSIKIRJA 1987

ISSN 0355-5925
Helsinki 1988
Uudenmaan Kirjapaino Oy

SISÄLLYS

Vuoden 1987 taloudellinen kehitys

Maailmantalous ja Suomen vientimarkkinat	4
Kotimainen talouspolitiikka	5
Kysyntä ja tarjonta	5
Työllisyys	6
Hintakehitys	6
Ulkomainen ja kotimainen rahoitus	8

Keskuspankkipolitiikka

Keskuspankkipolitiikan pääpiirteet	10
Kansainväliset ja kotimaiset valuuttamarkkinat	13
Korkopolitiikka ja rahapolitiikan ohjausjärjestelmän muutokset	16
Kotimaiset raha- ja pääomamarkkinat	17
Erityisrahoitusjärjestelyt	19
Kansainväliset rahoitusmarkkinat ja Suomen ulkomaiset pääomanliikkeet	20
Valuuttamääräysten muutokset	23
Järjestelyt maksusopimusmaiden kanssa	24

Suomen Pankki ja kansainväliset järjestöt

Kansainvälinen valuuttarahasto	25
Kansainvälinen järjestelypankki	27
Maailmanpankkiryhmä	27
Muu kansainvälinen yhteistyö	28

Seteliuudistus

Uudistuksen tarkoitus	29
Seteleiden kuva-aiheet	29
Seteleiden suunnittelu	29
Seteleiden turvallisuus	30

Organisaatiouudistus 31

Suomen Pankin tase ja tuloslaskelma

Ulkomaat	32
Rahoituslaitokset	33
Julkinen sektori	33
Yritykset	33
Liikkeessä oleva raha	35
Muut tase-erät	36
Setelinantotase	36
Suomen Pankin nettotase	36
Tuloslaskelma	37

Kuviot

1. Kansainväliset suhdanteet ja suhteelliset työvoimakustannukset	4
---	---

2. Kysynnän ja tarjonnan tase	6
3. Työttömyysaste ja kapasiteetin käyttöaste	7
4. Kuluttajahinnat ja vaihtotase	7
5. Rahoitustasapaino	8
6. Kotimaisia reaalikorkoja	8
7. Pankkien luotot ja varainhankinta	9
8. Pankkien kassavarantotalletukset	11
9. Suomen Pankin valuuttavaranto ja termiinipositio	11
10. Suomen Pankin ja pankkien rahoitussuhteet	12
11. Tärkeimpien valuuttakurssien muutokset	13
12. Kolmen kuukauden eurotalletusten korot	14
13. Markan ulkoisen arvon kehitys	15
14. Suomen Pankin hallinnolliset korot ja rahamarkkinakorkoja	16
15. Pääomamarkkinoiden ja pankkien korkoja	18
16. Erityisrahoitusjärjestelyt	19
17. Velkaantumiskehitys	21
18. Suomen Pankin tase	32

Lilitteet

Suomen Pankin erityisrahoitusjärjestelyt	40
Investointivaraukset	40
Raha- ja valuuttapolitiittisia toimenpiteitä 1987	41

Taulukot

1. Suomen Pankin tase kuukausittain	48
2. Vaihdeettava ja sidottu valuuttavaranto	52
3. Suomen Pankin soveltamia korkoja	52
4. Suomen Pankin markkinaoperaatiot rahamarkkinoilla	53
5. Pankkien keskuspankkiasema	54
6. Kotimaassa liikkeeseen lasketut joukkovelkakirjalainat	55
7. Avistamyntikurssit vuosittain	56
8. Avistamyntikurssit kuukausittain	58
9. Suomen pitkäaikainen ulkomainen velka ja saaminen	62
10. Kotimainen clearingliike	63
11. Setelinanto	64
12. Liikkeessä olevat setelit ja metallirahat	65
13. Setelinvalmistus ja setelinpoisto	66
14. Setelit ja metallirahat	67

Tilintarkastajien kertomus	69
Eduskunnan pankkivaltuusmiehet vuoden 1987 lopussa	70
Suomen Pankki vuoden 1987 lopussa	70

VUODEN 1987 TALOUDELLINEN KEHITYS

Taloudellinen toiminta vilkastui vuonna 1987. Vahva kysyntä länsimarkkinoilla ja teollisuuden hintakilpailuvuon paraneminen Länsi-Euroopassa vauhdittivat lännenviennin kasvun 7 prosenttiin. Idänvienti supistui, joten koko viennin lisäys jäi verraten pieneksi. Vaihtosuhteen paraneminen tuki selvästi kotimaista kysyntää, ja sitä vahvisti myös finanssipolitiikan keventäminen. Bruttokansantuotteen kasvu ylty runsaaseen 3 prosenttiin, vaikka maatalouden kato aiheutti huomattavia menetyksiä. Tuonnin määrä kasvoi selvästi nopeammin kuin viennin määrä ja vaihtotaseen alijäämä syveni 9.2 mrd. markkaan. Työllisten määrä pysyi lähes ennallaan. Koska työvoiman tarjonta samalla supistui, työttömyysaste aleni hieman. Tuontihinnat laskivat edelleen jonkin verran, mutta kotimaisten kustannusten nousu jatkui melko nopeana. Kuluttajahinnat kohosivat vuoden aikana 3.7 prosenttia. Inflaation ja vaihtotaseen vajauksen hillitsemiseksi rahapolitiikka pidettiin kireähkönä.

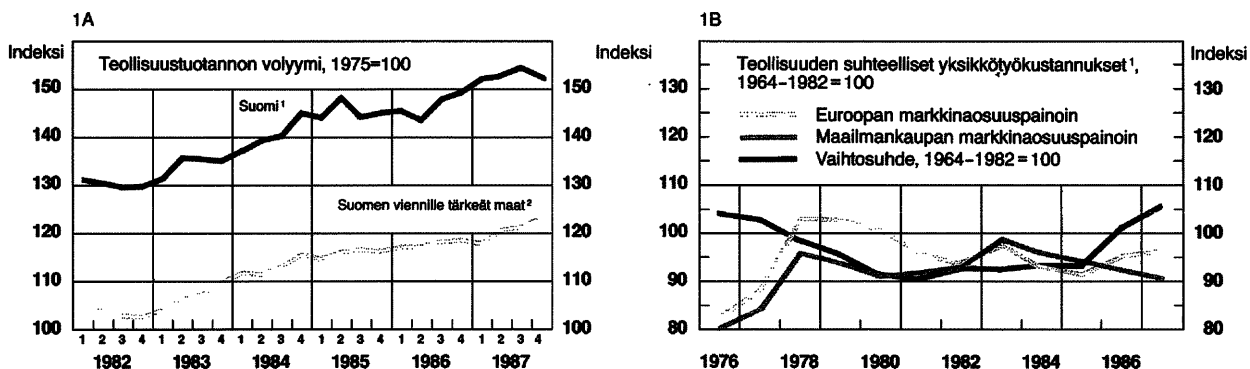
MAAILMANTALOUS JA SUOMEN VIENTIMARKKINAT

Läntisten teollisuusmaiden kokonaistuotannon kasvu jatkui 3 prosentin vauhdilla vuonna 1987 (kuvio 1A). Euroopan maissa kasvu oli hieman heikompaa kuin OECD-alueella kokonaisuutena. Euroopassa kotimainen kysyntä tuki tuotantoa, kun taas ulkomaankaupan vaikutus oli sitä heikentävä. Bruttokansantuotteen lisäys jäikin prosenttiyksikön kotimaisen kysynnän kasvua pienemmäksi. Tuotannon kasvu ei riittänyt juuri alentamaan työttömyyttä. Eurooppalaisissa OECD-maissa työttömyysaste oli hieman alle 11 %.

Suomen läntisten vientimarkkinoiden kasvu oli edellisen vuoden tavoin lähes 5 %. Kun öljyn hinta osittain palautui edellisvuotisen romahduksen jälkeen ja raaka-aineiden hinnat alkoivat nousta, nopeutui myös markkinatalousmaiden inflaatio. Kuluttajahintojen nousu OECD-alueella vauhdittui selvästi ja oli vuoden lopulla noin 4 %. Tuntuvin inflaatio nopeutui Yhdysvalloissa. Nimellispalkkojen ja yksikkötyökustannusten nousu jatkui hitaana. Sekä nimelliset että reaalkorot pysyivät yleisesti verrattain korkeina.

Kuvio 1.

KANSAINVÄLISET SUHDANTEET JA SUHTEELLISET TYÖVOIMAKUSTANNUKSET

¹ Laskettu työpäiväkorjatusta sarjasta.

² Indeksi ostajamaiden vienniosuuksilla painotettuna.

¹ 14 maata / Suomi, samana valuutana.

KOTIMAINEN TALOUSPOLITIikka

Suomen taloudellinen tilanne oli vuoden 1987 alussa tyydyttävä. Tuotannon kasvu, joka oli viikastunut edellisen vuoden jälkipuolella, jatkui voimakkaan kysynnän vauhdittamana.

Vuoden 1987 valtion tulo- ja menoarviossa finanssipolitiikka suunniteltiin lievästi kasvua tukevaksi viennin ja tuotannollisten investointien edistämiseksi. Vuoden 1986 aikana voimaan tulleet yritysveron kevennys ja energiaverouudistus vaikuttivat täysimääräisesti vasta vuonna 1987. Aiemmin tehtyjen päätösten mukaisesti kotitalouksien tuloverotusta kevennettiin edelleen. Lisäksi virkamieslakkojen vuoksi viivästynyt vuoden 1986 veronpalautusten maksu ajoittui vuoden 1987 tammikuuhun. Valtiontalouden laskennallinen tukivaikutus kotimaiseen kasvuun oli lähes prosenttiyksikön verran. Myös kunnallistaloudella oli lievä kasvua lisäävä vaikutus.

Inflaation ja vaihtotaseen alijäämän kasvua hillittiin pitämällä korot edelleen vuonna 1987 verraten korkeina, vaikka markkinakorot laskivat vuoden aikana. Korkeoero ulkomaihin ja luottamuksen palautuminen markan ulkoiseen arvoon houkuttelivat Suomeen runsaasti pääomaa. Lyhytaikaista pääomaa tuotiin noin 25 mrd. markkaa. Rahapolitiikan ohjauksjärjestelmää muutettiin aloittamalla markkinaoperaatiot sijoitustodistuksilla.

KYSYNTÄ JA TARJONTA

Tavaroiden ja palvelusten viennin määrän kasvu jäi 2 prosenttiin idänkaupan voimakkaan supistumisen vuoksi. Öljyn halpeneminen vuonna 1986 aiheutti kahdenväliseen kauppaan tasapainottomuutta, joka vähensi Neuvostoliiton-vientiä edelleen vuonna 1987. Toimituksia länsimarkkinoille onnistuttiin lisäämään odotettua joustavammin. Lännenviennin määrä kasvoi runsaat 7 % eli selvästi markkinoita nopeammin. Palvelusten viennin määrä lisääntyi vain vähän.

Kotimainen kysyntä piti yllä kokonaistuotannon ripeää kasvua (kuvio 2). Yksityinen kulutus jatkui voimakkaana ja investoinnit kääntyivät kasvuun. Yritysten kannattavuus kohentui selvästi, ja kapasiteetin käyttöaste nousi verraten korkeaksi (kuvio 3B). Erityisesti teollisuuden investoinnit lisääntyivät runsaasti lukuun ottamatta metalliteollisuutta, jossa investoinnit supistuivat. Palveluelinkeinojen investoinnit lisääntyivät selvästi. Myös asuntotuotanto kääntyi vuoden 1987 aikana lievään kasvuun. Julkisten investointien lisääntyminen näkyi lähinnä valtion investointien vilkastumisena.

Investointien kasvu painottui kone- ja laiteinvestointeihin. Julkisten investointien painopiste oli kuitenkin talonrakennustoiminnassa. Yksityinen rakentaminen oli sen sijaan vaimeaa. Kokonaisuudessaan kiinteät investoinnit kasvoivat runsaat 4 % edellisestä vuodesta.

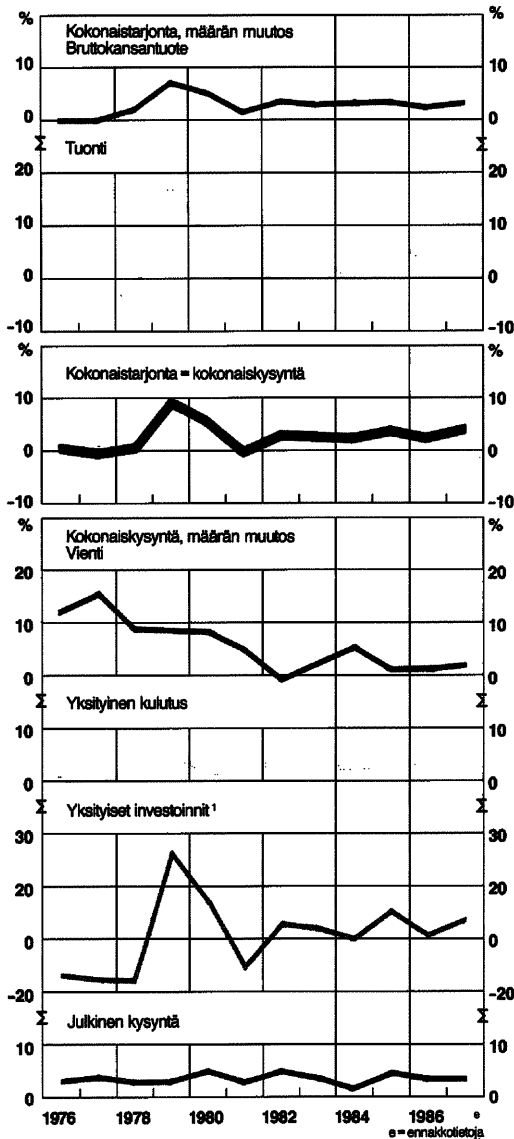
Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot lisääntyivät nimellisesti 9 %. Tulojen lisäyksestä noin kaksi prosenttiyksikköä oli peräisin veronpalautusten siirtymisestä vuoden 1986 joulukuusta vuoden 1987 tammikuuhun. Lykkäys ei kuitenkaan vaikuttanut merkittävästi yksityisen kulutuksen ajoittumiseen. Vaihtosuhteen selvä paraneminen (kuvio 1B) tuki toisena vuonna peräkkäin reaalityulojen kasvua. Yksityisen kulutuksen määrä lisääntyi 5 % eli lähes yhtä paljon kuin reaalityulot. Eri kulutuserät kehittyivät melko tasaisesti, joskin kestävien tavaroiden lisäys oli suurin. Julkinen kulutus kasvoi vajaat 4 %.

Kotimaisen kysynnän voimakas kasvu heijastui tuontiin. Kulutustavaroita tuotiin määrällisesti 15 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin; esimerkiksi henkilöautojen ja vaatetustavaroiden tuonnin nopea kasvu jatkui. Investointitavaroiden tuonnin määrä lisääntyi lähes 10 %. Kun myös raaka-aineiden tuonti kasvoi selvästi, kokonaistuotannon määrä lisääntyi lähes kymmenenneksen.

Bruttokansantuotteen määrä lisääntyi 3,2 % vuonna 1987. Maatalouden kato alensi kasvua noin prosenttiyksikön, mikä vaimensi kasvua etenkin vuoden jälkipuoliskolla. Samoin vaikutti myös vai-

Kuvio 2.

KYSYNNÄN JA TARJONNAN TASE

¹ ML varastoinvestoinnit ja taseen tilastovirhe, huom. eri asteikko.

mea Neuvostoliiton-vienti. Sitä vastoin kotimainen kulutus ja investoinnit jatkuivat vuoden loppupuolellakin vilkkaina. Teollisuustuotanto kasvoi kokonaistuotantoa enemmän ja kehitys toimialoitain oli varsin yhtenäistä.

TYÖLLISYYS

Työllisten määrän vuonna 1986 alkanut lievää supistuminen jatkui vuonna 1987. Erityisen selvästi työllisten määrä väheni teollisuudessa ja alkutuotannossa. Sitä vastoin palvelualoilla työllisten määrä kasvoi.

Työvoiman tarjonta väheni työllisyyttä enemmän. Työvoimaosuus laski erityisesti 55–74-vuotiaiden ryhmässä, mikä oli seurausta mm. varhaiseläkejärjestelmien laajenemisesta. Tarjonnan supistuminen käänsi työttömyyden laskuun ja työttömyysaste aleni 5.1 prosenttiin (kuvio 3A).

HINTAKEHITYS

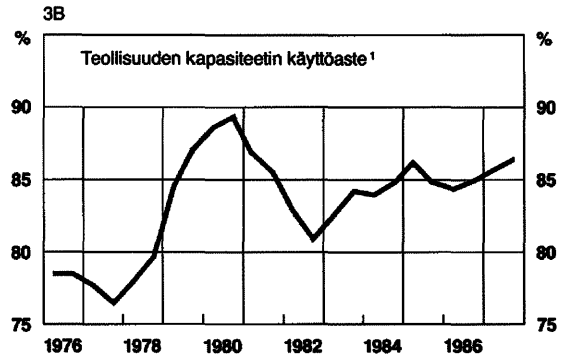
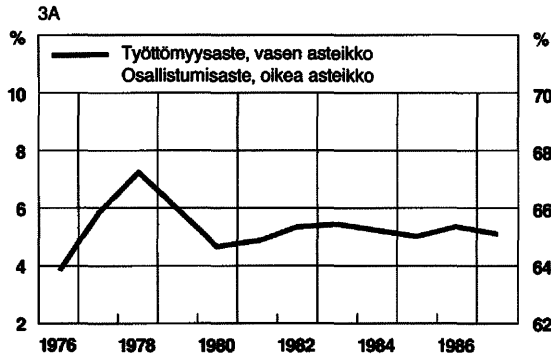
Ulkomaankauppahintojen kehitys oli vuonna 1987 rauhallista. Tuontihinnat pysyivät koko vuoden vakaina mutta jäivät keskimäärin hieman edellisen vuoden tason alapuolelle. Vientihinnat kääntyivät lievään nousuun. Eri toimialoilla hintakehitys oli kuitenkin epäyhtenäistä. Joidenkin metsäteollisuustuotteiden hinnat kohosivat selvästi. Markan lievä revalvoituminen hillitsi sekä vienti- että tuontihintojen nousua. Ulkomaankaupan vaihtosuhte parani 4 prosenttiyksikköä.

Maailmanmarkkinahintojen laskun vaikutus välittyi vuoden 1986 aikana kotimaisiin hintoihin hitaammin kuin useimmissa kilpailijamaissa. Osa kustannusten alenemisesta näkyi kuluttajahinnoissa vuonna 1987. Vielä vuoden alkupuolella kuluttajahinnat nousivat Suomessa hieman nopeammin kuin OECD-maissa keskimäärin. Vuoden lopulla Suomen inflaatiovauhti alitti OECD-alueen keskimääräisen hintojen nousun. Tukkuhinnat olivat prosentin korkeammat kuin vuotta aikaisemmin. Kuluttajahinnat nousivat keskimäärin 3.7 % edellisvuotisista ja joulukuusta joulukuuhun samoin 3.7 % (kuvio 4A).

Työvoimakustannukset nousivat vuonna 1987 edelleen nopeammin kuin kilpailijamaissa. Palkansaajien ansiotasoa kohosi 7 % eli jokseenkin edellisen vuoden tapaan. Sopimuspalkkojen nou-

Kuvio 3.

TYÖTTÖMYYSASTE JA KAPASITEETIN KÄYTTÖASTE

¹ Suomen Pankin investointikyselyn mukaan.

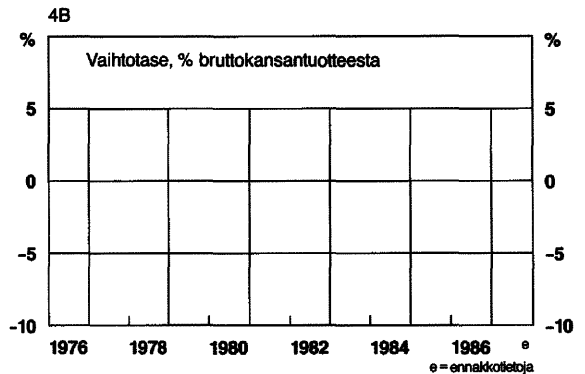
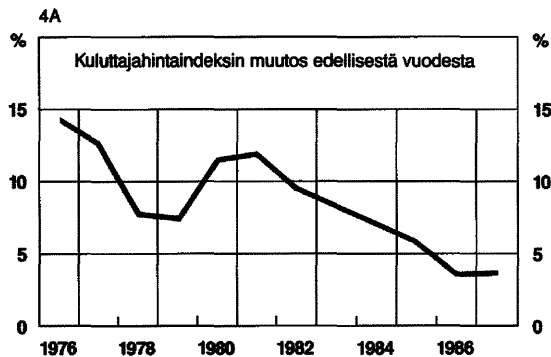
su ylitti jossakin määrin vuoden 1986 tulosopimusten mukaisen tason. Palkkaliukuma hidastui hienan ja oli noin 2 %. Vahva tuottavuuskehitys tuki kilpailukykyä. Siten kansallisina valuuttoina laskeutut yksikkötyökustannukset lisääntyivät Suomessa vähemmän kuin kilpailijamaissa. Valuuttakurssien epäyhtenäisen kehityksen vuoksi Suomen suhteellinen hintakilpailukyky parani Euroopan markkinoilla mutta heikkeni maailmanmarkkinapainoilla laskettuna (kuvio 1B).

ULKOMAINEN JA KOTIMAINEN RAHOITUS

Tuonnin määrä kasvoi vuonna 1987 selvästi viennin määrää nopeammin. Kauppataseen ylijäämä supistui edellisvuotisesta, vaikka vaihtosuhte parani edelleen. Koko vuoden tavarakaupan ylijäämäksi tuli 2.5 mrd. markkaa. Tästä 1.7 mrd. markkaa syntyi lännenkaupassa. Palveluskauppa oli lievästi alijäämäinen. Pääomankorvausten ja tu-

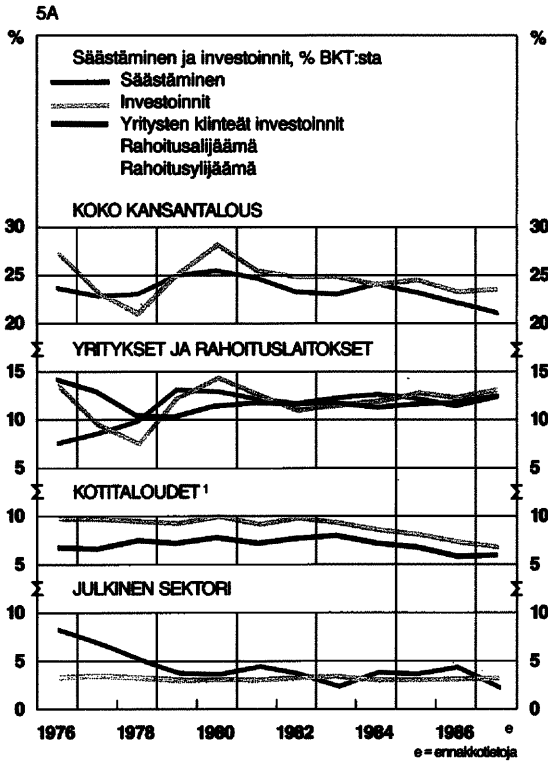
Kuvio 4.

KULUTTAJAHINNAT JA VAIHTOTASE

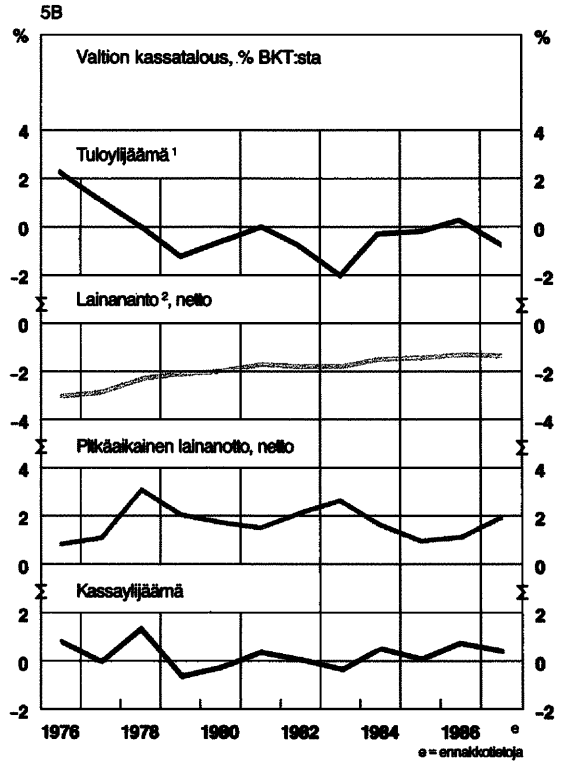

Kuvio 5.

RAHOITUSTASAPAINO

¹ Ml. voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

¹ Tulot-menot, ilman rahoituslaitosten.

² Ml. muut finanssijohitteet.

lonsiirtojen taseen alijäämä jatkoi kasvuaan huolimatta ulkomaisten korkojen laskusta. Koko vaihtotase oli 9.2 mrd. markkaa alijäämäinen (kuvio 4B). Sidottujen valuuttojen vaihtotase oli 2.6 mrd. markkaa ylijäämäinen.

Kansantalouden rahoitustasapaino heikkeni hieman edellisvuodesta (kuvio 5A). Yritysten rahoitusaliijäämä kasvoi lievästi. Rahoituslaitosten ylijäämä pysyi lähes edellisvuoden tasolla. Kotitalouksien rahoitusaliijäämä supistui edelleen. Kotitalouksien säästämisaste pysyi ennallaan. Suuntaus perinteisistä pankkitalletuksista korkeampiin tuottoisiin kohteisiin jatkui.

Kuvio 6.

KOTIMAISIA REAALIKORKOJA¹

¹ Nimellinen korko miinus kuluttajahintojen toteutunut 12 kuukauden muutos.

² Erityisotolainuksen korko.

³ Debetuurien efektiivinen korko.

KESKUSPANKKIPOLITIikka

Keskuspankkipolitiikan tavoitteena vuonna 1987 oli inflaation vakauttaminen korkeintaan kilpailijamaiden tasolle sekä lisäksi erityisesti loppuvuonna vaihtotaseen vajauksen kasvun hillitseminen. Luottamus markan ulkoiseen arvoon palautui, mikä näkyi valuuttavarannon huomattavana kasvuna. Likviditeetin lisäyksestä aiheutuvaa markkinakorkojen alenemista keskuspankki hillitsi markkinaoperaatioilla. Virallisen valuuttaindeksin rajat pidettiin ennallaan, mutta vuoden mittaan markan ulkoinen arvo vahvistui. Keskuspankkirahoitusjärjestelmän uudistamista jatkettiin siirtymällä markkinaehtoiseen ohjausjärjestelmään. Valuutansäännöstelyä lievennettiin asteittain aiempien vuosien tapaan. Kotimaisia rahoitusmarkkinoita kehitettiin sallimalla pankkien ottaa käyttöön vuoden 1988 alusta myös pitkäaikaiseen vaihtuvakorkoiseen viitekorkoon sidottu luotonanto.

KESKUSPANKKIPOLITIIKAN PÄÄPIIRTEET

Taloudellisen tilanteen kohentuminen vuoden 1987 alkukuukausina vähensi valuuttamarkkinoiden epävarmuutta. Lännenviennin suotuisa kehitys ja korkea kotimainen korkotaso suhteessa ulkomaiseen kasvattivat valuuttavarantoa varsinkin vuoden alkupuolella. Valuuttavaranto kasvoi vuoden 1987 aikana 14 mrd. markasta lähes 29 mrd. markkaan (kuvio 9). Likviditeetin virratessa maahan markkinakorkojen laskupaineet voimistuivat. Hillitäkseen kotimaisen kysynnän kasvua, siitä aiheutuneen vaihtotaseen alijäämän lisääntymistä ja inflaation nopeutumista Suomen Pankki hidasti markkinakorkojen alenemista sitomalla likviditeettiä keskuspankkiin. Tämä johti siihen, että pankkien keskuspankkivelka supistui ja pankeille syntyi huomattava saaminen Suomen Pankilta. Lyhyet markkinakorot laskivat tammi-toukokuussa runsaat 3 prosenttiyksikköä. Korkojen lasku jatkui loppuvuonna huomattavasti hitaampana. Peruskorkoa ei muutettu vuoden 1987 aikana.

Aiemmin lähinnä päiväkorkoihin nojautunut rahapoliittinen ohjausjärjestelmä korvattiin markkinaehtoisella ohjausjärjestelmällä, jossa keskuspankki alkoi markka- ja valuuttainterventioilla vaikuttaa suoraan pankkien keskuspankkivelan määrään ja markkinakorkoihin.

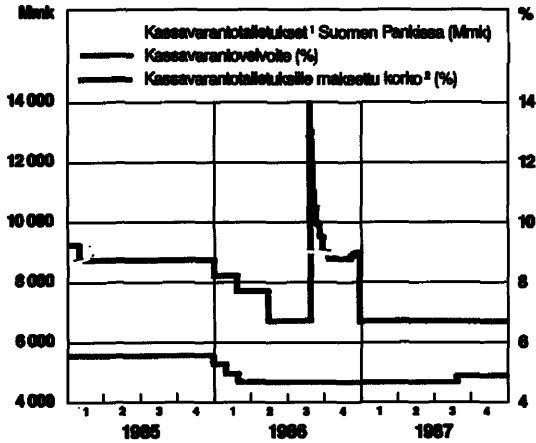
Helmikuussa Suomen Pankki ryhtyi vastaanottamaan pankeilta kolmen kuukauden talletuksia

vähentääkseen markkinoiden likviditeettiä. Nämä talletukset tulivat joulukuussa 1986 käyttöön otettujen kolmen kuukauden keskuspankkiluottojen rinnalle. Maaliskuussa Suomen Pankki alkoi käydä kauppaa pankkien kanssa omilla ja pankkien sijoitustodistuksilla (kuvio 10).

Huhtikuun alusta päiväluottojen käyttöä rajoitettiin asettamalla pankkikohtaiset lisäkorottoman päiväluoton ylärajat. Päiväluottojen ja -talletusten käyttöä vähennettiin myös niiden hinnoittelulla. Verraten korkeaa päiväluottokorkoa laskettiin useaan otteeseen tammi-huhtikuun aikana, mutta vähemmän kuin markkinakorot samaan aikaan alentuivat. Samaan aikaan päivätalletuskorkoa alennettiin siten, että se pysyi selvästi markkinakorkojen alapuolella (kuvio 14). Näistä syistä päiväkorkojen ja päivämarkkinoiden rahapoliittinen merkitys väheni olennaisesti. Loppuvuonna päiväkorkoja ei enää muutettu. Huhtikuun alusta Suomen Pankin päivämarkkinat toimivat enää rajoitetusti pankkien päivittäisen likviditeettitarpeen lähteenä ja ylijäämävarojen sijoituspaikkana.

Kotimaiset rahamarkkinat kehittyivät merkittävästi vuoden 1987 alkupuolella. Pankkien sijoitustodistuksista tuli nopeasti tärkein lyhytaikaisen rahoituksen väline. Huhtikuun puolivälin jälkeen Suomen Pankki luopui kolmen kuukauden keskuspankkiluotoista ja -talletuksista ja ryhtyi toteuttamaan markkinaoperaationsa yksinomaan sijoitustodistuskaupoilla.

Kuvio 8.
PANKKIEN KASSAVARANTOTALLETUKSET

¹ Päivärajojen kuukauskeskiarvo.
² Päiväkorot.

Toukokuun alusta Suomen Pankki ryhtyi julkaisemaan päivittäin heliborkorkoja¹, jotka kuvaavat lyhytaikaisten markkinakorkojen kehitystä Suomessa. Nämä korot saivat keskeisen aseman

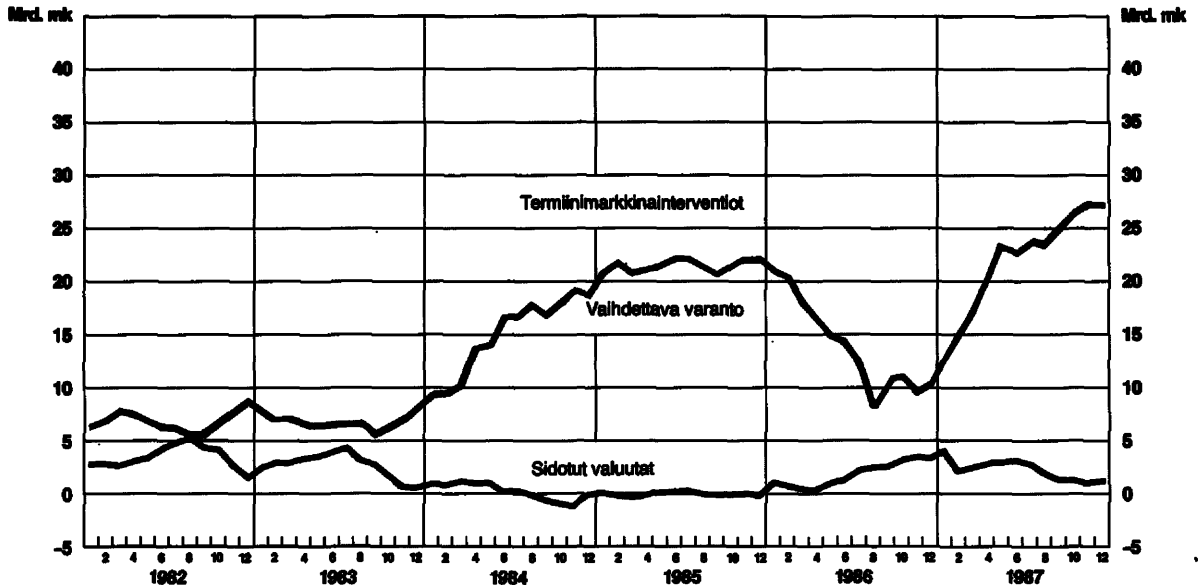
pankkien luotonannon viitekorkoina peruskoron ohella.

Lokakuussa Suomen Pankki antoi rahalaitoksille uudet henkilöluotto-ohjeet. Niissä ei enää esitetty täsmällisiä ohjeita etukäteissästämisestä. Suomen Pankki lähti ohjeissaan kuitenkin siitä, että pankit pitävät asiakkaan lainanhoitokyvyn kannalta riittävää etukäteissästämistä asunto- ja muiden suurehkojen henkilöluottojen myöntämisen edellytyksenä. Samalla Suomen Pankki täydensi ohjeitaan sovellettavista korkoehdoista. Vuoden 1988 alusta myönnettävissä pitkissä asuntoluotoissa voidaan noudattaa jaksoittaista kiinteäkorkoisuutta siten, että korko sidotaan Suomen Pankin julkaisemaan 3 tai 5 vuoden markkinakorkoon.²

¹ HELIBOR (Helsinki Interbank Offered Rate) perustuu viiden suurimman pankin päivittäin klo 13.00 pankkien sijoitustodistuksille antamien ostonoteerausten keskiarvoon, jonka Suomen Pankki laskee eri maturiteeteille (1, 2, 3, 6, 9 ja 12 kuukautta).

² Nämä korot perustuvat viiden suurimman pankin päivittäin klo 13.00 antamiin verollisten ja kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen ostonoteerauksiin. Suomen Pankki laskee korot ostonoteerausten keskiarvoista ja julkaisee ne kerran kuussa kuukausikeskiarvona.

Kuvio 9.
SUOMEN PANKIN VALUUTTAVARANTO JA TERMIINIPOSITIO

Valuuttamääräyksiä muutettiin 1987 valuuttasäännöstelyn vapauttamisessa noudatetun asteittaisen linjan mukaisesti. Valuuttasäännöstelyä yksinkertaistettiin ja lievennettiin kesäkuussa vapauttamalla Suomen Pankin luvanvaraisuudesta ulkomaille tehtävät pienehköt suorat sijoitukset eräin poikkeuksin. Lupaa ei liioin tarvita siirtolaisvaluutan siirtoon eikä ulkomaisen asunnon hankintaan. Myös mahdollisuuksia sijoittaa ulkomaisiin julkisesti noteerattuihin arvopapereihin lisättiin. Elokuussa jatkettiin jo vuotta aiemmin aloitettua pitkäaikaisen ulkomaisen luotonoton määräysten lieventämistä vapauttamalla lähes koko yrityssektorin pitkäaikainen ulkomainen luotonotto. Lokakuussa valuuttapankkeille myönnettiin oikeus asettaa ja ostaa myös markkaa koskevia valuuttavaihtoehtoja.

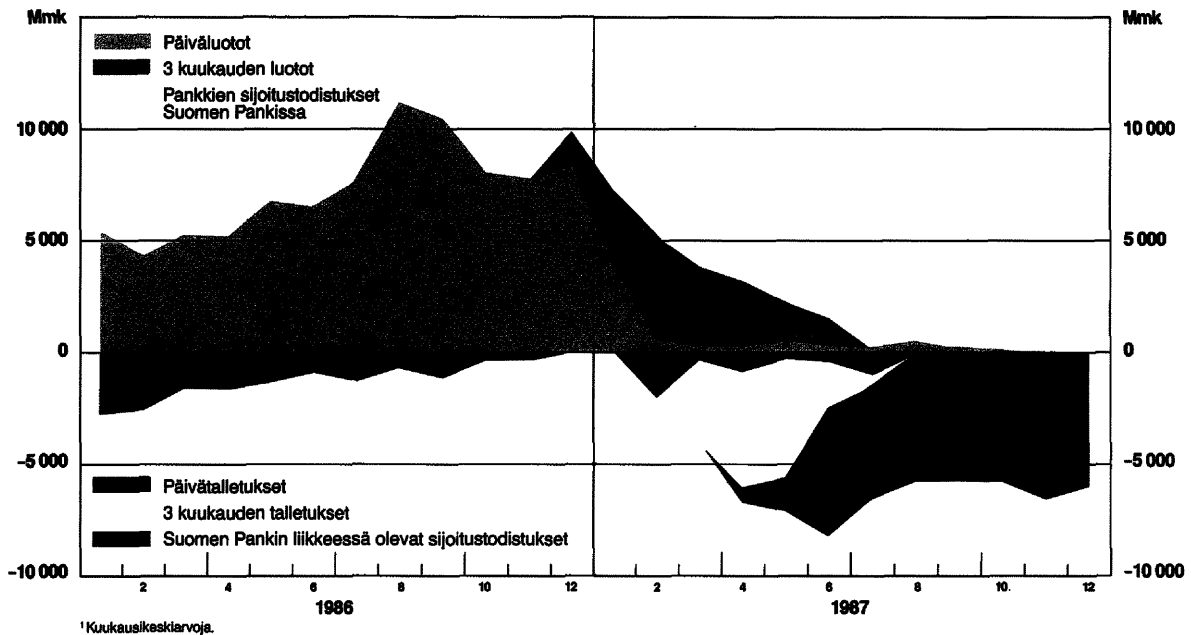
Vaihdettavan valuuttavaran kasvua tukivat erityisesti pankkien yrityksiltä ja ulkomaisilta pankeilta ostaman termiinivaluutan kateluotot. Myös lyhytaikaiset kauppaluotot ja yritysten ottamat pitkä-

aikaiset ulkomaiset luotot lisääntyivät. Valuuttavaran kasvun myötä markan ulkoinen arvo vahvistui vuoden mittaan runsaan prosentin (kuvio 13). Indeksi palautui siten osapuilleen sille tasolle, jolla se oli vuoden 1986 alkukuukausina. Indeksiluvun sallittiin vaihdella päivittäin aiempaa joustavammin valuuttamarkkinoiden tilan mukaan. Varsinkin loppuvuonna kansainvälisten rahoitus- ja valuuttahäiriöiden yhteydessä valuuttaindeksin heilahtelut olivat totuttua jonkin verran suurempia.

Pankkien maksuvalmius, määriteltynä lyhytaikaisten saamisten ja velkojen (ml. termiinipositio) nettomääränä ei juuri muuttunut vuoden aikana. Yrityssektorin termiinivaluutan myynnistä aiheutuvan pankkien lyhytaikaisen markkavelan ja erityisottolainauksen kasvun vastapainoina olivat keskuspankin markkinaoperaatiot, joilla Suomen Pankki sitoi likviditeettiä pankkien välisiltä markkinoilta. Likviditeettiä sitoutui myös Suomen Pankin korotettua kassavarantovelvoitetta elokuussa (kuvio 8). Nettomääräisesti pankkien saamiset kes-

Kuvio 10.

SUOMEN PANKIN JA PANKKIEN RAHOITUSSUHTEET¹, ILMAN KASSAVARANTOTALLETUKSIA

kuspankilta kasvoivat vuoden aikana 0.2 mrd. markasta 16.7 mrd. markkaan.

Suhteellisen korkeista reaalkoroista huolimatta luottojen kysyntä oli vilkasta, mikä heijastui pankkien markka-antolainauksen kasvun nopeutumisena vuoden loppua kohti. Asuntomarkkinoilla kysynnän kasvu ja luottojen saatavuuden helpottuminen kiihdyttivät asuntohintojen nousuvauhtia erityisesti pääkaupunkiseudulla.

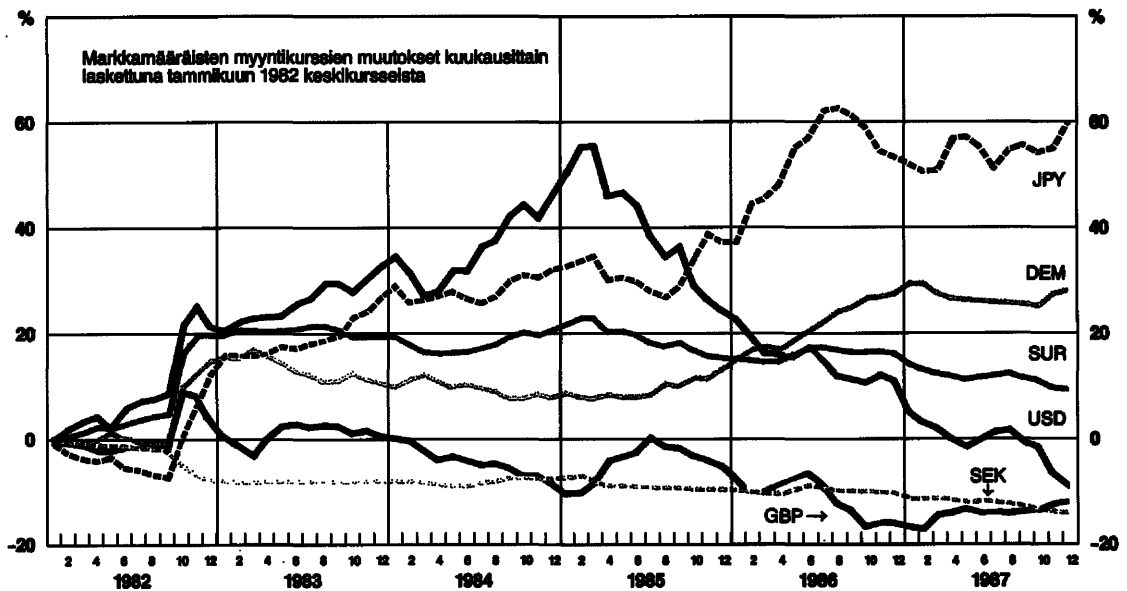
KANSAINVÄLISET JA KOTIMAISET VALUUTTAMARKKINAT

Kurssien muutokset kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla jatkuivat vuoden 1987 kuluessa voimakaina (kuvio 11). Dollari heikkeni muihin tärkeisiin valuuttoihin nähden jo kolmatta vuotta. Tämä johtui suureksi osaksi siitä, että Yhdysvaltain vaihtotase pysyi dollarin heikentymisestä huolimatta tuntuvasti alijäämäisenä. Valuuttakurssien muutoksia

pyrittiin hillitsemään keskuspankkien dollarin tukioitoilla suurten OECD-maiden helmikuussa tekemän sopimuksen mukaisesti. Dollarin arvo pysyikin suhteellisen vakaana aina syksyyn saakka. Tähän vaikutti myös rahapolitiikan kiristäminen Yhdysvalloissa, jolloin dollarikorkojen ero muiden valuuttojen korkoihin kasvoi. Kansainvälisillä arvopaperimarkkinoilla lokakuussa tapahtuneen kurssitason romahduksen jälkeen Yhdysvaltain rahapolitiikkaa kevennettiin, jolloin korkotaso laski selvästi. Myös muissa tärkeissä maissa korot laskivat (kuvio 12). Vuoden loppukuukausina dollari kuitenkin heikkeni tuntuvasti. Suurten OECD-maiden keskuspankkien tuntuvien interventioiden johdosta dollarin heikkeneminen pysähtyi vuoden vaihteessa.

Saksan markka pysyi vahvana, vaikka se heikentyikin mm. Japanin jeniin ja Englannin puntaan nähden. Liittotasavallan talouspolitiikka oli kotimaista kysyntää lievästi voimistavaa ja ulkomaankaupan ylijäämää supistavaa. Kysyntää tukivat

Kuvio 11.
TÄRKEIMPIEN VALUUTTAKURSSIEN MUUTOKSET

kertomusvuonna kevyehkö rahapolitiikka ja vuosiksi 1988—1990 ajoitettujen verohelpotusten odotusvaikutukset. Korkotaso oli vuoden lopussa selvästi alempana kuin vuotta aiemmin.

Englannin punta vahvistui vuoden kuluessa, kun taloudellinen kasvu nopeutui ja inflaatio pysyi alhaisena. Puntaa tuettiin myös suhteellisen kireällä rahapolitiikalla, joskin vuoden mittaan korkotaso laski. Japanin jeni vahvistui kaikkiin tärkeisiin valuuttoihin nähden lukuun ottamatta vuoden alkukuuksia. Maan vaihtotase pysyi huomattavan ylijäämäisenä jenin vahvistumisesta, korkotason alentamisesta ja kotimaisen kysynnän lisäämiseen tähtäävistä toimenpiteistä huolimatta.

Euroopan valuuttajärjestelmän (EMS) kurseja tarkistettiin tammikuun 12. päivänä Ranskan frangin heikentymisen ja sen odotusvaikutusten aiheuttamien runsaiden pääomanliikkeiden vuoksi. Saksan markan ja Hollannin floriinin keskuskurssit nostettiin 3 % sekä Belgian ja Luxemburgin

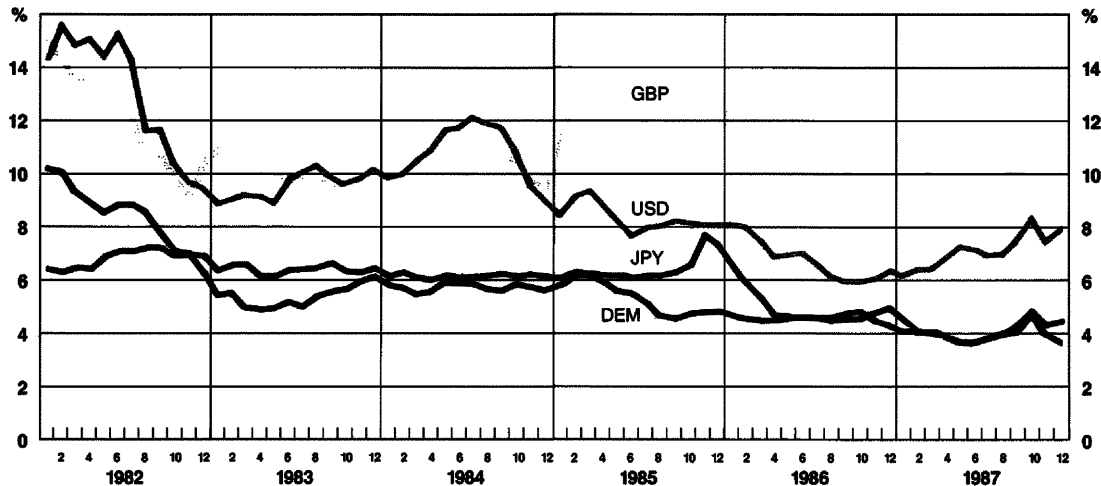
frangien keskuskurssit 2 %. Muiden EMS-maiden valuuttojen keskuskurssit pidettiin ennallaan.

Pohjoismaisilla valuuttamarkkinoilla ei vuoden mittaan esiintynyt voimakkaita kurssihin ja korkoihin vaikuttavia paineita. Ruotsin kruunu vahvistui valuuttavarannon kasvun myötä, jota tuki korkoeron suureneminen ulkomaisiin korkoihin nähden. Vuoden loppupuolella kruunun ulkoinen arvo heikkeni vaihtelun alueensa keskipisteen tuntumaan, koska taloudellinen epävarmuus lisääntyi ja mm. ulkomaiset sijoittajat myivät ruotsalaisia arvopapereitaan.

Myös Norjan kruunu vahvistui alkuvuonna vaihtelun alueellaan ja heikkeni jälleen vuoden lopussa huolimatta korkotason noususta. Norjan kruunun ja Ruotsin kruunun ulkoisen arvon heilahtelu oli samankaltainen ja johtuikin pääosin samoista syistä. Tosin Norjan kruunun heilahtelu oli voimakkaampaa ja johtui myös öljyn hinnan laskusta vuoden lopussa. Tanskan kruunu oli vuoden alku-

Kuvio 12

KOLMEN KUUKAUDEN EUROTALLETUSTEN KOROT

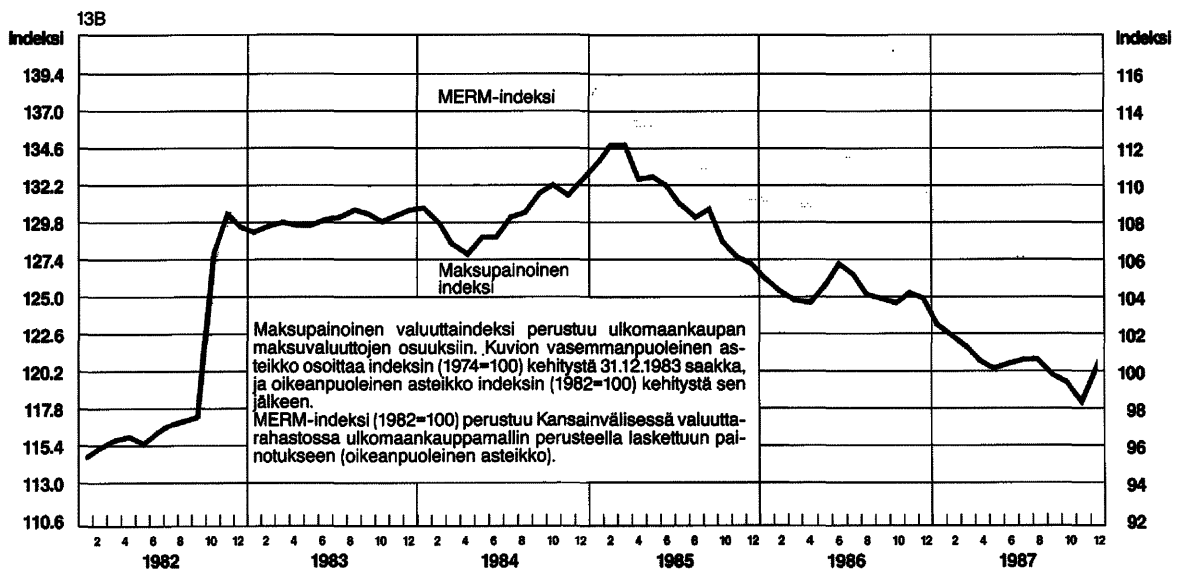
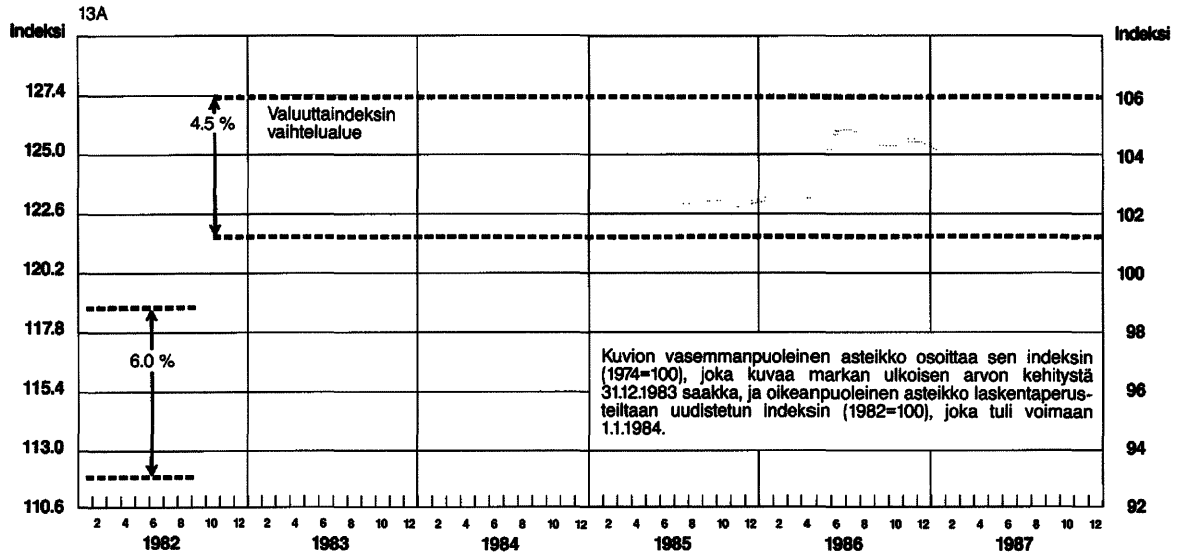
kuukausina EMS-maiden vahvin valuutta. Tämän jälkeen kruunu heikkeni lievästi taloudellisen tilanteen heikennettyä.

Kotimaiset valuuttamarkkinat olivat vuoden 1987 aikana rauhalliset. Edellisen vuoden loppuun asti vallinnut epäluottamus markan kurssia kohtaan

päättyi. Tähän vaikuttivat myös suotuisat taloudellisen kasvun ja ulkomaankaupan näkymät, korkeero ulkomaihin nähden sekä inflaation pysyminen alhaisena.

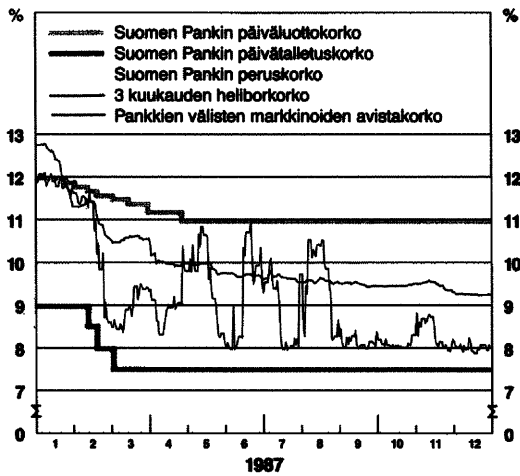
Valuuttaindeksin laskentakaavan painoja muutettiin vuoden aikana normaaliin tapaan viisi kertaa.

Kuvio 13.
MARKAN ULKOISEN ARVON KEHITYS

Kuvio 14.

**SUOMEN PANKIN HALLINNOLLISET KOROT
JA RAHAMARKKINAKORKOJA¹**

¹ Päiväarvot.

Vuoden alussa painot muuttuivat vertailuvuoden vaihtumisen johdosta. Muut tarkistukset tapahtuivat ulkomaankaupan rakenteen muutosten perusteella.

Markan ulkoinen arvo vahvistui mm. maksuosuus- ja MERM-painoihin³ perustuvilla indekseillä mitattuna enemmän kuin virallisella valuuttakurssi-indeksillä mitattuna. Tähän oli syynä ennen kaikkea se, että selvästi heikenneen dollarin paino on ensin mainituissa indekseissä suurempi kuin virallisessa indeksissä (kuvio 13 B).

Eri valuuttojen keskinäiset kurssien muutokset kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla olivat tärkein syy Suomen Pankin noteeraamien valuuttojen markkakurssien muutoksiin, sillä markan ulkoinen arvo pysyi suhteellisen vakaana. Vuoden kuluessa Yhdysvaltain dollarin myyntikurssi laski Suomen markkaan nähden 17.7 %, Neuvostoliiton ruplan 5.0 % ja Ruotsin kruunun 3.6 %. Englannin punnan myyntikurssi nousi 4.3 %, Saksan markan 0.8 % ja Japanin jenin 8.0 %.

³ Maksuosuuspainot perustuvat ulkomaankaupan maksuvaluuttojen osuuksiin. MERM-indeksi perustuu Kansainvälisessä valuuttarahastossa ulkomaankauppamallin perusteella laskettuun painotukseen.

Suomen markan termiinikurssit laskivat vuoden 1987 aikana, koska kotimaisten markkinakorkojen aleneminen supisti Suomen ja muiden maiden välistä korkoeroa. Dollarin kolmen kuukauden termiinikurssi vuositasolla mitattuna ylitti avistakurssin vuoden alussa 6.8 %. Vuoden lopussa tämä ero oli enää 1.6 %.

Vaihdeettava valuuttavaranto kasvoi vuoden kuluessa lähes 17 mrd. markkaa eli noin kolmanneksen enemmän kuin se supistui edellisenä vuonna. Varannon kasvu oli nopeaa vuoden alusta kesäkuuhun saakka ennen kaikkea lyhytaikaisen pääomantuonnin takia. Vuoden loppupuolella kasvu oli vaimeampaa, mihin osaltaan vaikutti Suomen Pankin termiiniostosopimusten lievä lisäys. Suomen Pankin termiiniostosopimusten kanta, joka oli lähes kokonaan erääntynyt vuoden alussa, kasvoi runsaaseen 1 mrd. markkaan vuoden lopussa. Termiini-interventiot olivat osa Suomen Pankin markkinaoperaatioita, joilla hillittiin likviditeetin kasvua ja korkotason laskua.

**KORKOPOLITIIKKA JA RAHAPOLITIIKAN
OHJAUSJÄRJESTELMÄN MUUTOKSET**

Vuoden 1987 alkupuolella päiväkorkeiden merkitys rahapoliittisessa ohjauksessa väheni. Markkinaoperaatiot kotimaisilla rahamarkkinoilla aloitettiin joulukuussa 1986 Suomen Pankin ottaessa käyttöön kolmen kuukauden kiinteäkorkoiset keskuspankkilúotot. Näitä lúottoja myönnettiin aina huhtikuun alkuun saakka, ja ne korvasivat vähitellen suurimman osan päiväluotoista keskuspankkirahoituksessa. Kolmen kuukauden lúottojen korko laski tammikuun alusta huhtikuun alkuun 12.65 prosentista 10.3 prosenttiin (kuvio 14).

Vähentääkseen markkinoiden likviditeettiä ja korkojen laskupaineita Suomen Pankki ryhtyi vastaanottamaan helmikuun alussa kolmen kuukauden kiinteäkorkoisia talletuksia pankeilta. Kuten vastaavien lúottojen, näiden talletusten määrät ja korot määräytyivät päivittäin pankkien esittämien tarjousten perusteella ja keskuspankkirahoitukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Päiväkorkoja alennettiin useaan otteeseen vuoden 1987 alkukuukausina, mutta loppuvuonna ne pidettiin ennallaan. Päiväluottokorkoa laskettiin tammi-huhtikuussa yhteensä 1 prosenttiyksikkö 11 prosenttiin ja päivätalletuskorkoa vastaavasti helmi-maaliskuussa 1.5 prosenttiyksikköä 7.5 prosenttiin. Päivätalletuskorko irrotettiin joulukuussa 1986 päiväluottokoron kehityksestä ja sitä alennettiin samalla (silloin 9 prosenttiin), mikä tuki pankkien välisten markkinoiden kehittymistä. Koska päiväluottokorko jäi selvästi lyhyitä markkinakorkoja korkeammaksi ja päivätalletuskorko vastaavasti markkinakorkoja alemmaksi, pankit pyrkivät tasaamaan maksuvalmiusvaihtelunsa ennemmin keskenään kuin turvautumaan Suomen Pankin päivämarkkinoihin (kuvio 14).

Huhtikuun alusta päiväluottojen käyttöä rajoitettiin asettamalla myös pankkikohtaiset lisäkorottoman päiväluoton ylärajat. Ylärajat määräytyivät siten, että ne olivat 7.5 % kunkin pankin omien pääomien ja kassavarantotalletusten yhteismäärästä. Ylärajan ylittävistä päiväluoton osasta pankki joutui maksamaan 19 prosentin korkoa. Näiden muutosten jälkeen pankit eivät enää käyttäneet päivämarkkinoita pysyvästi rahoituksen lähteenä tai varojen sijoituspaikkana. Heinäkuussa muutettiin pankkien lisäkorottomien päiväluottokiintiöiden määräytymisperusteita siten, että yksittäisen pankin kiintiö on aina vähintään 10 milj. markkaa. Toimenpiteellä helpotettiin pienten pankkien toimintaa rahamarkkinoilla, koska useat näistä pankeista toimivat aktiivisesti rahan tukkumarkkinoilla. Lokakuussa lisäkorottomien päiväluottojen ylärajoja korotettiin 10 prosenttiin pankkien omien pääomien ja kassavarantotalletusten yhteismäärästä. Lisäksi pienten pankkien oli mahdollista hakemuksesta saada korkeampi yläraja.

Suomen Pankin markkinaoperaatioita kotimaisilla rahamarkkinoilla täydennettiin sijoitustodistuskaupeilla keskuspankkirahoitukseen oikeutettujen pankkien kanssa maaliskuusta alkaen. Huhtikuun puolivälissä luovuttiin kolmen kuukauden keskuspankkiluotoista ja -talletuksista, minkä jälkeen rahapolitiikkaa harjoitettiin pääosin ostamalla tai

myymällä joko pankkien tai Suomen Pankin liikkeeseen laskemia sijoitustodistuksia. Valtaosa vuoden 1987 sijoitustodistuskaupoista tehtiin 1 ja 3 kuukauden pituisina. Syyskuussa Suomen Pankki ilmoitti olevansa valmis tekemään sijoitustodistuskauppoja myös suurimpien paikallispankkien kanssa. Nämä eivät kuitenkaan ryhtyneet kaupankäyntiin.

Elokuussa kassavarantovelvoite nostettiin 4.7 prosentista 4.9 prosenttiin. Toimenpiteellä viestitettiin rahapoliittisen linjan jatkumista kireänä ja samalla sidottiin likviditeettiä pysyvämmiin kuin lyhytaikaisilla markkinoilla voitiin tehdä. Loppuvuoden aikana kassavarantovelvoite pidettiin ennallaan (kuvio 8).

Marraskuussa pankkivaltuusmiehet muuttivat Suomen Pankin johtokunnalle myöntämiään korkovaltuuksia. Päiväkorkovaltuudet pysyivät ennallaan, mutta raha- ja pääomamarkkinatoiminnassa sovellettavien korkojen ylärajoja tarkistettiin alaspäin (ks. toimenpideluettelo s. 44). Valtuudet ulotettiin nyt myös kuutta kuukautta pitempiin korkoihin, mikä antaa Suomen Pankille mahdollisuuden toimia tarvittaessa joukkovelkakirjojen ja pitkäaikaisien sijoitustodistusten markkinoilla.

KOTIMAISET RAHA- JA PÄÄOMAMARKKINAT

Lyhytaikaisten rahoitusvaateiden markkinat kehittyivät voimakkaasti vuonna 1987. Sekä pankkien lyhytaikaisessa varainhankinnassa että yritysten välisessä lyhytaikaisessa luotonannossa käytettiin entistä enemmän siirtokelpoisia rahoitusinstrumentteja. Pankkien sijoitustodistuksista muodostui vuoden aikana tärkein rahamarkkinoiden instrumentti. Yritystodistusten kanta kasvoi merkittävästi ja huhtikuussa otettiin käyttöön kuntien lyhytaikaisessa rahoitustoiminnassa uusi siirtokelpoinen instrumentti, kunnallistodistus. Pankkien viitekorosidonnaisessa luotonannossa otettiin käyttöön Suomen Pankin noteeraamat viitekorot.

Päiväkorkoja alennettiin useaan otteeseen vuoden 1987 alkukuukausina, mutta loppuvuonna ne pidettiin ennallaan. Päiväluottokorkoa laskettiin tammi-huhtikuussa yhteensä 1 prosenttiyksikkö 11 prosenttiin ja päivätalletuskorkoa vastaavasti helmi-maaliskuussa 1.5 prosenttiyksikköä 7.5 prosenttiin. Päivätalletuskorko irrotettiin joulukuussa 1986 päiväluottokoron kehityksestä ja sitä alennettiin samalla (silloin 9 prosenttiin), mikä tuki pankkien välisten markkinoiden kehittymistä. Koska päiväluottokorko jäi selvästi lyhyitä markkinakorkoja korkeammaksi ja päivätalletuskorko vastaavasti markkinakorkoja alemmaksi, pankit pyrkivät tasaamaan maksuvalmiusvaihtelunsa ennemmin keskenään kuin turvautumaan Suomen Pankin päivämarkkinoihin (kuvio 14).

Huhtikuun alusta päiväluottojen käyttöä rajoitettiin asettamalla myös pankkikohtaiset lisäkorottoman päiväluoton ylärajat. Ylärajat määräytyivät siten, että ne olivat 7.5 % kunkin pankin omien pääomien ja kassavarantotalletusten yhteismäärästä. Ylärajan ylittävästä päiväluoton osasta pankki joutui maksamaan 19 prosentin korkoa. Näiden muutosten jälkeen pankit eivät enää käyttäneet päivämarkkinoita pysyvästi rahoituksen lähteenä tai varojen sijoituspaikkana. Heinäkuussa muutettiin pankkien lisäkorottomien päiväluottokiintiöiden määräytymisperusteita siten, että yksittäisen pankin kiintiö on aina vähintään 10 milj. markkaa. Toimenpiteellä helpotettiin pienten pankkien toimintaa rahamarkkinoilla, koska useat näistä pankeista toimivat aktiivisesti rahan tukkumarkkinoilla. Lokakuussa lisäkorottomien päiväluottojen ylärajoja korotettiin 10 prosenttiin pankkien omien pääomien ja kassavarantotalletusten yhteismäärästä. Lisäksi pienten pankkien oli mahdollista hakemuksesta saada korkeampi yläraja.

Suomen Pankin markkinaoperaatioita kotimaisilla rahamarkkinoilla täydennettiin sijoitustodistuskau-poilla keskuspankkirahoitukseen oikeutettujen pankkien kanssa maaliskuusta alkaen. Huhtikuun puolivälissä luovuttiin kolmen kuukauden keskuspankkiluotoista ja -talletuksista, minkä jälkeen rahapolitiikkaa harjoitettiin pääosin ostamalla tai

myymällä joko pankkien tai Suomen Pankin liikkeeseen laskemia sijoitustodistuksia. Valtaosa vuoden 1987 sijoitustodistuskaupoista tehtiin 1 ja 3 kuukauden pituisina. Syyskuussa Suomen Pankki ilmoitti olevansa valmis tekemään sijoitustodistuskauppoja myös suurimpien paikallispankkien kanssa. Nämä eivät kuitenkaan ryhtyneet kaupankäyntiin.

Elokuussa kassavarantovelvoite nostettiin 4.7 prosentista 4.9 prosenttiin. Toimenpiteellä viestitettiin rahapoliittisen linjan jatkumista kireänä ja samalla sidottiin likviditeettiä pysyvämmiin kuin lyhytaikaisilla markkinoilla voitiin tehdä. Loppuvuoden aikana kassavarantovelvoite pidettiin ennallaan (kuvio 8).

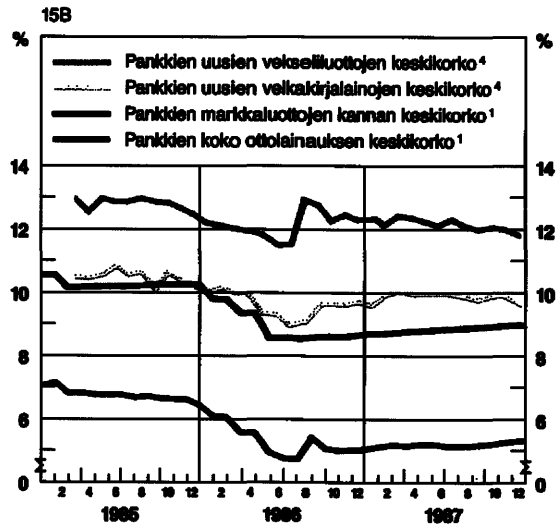
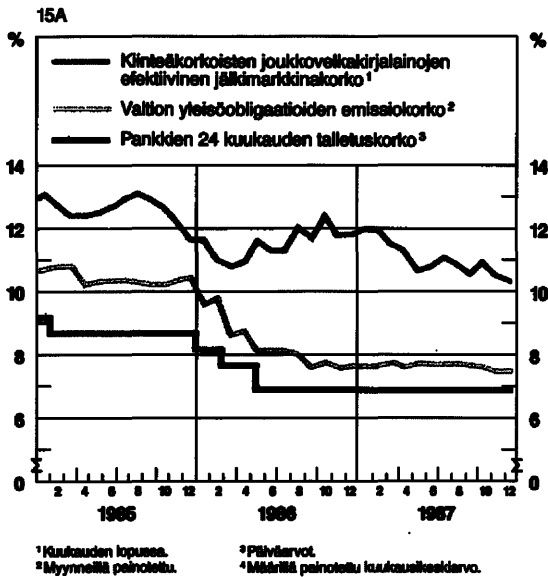
Marraskuussa pankkivaltuusmiehet muuttivat Suomen Pankin johtokunnalle myöntämiään korkovaltuuksia. Päiväkorkovaltuudet pysyivät ennallaan, mutta raha- ja pääomamarkkinatoiminnassa sovellettavien korkojen ylärajoja tarkistettiin alaspäin (ks. toimenpideluettelo s. 44). Valtuudet ulotettiin nyt myös kuutta kuukautta pitempiin korkoihin, mikä antaa Suomen Pankille mahdollisuuden toimia tarvittaessa joukkovelkakirjojen ja pitkäaikaisien sijoitustodistusten markkinoilla.

KOTIMAISET RAHA- JA PÄÄOMAMARKKINAT

Lyhytaikaisten rahoitusvaateiden markkinat kehittivät voimakkaasti vuonna 1987. Sekä pankkien lyhytaikaisessa varainhankinnassa että yritysten välisessä lyhytaikaisessa luotonannossa käytettiin entistä enemmän siirtokelpoisia rahoitusinstrumentteja. Pankkien sijoitustodistuksista muodostui vuoden aikana tärkein rahamarkkinoiden instrumentti. Yritystodistusten kanta kasvoi merkittävästi ja huhtikuussa otettiin käyttöön kuntien lyhytaikaisessa rahoitustoiminnassa uusi siirtokelpoinen instrumentti, kunnallistodistus. Pankkien viitekorosidonnaisessa luotonannossa otettiin käyttöön Suomen Pankin noteeraamat viitekorot.

Kuvio 15.

PÄÄOMAMARKKINOIDEN JA PANKKIEN KORKOJA

Vuoden 1987 alusta tuli voimaan kassavarantoso-
pimuksen tarkistus, jonka perusteella pankkien
sijoitustodistukset vapautettiin kassavarantovel-
voitteesta. Päiväluotto- ja -talletuskorkojen selvän
eriytyksen seurauksena markkinaehtoisten avista-
talletusten korko laski enemmän kuin pitempiai-
kaisten markkinarahatalletusten korko. Tämä oh-
jasi avistaluonteisia markkinarahatalletuksia pi-
tempiaikaisiksi talletuksiksi. Erityisesti sijoitusto-
distusmarkkinoiden kehitystä tuki Suomen Pankin
siirtyminen päivä korkoihin perustuneesta rahapo-
liittisesta ohjauksesta markkinaoperaatioihin
pankkien välisillä sijoitustodistusmarkkinoilla.

Rahamarkkinoiden kehitystä tuki myös se, että
Suomen Pankki ryhtyi toukokuun alusta noteeraa-
maan päivittäin helibor-viitekorkoja. Pankkien
myöntämiä heliborkorkoihin sidottuja luottoja oli
vuoden lopussa 13.1 mrd. markkaa.

Pankkien taseissa olevasta lyhyestä markkinara-
hasta sijoitustodistusten kanta kasvoi vuoden ai-
kana 2.4 mrd. markasta 23.3 mrd. markkaan.
Vuoden lopussa tästä määrästä oli noin puolet
pankkien välisillä markkinoilla. Sopimusvelkakirjo-

jen kanta sen sijaan supistui 7.2 mrd. markkaan.
Myös pankkien taseiden ulkopuolinen varainhan-
kinta supistui. Notariaattitalletuksia oli joulukuussa
13.3 mrd. markkaa ja pankkien joukkovelkakirjo-
jen myynti takaisinostositoumuksella (ns. repo-
myynti) supistui vuoden alun 1.3 mrd. markasta 0.1
mrd. markkaan. Yritystodistusten käyttö lyhytaikai-
sessa rahoituksessa kasvoi huomattavasti vuo-
den aikana. Niiden kanta oli vuoden lopussa 9.7
mrd. markkaa. Kunnallistodistuksia oli liikkeessä
vuoden lopussa 0.2 mrd. markkaa. Valtion velka-
sitoumuslainojen kanta kasvoi 2.1 mrd. markasta
3.0 mrd. markkaan.

Vuonna 1987 päiväkorot eivät enää ohjanneet
kiinteästi rahamarkkinakorkojen kehitystä. Päivä-
luotto- ja -talletuskorko asettivat kuitenkin erään-
laisen vaihteluvälin kaikkein lyhimille rahamark-
kinakoroille. Pääosin rahamarkkinakorot määräy-
tyivät lyhytaikaisen rahoituksen kysynnän ja tar-
jonnan perusteella. Suomen Pankin markkina-
operaatiot luonnollisesti vaikuttivat lyhytaikaisen
rahoituksen tarjontaan ja siten rahamarkkinakor-
koihin. Rahamarkkinakorot laskivat vuoden alku-
puolella, mutta olivat varsin vakaita loppuvuodesta.

Vuoden 1987 aikana kotimaassa laskettiin liikkeeseen 208 joukkovelkakirjalainaa, joiden nimellisarvo oli 22 mrd. markkaa. Luvut eivät sisällä valtion velkasitumuslainoja. Emissioiden arvo pieneni prosenttia ja lainoja oli 32 kappaletta vähemmän kuin edellisellä vuonna. Emissioiden kokonaismäärästä oli puolet ns. muita joukkovelkakirjalainoja. Vuoden loppupuolella valtio toi markkinoille ensimmäisen yleisölle suunnatun verollisen obligatiolainan. Yleisölainoja laskettiin liikkeeseen markkamääräisesti neljä kertaa enemmän kuin erillislainoja.

Verollisista yleisölainoista yleistyivät erityisesti optiolainat, joita emittiitiin vuoden aikana 2.8 mrd. markan arvosta. Optiolaina on velkakirja, johon liittyy erillinen, osakemerkintään oikeuttava todistus. Itse velkakirjalle maksetaan markkinakorkoa alempaa korkoa, joten optiolainan tuotto-odotukset kohdistuvat pääasiassa osakkeen kurssikehitykseen. Optiolainojen suosio liittyi osakekurssien voimakkaaseen nousuun. Pörssikurssien lasku lokakuussa hillitsi optiolainojen emissioita. Tästä huolimatta optiolainojen osuus koko vuonna oli kolmannes kaikista verollisista yleisölainoista.

Joukkovelkakirjalainojen kanta kasvoi vuoden aikana 19 prosenttia ja oli vuoden lopussa 82.2 mrd. markkaa. Valtion osuus tästä oli 26.5 mrd. mark-

kaa. Eri lainamuodoista ns. muiden joukkovelkakirjalainojen kanta kasvoi 24 prosenttia ja obligatiolainojen 18 prosenttia; debentuurien kanta kasvoi 3 prosenttia.

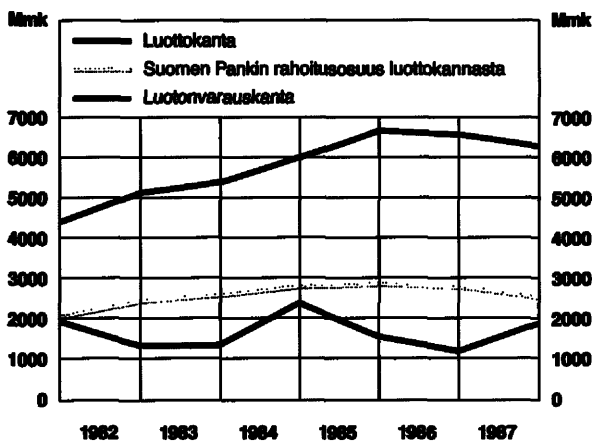
Joukkovelkakirjalainaemissioiden korkotaso aleni vuoden aikana. Tammikuussa verollisten yleisölainojen (pl. optiolainat) emissioilla painotettu keskimääräinen korko oli 11.56 % ja joulukuussa 10.18 %. Kiinnitysluottopankkien ja valtion verottomien obligatioiden emissiokorot laskivat 10 vuoden lainoissa 8 prosentista 7.75 prosenttiin ja 5 vuoden lainoissa 7.50 prosentista 7.25 prosenttiin. Myös liikkeessä olevien joukkovelkakirjalainojen efektiiviset jälkimarkkinakorot laskivat vuoden aikana (kuviot 15 A).

Suurin osa joukkovelkakirjalainoista laskettiin liikkeeseen kiinteäkorkoisina. Vuoden loppupuolella ryhdyttiin vaihtuvakorkoisissa joukkovelkakirjalainoissa lainan viitekorkona soveltamaan enenevästi heliborkorkoja peruskoron sijasta. Eri heliborkoroista käytettiin useimmiten 6 kuukauden heliborkorkoa.

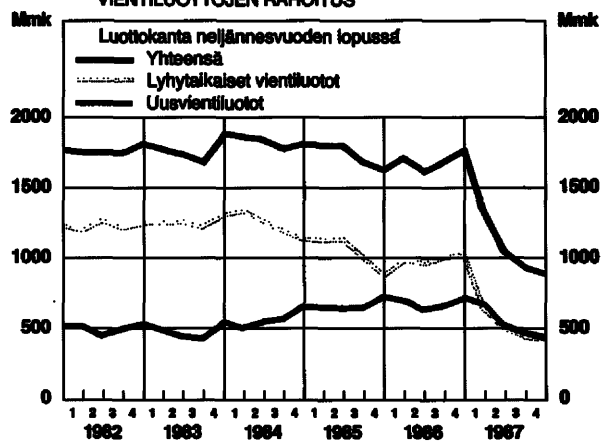
Kuvio 16.

ERITYISRAHOITUSJÄRJESTELYT

16 A KOTIMAISTEN TOIMITUSTEN RAHOITUS

16B UUSVIENTILUOTTOJEN JA LYHYTAIKAISTEN VIENTILUOTTOJEN RAHOITUS

ERITYISRAHOITUSJÄRJESTELYT

Suomen Pankin erityisrahoitusjärjestelyjen (ks. liite s. 40) luottokanta pieneni vuonna 1987 noin miljardi markkaa ja oli vuoden lopussa yhteensä 3.5 mrd. markkaa. Tämä johtui suurimmaksi osaksi lyhytaikaisten vientiluottojen ja uusvientiluottojen rahoitusjärjestelyiden ehtoihin vuoden alussa voimaan tulleista muutoksista, joilla pyrittiin järjestelyjen hallittuun supistamiseen kohdistamalla luotot pienille ja keskisuurille vientiyrityksille.

Vuonna 1987 kotimaisten toimitusten rahoitusluottoja eli KTR-luottoja varattiin 2.2 mrd. markkaa, josta metsäteollisuuden koneiden osuus oli 74 %. Vuoden lopussa luottovaroja oli voimassa 1.9 mrd. markkaa, joka oli yli 50 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Varaukskannan kasvu johtui metsäteollisuuden kasvaneesta investointihalukkuudesta. KTR-luottojen luottokanta vuoden lopussa oli 6.3 mrd. markkaa, josta Suomen Pankin osuus oli 2.6 mrd. markkaa (kuvio 16 A).

Joukkovelkakirjan käyttö luottovälineenä KTR-rahoituksessa oli tehty mahdolliseksi joulukuussa 1986. Tarkoituksena oli saada velkakirjan rinnalle nykyaikaisempi ja joustavampi velkainstrumentti. Vuoden 1987 aikana tehdyistä luottovaroista 0.7 mrd. markkaa eli 31 % oli joukkovelkakirjamuotoisia.

KTR-luottojen ehtoja muutettiin joulukuussa siten, että vuoden 1988 alusta uusien luottojen korkoa korotettiin puoli prosenttiyksikköä, minkä jälkeen näiden luottojen korko oli 2.5 prosenttiyksikköä yli peruskoron. Samassa yhteydessä Suomen Pankin rahoitusosuus pieneni 40 prosentista takaisin 30 prosenttiin määräaikaisen korotusajan kuluttua umpeen.

Lyhytaikaisten vientiluottojen uutena piirteenä oli, että luottoja myönnettiin vain yrityksille, joiden liikevaihto oli enintään 200 milj. markkaa. Lyhytaikaisten vientiluottojen kanta oli vuoden lopussa 0.4 mrd. markkaa eli lähes 60 % edellisvuotista pienempi (kuvio 16 B).

Vapaaehtoinen investointivarausjärjestelmä pyrki vaikuttamaan yritysten investointien ajoitukseen (ks. liite s. 40). Yritysten investointitalletusten kanta Suomen Pankissa oli vuoden 1987 lopussa 4.8 mrd. markkaa. Uusia talletuksia tehtiin 1.3 mrd. markkaa ja talletuksia nostettiin 1.2 mrd. markkaa. Talletuskannan kasvu pysähtyi, koska nostojen määrä kaksinkertaistui edellisvuoteen verrattuna. Investointitalletusten nostettavissa oleva kanta oli vuoden lopussa 1.9 mrd. markkaa. Valtioneuvosto päätti elokuussa jatkaa vuoden loppuun vapautettujen investointivarausten käyttöajanjaksoa vuoden 1988 loppuun (ks. toimenpideluettelo s. 43). Toimenpiteellä pyrittiin tasoittamaan vuoden 1987 loppupuolelle mahdollisesti syntyvää investointiruuhkaa.

KANSAINVÄLISET RAHOITUSMARKKINAT JA SUOMEN ULKOMAISET PÄÄOMANLIIKKEET

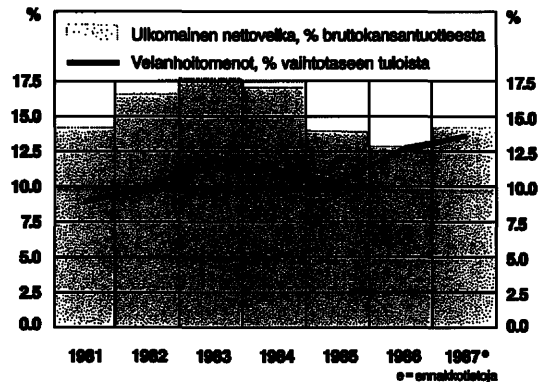
Laajennuttuaan vuosia kansainväliset rahoitusmarkkinat alkoivat supistua vuonna 1987. Kansainväliset joukkovelkakirjalainamarkkinat olivat noin 180 mrd. Yhdysvaltain dollaria, mikä on runsaat 20 % edellisvuotisista vähemmän. Kasvun taittuminen koski erityisesti joukkovelkakirjalainaja euro-obligaatiomarkkinoita. Erityisesti dollari-määräiset emissiot supistuivat suuresti, kun taas Japanin jenin määräiset emissiot lisääntyivät ja niiden osuus kasvoi. Saksan markan ja Sveitsin frangin määräisten joukkovelkakirjalainojen määrät nousivat edellisvuoden tasolle.

Perinteiset euroluotot ja muu suora lainananto elpyivät selvästi, kun arvopaperistuminen alkoi vähentyä. Luotot eivät kuitenkaan lisääntyneet yhtä paljon kuin joukkovelkakirjalainamarkkinat supistuivat. Koko kansainvälinen lainaustoiminta, arviolta 300 mrd. dollaria, olikin selvästi edellisvuotta vähäisempää. Suurten lainanottajien kansainvälisen rahoituksen vähentymiseen vaikuttivat osaltaan voimakkaat valuuttojen kurssinvaihtelut.

Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden kehitys näkyi myös Suomen pitkäaikaisessa luotonotossa. Tavanomaisten pankkilainojen eli euroluottojen käyttö vilkastui ja dollarimääräisten lainojen osuus väheni. Euroluottojen osuus rahoituslainojen nostoista oli neljännes eli noin kaksi kertaa suurempi kuin edellisenä vuonna. Dollarimääräisten lainojen osuus rahoituslainojen nostoista supistui edellisen vuoden kolmanneksesta runsaaseen neljännekseen. Joukkovelkakirjalainaemissiöt säilyivät lähes edellisen vuoden tasolla ja olivat noin 15.5 mrd. markkaa. Uusien pitkäaikaisten rahoituslainojen luottoehdot kehittyivät edelleen suotuisaan suuntaan.

Pitkäaikaisten lainojen nettonostot Suomeen kohosivat 10.5 mrd. markkaan, ja ne olivat noin kaksi kertaa niin paljon kuin vuonna 1986. Valtion nettorahoitustarpeesta katettiin ulkomaisella luotolla 2.3 mrd. markkaa, kun valtion nettomääräinen pääomanvienti oli edellisenä vuonna 0.1 mrd. markkaa. Pankkien nettonostot olivat 5.7 mrd. markkaa eli suunnilleen yhtä suuret kuin vuonna 1986, mikä johtui osittain siitä, että pankit yhä edelleen konvertoivat lyhytaikaisia lainoja pitkäaikaisiksi. Myös yritysten nettoluotonotto kohosi ja oli 1.0 mrd. markkaa. Yritykset lisäsivät erityisrahoituslaitosten välittämien luottojen nettonostoja 0.7 mrd. markasta 1.5 mrd. markkaan.

Kuvio 17.
VELKAANTUMISKEHITYS

Yritysten lisääntynyt pitkäaikainen ulkomainen luotonotto toteutui suurelta osin yli viiden vuoden luottoina, joiden ottamisen Suomen Pankki salli oleellisesti vapaammin kuin aikaisemmin. Elokuun alusta teollisuusyritysten ja varustamoiden lisäksi lähes koko muu yrityssektori sai ottaa näitä luottoja. Suurin osa näistä ns. viiden vuoden luottoista nostettiin ulkomailta pankkien nimissä ja pankit välittivät ne kotimaisina valuuttamääräisinä luottoina yrityksille. Viiden vuoden luotot olivat nimelliskoroltaan edullisempia kuin kotimaiset markkaluo-

PÄÄOMANTUONTI 1986—1987, MILJ. MK

	1986	1987 ¹
A Pitkäaikaisen pääoman tuonti, netto	3 288	100
Luotot	6 022	7 693
Suorat sijoitukset	- 2 014	- 3 358
Portfoliosijoitukset	- 541	- 4 054
Jäsenosuudet	- 179	- 181
B Lyhytaikaisen pääoman tuonti, netto	- 6 718	24 836
Yritykset	2 939	9 336
Pankit (pl. termiinikate)	-10 372	4 113
Pankkien termiinikate	715	11 387
Yhteensä (A + B)	3 430	24 936

¹ Ennakkolukuja.

tot ja ne järjestettiin yleensä koriluottoina kurssiriskin vähentämiseksi. Vuoden 1987 aikana tällaiset valuuttapankkien välittämät luotot lisääntyivät 9.9 mrd. markkaa; niiden määrä oli vuoden lopussa 13.7 mrd. markkaa. Tehdasteollisuudelle Suomen Pankki hyväksyi 7.4 mrd. markan pääomantuontihakemukset. Muiden yritysten pääomantuontihakemukset kohosivat elo-joulukuussa 5.8 mrd. markkaan.

Suomalaisten yritysten suunnatut osakeannit ulkomaisissa pörseissä jäivät edellisen vuoden tapaan melko vähäisiksi. Helsingin Arvopaperipörssissä noteerattujen osakkeiden myynnit ulkomaille ja ostot ulkomailta sen sijaan jatkuivat vilkkaina. Erityisesti osakkeiden takaisinmyynnit Suomeen lisääntyivät sen jälkeen, kun pörssikurssit syksyllä romahtivat eri puolilla maailmaa. Suomalaisten arvopapereiden takaisinostot Suomeen 1987 olivatkin 1.6 mrd. markkaa suuremmat kuin myynnit ulkomaille.

Suomen Pankki antoi 1987 erälle vakuutus- ja erityisluottolaitoksille mahdollisuuden sijoittaa ulkomaisiin arvopapereihin. Näihin sijoitettiin 2.1 mrd. markkaa. Sijoitukset olivat lyhytaikaisia, ja ne liittyivät kiinteästi ao. laitosten ulkomaantointaan.

Suomalaisyrietykset jatkoivat kansainvälistymistään tekemällä runsaasti suoria sijoituksia ulkomaille. Suomalaisten yritysten nettomääräinen pääomanvienti pysyi edellisen vuoden tasolla ja oli 3.8 mrd. markkaa. Runtas puolet suomalaisyritysten sijoituksista suuntautui Euroopan yhteisön maihin ja runsas kolmannes kohdistui kemian teollisuuteen. Valtaosa näistä sijoituksista oli yrityskauppoja, jotka huomattavassa määrin rahoitettiin kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta otetuilla lainoilla. Näin ollen nämä sijoitukset eivät rasittaneet Suomen valuuttavarantoa läheskään täydellä määrällään.

Ulkomaisten yritysten nettomääräiset suorat sijoitukset Suomeen olivat verraten vähäiset, vain 0.4 mrd. markkaa. Ulkomaiset Suomessa toimivat yritykset kotiuttivat pääomakorvauksiin kuuluvina osinkoina ja korkoina lähes kaksi kertaa enemmän kuin sijoittivat Suomeen.

Kaiken kaikkiaan pitkäaikaisen pääoman tase osoitti 0.1 mrd. markan nettotuontia; se oli 3.2 mrd. markkaa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Pääoman nettotuontia vähensivät suomalaisten yritysten kansainvälistyminen, idänkauppaan liittynyt erityistilijärjestely ja portfoliosijoitukset ulkomaisiin arvopapereihin.

SUOMEN ULKOMAINEN VELKA VUOSIEN 1984—1987 LOPUSSA, MILJ. MK

	1984	1985	1986	1987 ¹
Pitkäaikainen bruttovelka ²	73 546	76 603	82 920	89 547
Pitkäaikainen bruttosaaminen ²	19 706	20 194	23 628	31 369
Pitkäaikainen nettovelka	53 840	56 409	59 292	58 178
Lyhytaikainen bruttovelka	78 245	72 798	76 454	97 997
Lyhytaikainen bruttosaaminen	79 035	82 113	89 493	101 082
Lyhytaikainen nettovelka tai nettosaaminen ³	-790	-9 314	-13 038	-3 085
Koko ulkomainen nettovelka	53 050	47 095	46 254	55 093
— % BKT:sta markkinahintaan	17.1	14.0	12.9	14.2

¹ Ennakkolukuja.

² Pitkäaikaisen velan ja saamisen saldot on laskettu saldopäivämäärän kurssien mukaan.

³ Mukaan luettuna Suomen Pankin valuuttavaranto.

Lyhytaikaisen pääoman nettotuonti oli mittavaa vuonna 1987. Lyhytaikaista pääomaa tuotiin 24.8 mrd. markkaa, josta pankkien osuus oli 15.5 mrd. markkaa. Huomattavan osan eli 11.4 mrd. markkaa pankit toivat termiinisolupimusten kateluottoina. Termiinimarkkinat vilkastuivat vuoden 1987 alusta, kun vientiyrietykset alkoivat jälleen terminoida vientisaamisiaan. Nämä terminoinnit lisääntyivät vuoden aikana 10.2 mrd. markkaa.

Lyhytaikaiset luotot viennin ja tuonnin rahoittamiseksi lisääntyivät vuoden aikana yhteensä 6.5 mrd. markkaa. Myös yritysten toimitusluottovelka lisääntyi nettomääräisesti vuoden aikana 3.2 mrd. markkaa.

Suomen pitkäaikainen ulkomainen nettovelka oli vuoden 1987 päättyessä 58.2 mrd. markkaa eli jonkin verran vähemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Valuuttakurssinmuutokset alensivat pitkäaikaista nettovelkaa 1.2 mrd. markkaa. Lyhytaikaisen nettovelan kasvun johdosta koko ulkomainen nettovelka lisääntyi ennakkolaskelmien mukaan 8.9 mrd. markkaa 55.1 mrd. markkaan, joka oli noin 14.2 % markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta (kuvio 17 ja liitetaulukko 9). Valtion ulkomaisen velan osuus koko nettovelasta oli 46.6 %.

VALUUTTAMÄÄRÄYSTEN MUUTOKSET

Vuonna 1987 jatkettiin valuuttamääräysten asteittaista lieventämistä ja niihin liittyvien lupamenettelyjen yksinkertaistamista. Tärkeimmät muutokset koskivat suoria sijoituksia, tuonnin toimitusluottoja, sijoituksia ulkomaisiin arvopapereihin, siirtolaisvaluuttaa, ulkomaisen asunnon hankintaa, vähintään viiden vuoden rahoitus- tai toimitusluottoja sekä optio- ja futuurisopimuksia.

Kesäkuusta alkaen yritykset saivat tehdä suoria sijoituksia ulkomaille ilman Suomen Pankin lupaa 30 miljoonan markan sijoitusmäärään saakka kalenterivuodessa sijoituskohdetta kohti. Vapaus ei koskenut maksusopimusmaihiin tehtäviä

suoria sijoituksia, yksityishenkilöiden, pankkien, rahoitus- tai vakuutuslaitosten, varustamojen, sijoitus-, rahoitus-, arvopaperinvälitys- tai muuta vastaavaa toimintaa harjoittavien yhtiöiden eikä holdingyhtiöiden suoria sijoituksia. Samalla lievennettiin myös tuonnin toimitusluottomääräyksiä. Suomen Pankin lupaa ei enää tarvittu kuuden kuukauden maksuajan ylitykseen, jos tavaroiden kauppahinta oli enintään 100 000 markkaa.

Siirtolaiseksi muuttavan sallittiin siirtää ilman Suomen Pankin lupaa ulkomaille muuton yhteydessä kaikki Suomessa olevat nettovaransa. Suomessa asuva ei myöskään tarvitse Suomen Pankin lupaa hankkiessaan valuuttaa ulkomaista asuntoa varten silloin, kun asunto on enintään 600 000 markan hintainen. Edelleen lähinnä yksityishenkilöiden sijoitusmahdollisuuksia lisättiin sallimalla enintään 50 000 markan sijoittaminen ulkomaille julkisesti noteerattuihin arvopapereihin. Arvopapereita voi hankkia ulkomaille asuvalta, valuuttapankilta tai muulta arvopapereiden välittäjältä. Vaihtoehtoisesti saman määrän voi siirtää ulkomaille olevalle salkunhoitolille.

Suomen Pankki laajensi aiemmin teollisuusyrityksille ja varustamoille myöntämäänsä oikeutta ottaa oman toimintansa rahoittamiseen vähintään viiden vuoden ulkomaisia luottoja. Muutkin liike-toimintaa harjoittavat yhtiöt ja osuuskunnat, lukuun ottamatta rahoitus- ja vakuutuslaitoksia sekä asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöitä, saivat 1.8.1987 lähtien ottaa tällaisia luottoja.

Syyskuussa korotettiin valuuttapankkien kokonaisvaluuttapositionarajoja. Muutoksella pyrittiin entistä tarkemmin ottamaan huomioon pankkien riskinkantokyky, aktiivisuus markkinoilla sekä kilpailunäkökohdat.

Lokakuusta alkaen valuuttapankit saivat oikeuden asettaa (kirjoittaa) ja ostaa valuuttaoptioita, joissa toisena valuuttana on markka. Pankit olivat aikaisemminkin saaneet asettaa valuutta-optioita, mutta vain kahden ulkomaan valuutan välisiä. Valuuttapankki voi kuitenkin aloittaa markkaoptio-

sopimusten asettamisen vasta sen jälkeen, kun Suomen Pankki on hyväksynyt sen riskinkattamismenetelmän. Samalla muille Suomessa asuville myönnettiin oikeus ostaa valuuttapankeilta Suomen markan ja ulkomaan valuutan välisiä valuuttaoptiosopimuksia sekä asettaa valuuttapankeille kahden ulkomaan valuutan välisiä valuuttaoptiosopimuksia. Optiosopimuksilla pitää olla kaupallinen tausta, joksi hyväksytään myös sitova tarjous. Lisäksi Suomessa asuville myönnettiin oikeus tehdä kahden ulkomaan valuutan välisiä korkofutuuri- ja valuuttafutuurisopimuksia ulkomailla asuvien kanssa samoin ehdoin kuin valuuttapankkien kanssa.

Lokakuusta alkaen suomalaisten vapaiden osakkeiden merkintään oikeuttavia optiotodistuksia sai myydä ulkomailla asuville. Myynnin edellytyksenä on, että sekä osakkeet että optiotodistukset ovat Helsingin Arvopaperipörssissä tai OTC-markkinoilla⁴ Suomessa noteerattuja.

Lokakuussa tehtiin päätös ulkomaanmaksuja koskevien maksunaiheiden koodiluettelon muuttamisesta. Koodeista poistettiin kolme neljänestä, ja ne ryhmiteltiin uudelleen vastaamaan paremmin maksuasetilastoinnin tarpeita. Uudet maksunaihekoodit tulivat voimaan 1.1.1988.

Joulukuussa päätettiin sallia päätoimisesti arvopaperikauppaa harjoittavien yhtiöiden perustaminen ulkomaille. Oikeus luvan saamiseen myönnettiin valuuttapankeille, valuuttamääräysten tarkoittamille arvopapereiden välittäjille sekä eräin rajoituksin vakuutusyhtiöille.

Vuonna 1987 tehtiin joitakin päätöksiä valuuttapankkioikeuksista. Midland Montagu Osakepankki sai valuuttapankkioikeudet tammikuussa, PKbanken International (Finland) Oy helmikuussa ja Helsingin Säästöpankki joulukuussa. Peruspankki Oy:n valuuttapankkioikeudet lakkasivat olemasta voimassa elokuussa 1987.

⁴ OTC-markkinoilla (Over the Counter) arvopaperinvälittäjä on sitoutunut säännöllisesti vahvistamaan arvopaperin osto- ja myyntikurssin arvopaperin liikkeeseenlaskijan kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla.

JÄRJESTELYT MAKSUSOPIMUSMAIDEN KANSSA

Suomella oli vuonna 1987 edelleen käytössä clearingmaksusopimukset Neuvostoliiton, Bulgarian ja Saksan demokraattisen tasavallan kanssa. Clearingtilivaluuttana Suomen ja Bulgarian sekä Suomen ja Saksan demokraattisen tasavallan välisessä maksuliikenteessä käytetään Suomen markkaa. Suomen ja Neuvostoliiton välisenä tilivaluuttana on rupla.

Suomen Pankin sidottu varanto väheni tuntuvasti vuoden 1987 aikana. Tämä johtui vuoden alussa käyttöön otetusta erityistilijärjestelystä, poikkeuksellisen suurista välitysöljykaupoista sekä Suomen Neuvostoliiton-viennin supistumisesta. Neuvostoliiton ja Suomen välisellä clearingtilillä oli edellisen vuoden lopussa Suomen saamia 460 milj. ruplaa (3.3 mrd. markkaa). Helmikuun alussa siirrettiin 285 milj. ruplaa (2.0 mrd. markkaa) korolliselle, valuuttakurssinmuutoksilta suojatulle erityistilille. Luotto kuoletetaan vuoden 1991 loppuun mennessä. Maaliskuusta elokuuhun clearingtiliin saldo pysyi luottorajan (300 milj. ruplaa eli 2.1 mrd. markkaa) yläpuolella, mutta vuoden lopussa saamisen arvo laski 171 milj. ruplaan (1.2 mrd. markkaa).

Suomen ja Bulgarian välisellä clearingtilillä Suomella oli aikaisempien vuosien tapaan suuri saaminen, jonka arvo oli vuoden lopussa 121 milj. markkaa. Suomen ja Saksan demokraattisen tasavallan välinen clearing-tili, jolla oli aiemmin huomattava Suomen saaminen, tasapainottui jo vuoden 1986 aikana. Vuoden 1987 lopussa tilillä oli Suomen velkaa 72 milj. markkaa.

SUOMEN PANKKI JA KANSAINVÄLISET JÄRJESTÖT

Kansainväliselle valuuttajärjestelmälle leimaa antava piirre olivat pitkin vuotta jatkuneet tärkeimpien valuuttojen keskinäisten kurssien vakauttamispyrkimykset. Maailmantaloudessa tasapaino-ongelmat säilyivät ja talousnäkyvät olivat epävarmat. Kehitysmaiden velkaongelmat, jotka kiinteästi kytkeytyvät kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden vakauteen, jatkuivat, eikä niissä päästy kestäviin ratkaisuihin.

KANSAINVÄLINEN VALUUTTARAHASTO (IMF)

Maailman johtavien talousmaiden välinen ulko- maankaupan tasapainottomuus pysyi vuonna 1987 edelleen suurena ja ylläpiti tarvetta talouspolitiikan parempaan yhteensovittamiseen. Pyrkimys talouspolitiikan koordinointiin toteutui osittain raha- ja valuuttapolitiikassa. Finanssipolitiikan puolella sen sijaan ei päästy ratkaisuihin, jotka olisivat lieventäneet tasapaino-ongelmia. Kansainvälisessä valuuttarahastossa jatkui keskustelu valuuttajärjestelmän valvonnan tehostamisesta. Rahaston toiminta oli siten niin ikään painottunut valuuttakursseihin liittyvän epävarmuuden vähentämiseen ja suurten teollisuusmaiden talouspolitiikan koordinaatiokysymykseen.

Venetsian huippukokouksessa kesäkuussa suurimmat teollisuusmaat sopivat taloudellisen kehityksen seurantajärjestelmästä ja ottivat käyttöön joukon ohjeellisia taloudellisia indikaattoreita,

joiden avulla eri maiden talouspolitiikan välinen koordinoitintarve voitaisiin arvioida. Kansainvälinen valuuttarahasto osallistui seurantajärjestelmän kehittämiseen. Rahaston toimitusjohtaja otti osaa johtavien teollisuusmaiden muodostaman ns. Ryhmä 7:n kokouksiin ja rahaston sihteeri toimi niihin tausta-aineistoa maiden keskipitkän aikavälin talousennusteista.

Kehitysmaiden velkatilannetta yritettiin kertomusvuonna tarkastella aiempaa kokonaisvaltaisemmin. Vuoden aikana käsiteltiin erityisesti vähiten kehittyneiden maiden, lähinnä Saharan eteläpuoleisen Afrikan maiden tilaa ja toimintavaihtoehtoja niiden auttamiseksi. Pohjoismaat osallistuivat aktiivisesti Afrikan köyhimpien maiden velkaongelmista käytyyn keskusteluun.

Valuuttarahasto jatkoi velkapaineessa olevien jäsenmaiden sopeutus- ja kasvustrategioiden suunnittelua läheisessä yhteistyössä asianomaisten maiden, Maailmanpankin ja muiden rahoittajien

VALUUTTARAHASTON RESURSSIEN KÄYTTÖ, MRD. SDR

	1985	1986	1987
NOSTETUT LUOTOT YHTEENSÄ	4.0	3.9	3.7
Luotto-osuuksien käyttö	2.7	3.0	1.9
Pitkäaikaiset sopeutusluotot	0.4	0.3	0.2
Pysyvät erityisluottojärjestelyt:			
— Vientivaihtelujen tasausluotot	0.9	0.6	1.2
— Puskurivarastoluotot	0.0	0.0	0.0
Rakenteellisen sopeutuksen järjestely		0.1	0.4
LUOTTOJEN KUOLETUKSET YHTEENSÄ	3.6	5.7	7.9
UUSIA LUOTTOSITOUMUKSIA	3.3	3.7	2.6

kanssa. Pariisin klubissa rahasto osallistui niin ikään kiinteästi velkojen vakautusneuvotteluihin. Kuusi jäsenmaata oli edelleen IMF:n varojen käyttökielossa pitkään jatkuneiden maksuviivästyneiden vuoksi.

Vuonna 1987 jäsenmaat vähensivät hieman rahaston normaalin tukirahoituksen käyttöä ja näin rahaston nettoluotonanto supistui jo toisena perättäisenä vuonna. IMF:n rakenteelliseen sopeutukseen tarkoitettuja varoja (Structural Adjustment Facility eli SAF) siihen oikeutetut maat sen sijaan käyttivät lisääntyvässä määrin. Tämän huokeaehdoisen rahoituksen saanti edellytti, että maa laatii yhdessä valuuttarahaston ja Maailmanpankin kanssa taustaselvityksen (Policy Framework Paper) siitä, miten maan talouden rakennetta sopeutetaan maksutasevaikeuksista pääsemiseksi.

IMF:n nettoluotonanto supistui 4.2 mrd. SDR vuonna 1987, koska aikaisempien vuosien huomattavat luotot erääntyivät kuolettaviksi. Lisäksi kehitysmaat eivät enää solmineet entisessä laajuudessa uusia luottosopimuksia rahaston kanssa. Kertomusvuoden lopussa oli siten voimassa 24 rahaston tavanmukaista valmiusluottoa ja pitkäaikaista sopeutusluottoa, yhteensä 5.6 mrd. SDR. Vuoden 1986 lopussa oli voimassa 31 sopimusta, yhteismäärältään 5.1 mrd. SDR.

Valuuttarahaston SAF-varoista oli kertomusvuoden lopussa voimassa 22 erillistä sopimusta, kun lukumäärä edellisen vuoden lopussa oli ollut 9. Myönnettyjen luottojen määrä niissä kohosi 1.1 mrd. SDR:ään.

Valuuttarahaston uusi toimitusjohtaja Michel Camdessus ehdotti alkukesällä 1987, että SAF-järjestelyn varat kolminkertaistettaisiin 9 mrd. SDR:ksi, jotta tulotasoltaan alhaisten jäsenmaiden rahoitusongelmia voitaisiin lieventää. Lisäys pyrittiin saattamaan voimaan vuoden 1988 alusta. Loppuvuonna kävivät IMF ja mahdolliset rahoittajamaat tiiviitä kahdenvälisiä keskusteluja laajennuksen rahoitusmuodoista ja vastuunjaosta. Kun riittävän moni maa ilmaisi valmiutensa osallistua lisärahoitukseen, voitiin rahaston johtokunnassa

joulukuussa hyväksyä laajennuksen periaatesopimus ja perustaa uusi rahoitusjärjestely (Enhanced Structural Adjustment Facility eli ESAF). Suomi suhtautui myönteisesti SAF-varojen lisäsesitykseen ja harkitsi osallistumista järjestelyn korkotuen rahoittamiseen. Suomen päätös osallistumisesta tehtiin vuoden 1988 puolella.

Väliaikaiskomitea, rahaston korkein neuvonantava elin, kokoontui huhtikuussa ja syyskuussa valuuttarahaston ja Maailmanpankin yhteisen vuosikokouksen yhteydessä Washington DC:ssä. Komitean ja vuosikokouksen hallitsevia teemoja olivat maailmantalouden tila, kehitysmaiden velkaongelmat sekä rahaston resurssikysymykset.

Vuosikokouksessa teollisuusmaat antoivat tuensa pyrkimykselle kohti kansainvälistä valuuttajärjestelmää, jossa päävaluuttojen kurssien arvoja ohjattaisiin nykyistä enemmän. Lisäksi muutaman vuoden tauon jälkeen pelko inflaation kiihtymisestä sävytti jälleen vuosikokouskeskusteluja.

Vuosikokouksen aikana teollisuusmaiden edustajat viittasivat useasti perushyödykkeiden hintakehityksen hyödyntämiseen talousindikaattorijärjestelmässä. Raaka-aineindeksiä käytettäisiin maiden sovittaessa yhteen talouspolitiikkaansa, eli se olisi muiden taloudellisten indikaattorien lisänä maiden pyrkiessä vakauttamaan valuuttakurssiansa kehitystä.

Keskituloisten kehitysmaiden velkaongelmien kohdalla vuosikokouksessa päädyttiin jatkossakin noudattamaan ns. Baker-suunnitelmaan perustuvaa velkastrategiaa, jonka tapauskohtaista soveltamista pidettiin ainoana realistisena mahdollisuutena käsitellä velkaongelmaa. Uusien rahoitusinstrumenttien ja -menetelmien käyttöä kannatettiin, joskin niiden rajallinen merkitys velkakysymysten kokonaistarkastelussa tiedostettiin.

Valuuttarahaston sääntöjen mukaan jäsenten kiintiöt tarkistetaan joka viides vuosi. Seuraava eli yhdeksäs sääntömääräinen yleinen tarkistus on tehtävä maaliskuuhun 1988 mennessä. Jäsenosuuksien korotuksesta on alustavasti keskustel-

tu. Lopullinen päätös jäsenosuuksien korotuksesta, suuruudesta ja jakoperusteista tapahtunee tällä kertaa vasta määrääjän umpeuduttua.

Suomen Pankki hoitaa Suomen yhteydet Kansainväliseen valuuttarahastoon.

KANSAINVÄLINEN JÄRJESTELYPANKKI (BIS)

Kansainvälinen järjestelypankki (BIS) toimii teollisuusmaiden jäsenkeskuspankkien yhteistyöelimenä. Tämän lisäksi BIS seuraa pankkirahoitusjärjestelmän toimintaa ja ylläpitää kattavaa kansainvälistä tietopankkia pankkien ulkomaisista rahoitusvirroista.

Joulukuussa 1987 kahdentoista teollisuusmaan keskuspankkien muodostama ja BIS:n puitteissa toiminut ns. Cooken pankkivalvontakomitea pääsi yksimielisyyteen luonnoksesta pankkitoiminnan kansainväliseksi sääntelyksi. Komitean ehdotuksen mukaan liikepankeille asetettaisiin uudet yhtenäiset vakavaraisuusvaatimukset, jotka määräytyisivät pankkien saatavien riskipitoisuuden mukaan. Komitean esitys on suositus, jonka on määrä tulla voimaan ns. Ryhmä 10:n maissa sekä Sveitsissä ja Luxemburgissa 1992. Allekirjoitettu sopimusluonnos lähetetään keväällä 1988 lausunto kierrokselle ao. maihin.

MAAILMANPANKKIRYHMÄ (IBRD, IDA, IFC)

Suomi edustaa kaksivuotiskautena 1986—1988 Pohjoismaita Maailmanpankin ja valuuttarahaston yhteisessä kehityskomiteassa. Komitean kevät- ja syyskokouksissa on käsitelty etenkin velkaantuneiden maiden erityisongelmia. Kesällä 1987 molemmat instituutiot esittivät köyhimpien kehitysmaiden velkaongelmien lieventämiseen tähtäävän yhteisen erityistoimenpideohjelman. Maailmanpankin ohjelman tarkoituksena on kolmivuotiskautena 1988—1990 ohjata n. 1.5 mrd. dollaria vuosittain köyhimpien kehitysmaiden rakenneso- peutukseen.

Kansainvälinen jälleenrakennuspankki (IBRD) li- säsi edelleen kertomusvuonna aloitettiin ja ra- kenteellisiin muutoksiin tarkoitettujen lainojen osuutta antolainauksessaan. Valtaosa eli kolme neljännestä myönnetään silti edelleen tarkoin määriteltyihin investointiprojekteihin.

Kesäkuun lopussa päättyneen tilivuoden aikana maailmanpankkiryhmä myönsi uusia lainoja yhteensä 17.7 mrd. dollaria, joka on 8 % enemmän kuin edellisenä tilikautena. Kansainvälinen jälleenrakennuspankki myönsi 39 jäsenmaalle 127 hankkeeseen lainoja yhteensä 14.2 mrd. dollaria. Kansainvälinen kehitysjärjestö (IDA) antoi halpa- korkoisia luottoja 3.5 mrd. dollaria. Nämä luotot annettiin 44 köyhimmälle kehitysmaalle ja varat on tarkoitus käyttää 108 hankkeen rahoittamiseen. Kansainvälinen rahoitusyhtiö (IFC) investoi 0.9 milj. dollaria kehitysmaiden yksityiseen sektoriin.

Neuvottelut Maailmanpankin seuraavasta pää- omankorotuksesta ovat alkaneet ja ne saatetta- neen päätökseen kevään 1988 aikana. Kehitysjär- jestön seitsemännen lisärahoitusohjelman yhtey- dessä Suomi maksoi kertomusvuonna lisärahoi- tuksen viimeisen maksuerän, 117 milj. markkaa, ja Afrikka-rahastolle maksettiin kolmantena maksu- eränä 35 milj. markkaa. Kansainvälisen rahoitus- yhtiön (IFC) vuosina 1986—1990 toteutettavasta pääomankorotuksesta Suomi maksoi toisena maksueränä 4.3 milj. markkaa.

Kehitysjärjestön yleisin rahoitusmuoto ovat lahja- muotoiset avustukset pääasiassa järjestön teollis- tuneilta jäsenmailta. Järjestön kahdeksatta lisära- hoitusta koskevat neuvottelut päättyivät kesäkuus- sa 1987 sopimukseen 11.5 mrd. dollarin lisärahoi- tuksesta. Vapaaehtoisten lisäävustuserien ansios- ta kokonaisuudessaan nousi kuitenkin noin 12.4 mrd. dollariin. Suomi ilmoitti korottavansa osuuttaan IDA:n rahoituksesta 0.7 prosentista 0.8 prosenttiin.

Suomen yhteydet maailmanpankkiryhmään hoi- taa valtiovarainministeriö, jota Suomen Pankki tarvittaessa avustaa.

MUU KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

Suomi on jäsenenä Aasian kehityspankissa (ADB), Afrikan kehityspankissa (AfDB) ja Latinalaisen Amerikan kehityspankissa (IDB). Näihin kansainvälisiin rahoituslaitoksiin Suomen Pankki hoitaa osaltaan suhteita samaan tapaan kuin maailmanpankkiryhmään ja toimii niiden sopimusartiklojen mukaisena talletuspankkina Suomessa.

Suomen Pankki osallistuu muiden viranomaisten ohella mm. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) laaja-alaiseen työhön, Euroopan vapaakauppa-alueen (EFTA), Euroopan talouskomission (ECE), YK-järjestelmän ja GATT-neuvottelujärjestelmän puitteissa tapahtuvaan toimintaan.

OECD:n piirissä Suomen Pankki osallistui lähinnä talouspoliittisen komitean sekä sen alaisten työryhmien työskentelyyn. EFTA:n piirissä on käynnistetty laaja seuranta sen johdosta, että Euroopan yhteisö pyrkii yhtenäistämään sisäiset markkinansa vuoteen 1992 mennessä. Suomen Pankki on edustettuna Suomessa asetetussa toimikunnassa, joka seuraa EFTA/EY-yhteistyön ja Euroopan yhteisön sisäisten markkinoiden kehitystä sekä tutkii niiden vaikutuksia Suomen kannalta.

Heinäkuussa 1987 Genevessä pidetyssä YK:n kauppaja- ja kehityskonferenssissa (UNCTAD VII) Suomen valtuuskuntaan kuului myös Suomen Pankin edustaja. Konferenssia edelsi yli vuoden pituinen valmistelujakso. Konferenssin asialista käsitti resurssikysymykset, perushyödykkeet, kansainvälisen kaupan ja vähiten kehittyneiden maiden erityisongelmat.

GATT:n käynnissä olevan monenkeskisen ns. Uruguayn kauppaneuvottelukierroksen vuoden pituinen alustava vaihe saatettiin kertomusvuonna päätökseen. Suomen Pankki osallistui omaa toimikenttäänsä koskevien neuvottelujen valmistelutyöhön. Nelivuotinen neuvottelukierros lähti ripeästi ja rakentavassa ilmapiirissä käyntiin. Uruguayn kierros siirtyi nyt seuraavaan ja huomattavasti

vaikeampaan vaiheeseen, jossa pyritään varsinaisiin neuvotteluihin jo tehtyjen ehdotusten pohjalta.

Pohjoismainen yhteistyö valuuttapolitiikan alalla jatkui pohjoismaisessa finanssivaliokunnassa (NFU), jossa valmisteltiin yhteispohjoismaisia kannanottoja mm. valuuttarahastossa käsiteltäviin asioihin. Pohjoismaiden teollisen yhteistyön esteitä lähinnä suorien sijoitusten ja portfoliosijoitusten osalta tarkastelevan virkamiestyöryhmän raportteja käsiteltiin valiokunnassa. Pohjoismaiden valtiovarainministerit pohtivat niin ikään kokouksissaan teollisen yhteistyön perustamis- ja valuuttalainsäädäntöön liittyviä esteitä ja päätyivät kannattamaan raporttien suosittamaa liberalisointikehitystä sekä myötävaikuttamaan kukin omassa maassaan asian etenemiseen.

Pohjoismaiden keskuspankkien pääjohtajien vuotuinen tapaaminen pidettiin elokuussa Helsingissä. Kokouksessa käsiteltiin ajankohtaisia taloudellisia kysymyksiä sekä pankkitoiminnan lisääntyneitä riskejä ja pankkien valvontaa.

Suomen Pankki otti osaa suomalais-neuvostoliittolaisen taloudellisen yhteistyökomission sekä Suomen ja SEV:n yhteistyökomission toimintaan. Suomen Pankki osallistui tarkkailijana kansainvälisen investointipankin (MIB) neuvoston 43. kokoukseen ja Kansainvälisen taloudellisen yhteistyöpankin (MBES) neuvoston 66. kokoukseen.

Suomen Pankin järjestämä suomalais-neuvostoliittolainen 7. pankkiseminaari pidettiin syyskuussa Helsingissä. Seminaarissa käsiteltiin Suomen ja Neuvostoliiton välisiä taloudellisia suhteita sekä molempien maiden pankkilaitosten toimintaa.

SETELIUUDISTUS

Suomen Pankin johtokunta käynnisti uuden setelimalliston suunnittelun keväällä 1981. Lopullisen päätöksen uudistamisesta tekivät eduskunnan pankkivaltuusmiehet pankin johtokunnan esityksestä helmikuussa 1984. Uudet 1 000, 100 ja 50 markan setelit laskettiin liikkeeseen joulukuussa 1986. Seteliuudistuksen toisessa vaiheessa marraskuussa 1987 olivat vuorossa uudet 500 ja 10 markan setelit. Uusi setelisarja oli nyt valmis.

UUDISTUKSEN TARKOITUS

Tärkeimpänä syynä siirtymiseen uuteen setelisarjaan oli pyrkimys parantaa seteleiden turvallisuutta ja luotettavuutta. Vanhan setelisarjan turvallisuus on heikentynyt lähinnä uusien värikopiointimenetelmien vuoksi. Aikaisempaa kehittyneemmällä painotekniikalla seteleihin saatiin uusia tunnistustekijöitä, joita vanhoissa seteleissä ei ole.

Toisena syynä oli lisääntynyt tekniikan hyväksikäyttö setelien käsittelyssä. Suomen Pankissa on siirrytty sekä uusien setelien tarkastuksessa että käytettyjen setelien lajittelussa koneiden käyttöön. Myös erilaiset seteleillä toimivat automaattit ovat yleistymässä. Seteleiden aitouden mekaaninen tai sähköinen tarkistus edellyttää, että seteleissä on tiettyjä tunnistamiskohtia, joiden perusteella väärennökset tai puutteelliset kappaleet voidaan havaita.

Painava syy uudistukselle oli myös maamme setelisarjan yhtenäistäminen. Käytössä olevaa vanhaa sarjaa jouduttiin runsaan kolmen vuosikymmenen aikana muuttamaan useaan kertaan, eivätkä sen setelit muodostaneet enää ehjää ja taiteellisesti tasapainoista kokonaisuutta.

SETELEIDEN KUVA-AIHEET

Uutta setelisarjaa varten on suunniteltava erikseen seteleiden aihepiiri, niiden taiteellinen asu ja painatustekniset vaatimukset. Kaksi ensiksi mainittua tekijää liittyvät setelin esteettiseen vaikutelmaan. Painatusteknisillä ratkaisuilla setelin vää-

rentäminen pyritään tekemään mahdollisimman vaikeaksi. Lisäksi setelien tulee olla käytännöllisiä käsitellä. Lopullinen tulos syntyy näiden tekijöiden yhdistelmänä.

Seteleiden aihepiiriä pohtimaan asetettiin toimikunta, joka käsitteli useita vaihtoehtoja uuden setelisarjan kuva-aiheiksi. Esillä olivat mm. kulttuurihenkilöt, valtiomiehet, kaupunkikulttuuri, elinkeinot ja niiden harjoittajat sekä vanhat nähtävyydet. Toimikunta päätyi esittämään seteleiden kuva-aiheiksi Suomen historian aikakausia. Lajan historiallisen läpileikkauksen katsottiin tarjoavan vaihtelevia kuva-aiheita.

Uuden setelisarjan kuva-aiheiden valinnassa korostuu Suomen historian kolmijako Ruotsin vallan aikaan (1 000 mk), autonomian aikaan (500 ja 100 mk) ja itsenäisyyden aikaan (50 ja 10 mk). Jokaisessa setelissä on etusivulla suurikokoinen henkilökuvaa. Henkilöiden valinnassa pidettiin silmällä heidän työnsä luonteenomaisuutta, edustavuutta ja tunnettavuutta aikakauden kannalta. Kullekin aikakaudelle ominaista ajanhenkeä pyrittiin ilmentämään myös takasivun rakennuksella tai maisemalla.

SETELEIDEN SUUNNITTELU

Suomen Pankin johtokunta hyväksyi historialliset aikakaudet seteleiden kuva-aiheiksi. Suljetun luonnoskilpailun voitti Torsten Ekströmin ehdotus, joka oli setelisarjan suunnittelun lähtökohtana. Lopullinen sarja syntyi yhteistyönä siten, että seteleiden taiteellisesta ja painoteknisestä suunnitte-

lusta vastasi työryhmä, jota johti Kaj Wuorio ja jonka jäseninä olivat Erik Bruun, Torsten Ekström ja Pentti Rahikainen. Etusivuista oli pääasiallisesti vastuussa Torsten Ekström ja takasivuista Erik Bruun. Setelipainon ateljee Pentti Rahikaisen johdolla vastasi muista seteleiden turvallisuuteen liittyvistä taiteellisista yksityiskohdista. Eeva Oivo maalasi useimmat muotokuvista ja Paavo Huovinen muovasi kaikki vesileimojen peruskuvat sekä maalasi yhden muotokuvan. Kaj Wuorio vastasi painoteknisestä asiantuntemuksesta.

Sarjan toteutusta ohjasi ja valvoi designtoimikunta, joka jo aikanaan lähes samassa kokoonpanossa pohti uuden sarjan aihepiiriä. Designtoimikuntaan kuuluivat pankinjohtaja Ele Alenius puheenjohtajana ja jäseninä taidemaalari Lauri Ahlgren, professori Yrjö Blomstedt, toimitusjohtaja Tor-Leif Huggare, taidegraafikko Pentti Kaskipuro, professori Aimo Reitala, intendentti Pekka Sarvas ja varatoimitusjohtaja Heikki Taipale sekä sihteerinä osastopäällikkö Antti Heinonen.

SETELEIDEN TURVALLISUUS

Seteleiden väärentäminen pyritään estämään useilla keinoilla. Tärkeimmät niistä ovat ns. jokamiehen varmuustekijät, joiden avulla setelinkäyttäjät pystyy yksinkertaisin menetelmin tarkistamaan epäilyttävältä tuntuvan setelin.

Jokaisessa setelissä on aikaisempaan tapaan vesileima, joka esittää setelin etusivun henkilöä. 10 markan setelissä vesileima toistuu pystysuorassa rivissä. Seteleissä on myös edelleen varmuuslanka, josta voi suurennuslasin avulla lukea muovilangassa mikropainatuksena olevat kirjaimet SP ja FB.

Uusissa seteleissä käytetään aikaisempaa runsaammin kaiverruspainatusta. Se antaa mahdollisuuden värisävyjen ja viivan paksuuden vaihteluihin, joihin muilla painomenetelmillä ei yllätä. Tuhannen markan setelissä kaiverruspainatusta käytetään sekä etu- että takasivulla. Muissa seteleissä sitä käytetään etusivun henkilökuvan, arvo-

merkinnän ja renkaan muotoisten tunnusmerkkien painamiseen.

Seteleissä on myös uusia varmuustekijöitä. Muiden paitsi 10 markan setelin oikeassa yläkulmassa on geometrinen kuvio, joka sopii takasivulla vastaavaan kuvioon. Tämä ns. läpikohdistus on vaikea saada aikaan muulla kuin setelinpainajan käyttämällä erikoispainokoneella. Lisäksi setelin etusivun vasemmassa laidassa olevan valkoisen kaistan alareunassa on kaiverruspainatuksella ns. latenttikuva, joka näkyy, kun seteliä kallistetaan ja katsotaan valoa vasten. Latenttikuvassa on setelin arvoa osoittava kirjain L (50 mk), C (100 mk), D (500 mk) ja M (1 000 mk).

Väärennöksiä pyritään ehkäisemään myös värien ja setelipaperin valinnalla. Kopiokoneilla aikaansaatuun väärennösten ehkäisemiseksi uusissa seteleissä on erittäin voimakkaat kontrastit ja samassa setelissä on useita eri värejä. Myös setelipaperia on muutettu mm. paremman painojäljen, tunnusteltavuuden, pinnan puhtaana pysymisen ja vesileimojen selkeyden takia.

Seteleiden värit ja uusi paperilaatu varsinkin 10 markan setelissä herättivät keskustelua. Seteleiden väriongelma korostui, kun käytössä olivat samaan aikaan sekä vanha että uusi setelisarja. Vanhat setelit poistuvat kuitenkin käytöstä sitä mukaa kuin ne huonokuntoisina normaalin rahanliikenteen myötä saapuvat Suomen Pankkiin. Vuoden 1987 lopulla uusien seteleiden osuus liikkeellä olevasta kannasta oli jo yli puolet. Siten setelikannassa vallitseva ylimenokausi tulee päättymään käytännössä varsin nopeasti, vaikka vanhat setelit pysyvätkin laillisina maksuvälineinä.

ORGANISAATIOUUDISTUS

Suomen Pankin johtokunta teki lokakuussa 1987 päätöksen muuttaa pankin pääkonttorin osastojakoa ja osastojen vastuualueita vuoden 1988 alusta lähtien. Organisaatiomuutosten lähtökohtana oli toiminnan sopeuttaminen muuttuneisiin rahoitusmarkkinaolosuhteisiin. Edellinen merkittävä organisaatiouudistus toteutettiin 1970-luvun alkupuolella.

Organisaatiouudistuksen keskeisinä taustatekijöinä olivat rahoitusmarkkinoilla tapahtunut kansainvälistyminen ja yhdentyminen sekä säätelyn purkautuminen. Kotimaisia ja ulkomaisia operatioita ei ollut enää tarpeen organisatorisesti erotella ja sen takia uudessa organisaatiossa yhdistettiin pankin valuutta- ja markkatoiminnot. Toisaalta haluttiin selkeästi eriyttää päätöksen teon periaatteellinen valmistelu ja operatiivinen toteutus toisistaan. Lisäksi keskuspankin oman politiikan valmistelu erotettiin yleisistä rahoitusmarkkinoiden kehitystä ja valvontaa koskevista toimista.

Uudessa organisaatiomallissa pankin toiminta jaettiin kuuteen sektoriin, joista kullekin johtajalle tuli vastuulleen kaksi. Sektorit ovat rahahuolto, sisäiset palvelut, kokonaistaloudellinen analyysi, keskuspankkipolitiikan ja valvonnan periaatteet sekä kahtia — markkinoihin ja valvontaan — jaettu operatiivinen sektori. Pankin osastojen lukumäärä, 16, säilyi ennallaan.

Valuutta- ja markkatoimintojen yhdistäminen merkitsi politiikan valmistelutyön siirtämistä rahapolitiikan ja valuuttapolitiikan osastoilta uudelle keskuspankkipolitiikan osastolle. Samoin yhdistettiin operatiivisella puolella valuuttaosastolla hoidetut valuuttamarkkinaoperaatiot ja rahoitusosastolla hoidetut markkamarkkinaoperaatiot uudelle markkinaoperaatioiden osastolle. Sekä valuutta- että markkaoperaatioiden kirjaamisesta ja maksuliikenteestä tuli vastaamaan uusi maksuliikeosasto.

Suomen Pankin tehtävä rahajärjestelmän vakauden ylläpitäjänä on korostunut markkinavoimien voimistumisen takia. Säännöstelyn vähenemisen

myötä myös pankkitoimintaan liittyvien riskien seuraaminen on tullut välttämättömäksi. Rahoitusmarkkinoiden yleistä kehitystä koskevat kysymykset, jotka aikaisemmin olivat hajautettuina usealle eri osastolle, yhdistettiin uusille rahoitusmarkkina- ja riskiseurantaosastoille. Rahoitusmarkkinaosasto seuraa rahoitusmarkkinoiden yleistä kehitystä, osallistuu niitä koskevaan valmistelutyöhön muiden viranomaisten kanssa ja valmistelee valuutansäännöstelyn periaatemuutokset. Osasto vastaa myös rahoituslaitosten seurannan ja rahoituslaitoksia koskevan lupamenettelyn yleisperiaateista. Riskiseurantaosasto puolestaan hoitaa yksittäisiä rahoituslaitoksia koskevan seurannan ja lupien käsittelyn.

Ulkomaisen rahoituksen osaston aikaisemmin hoitamat pääomanliikkeiden valvontatehtävät siirrettiin valuutantarkkailuosastolle.

Rahahuoltosektorissa ainoa muutos oli kassaosaston nimen muuttaminen maksuvälineosastoksi.

SUOMEN PANKIN TASE JA TULOSLASKELMA

Suomen Pankin tase vuosien 1986 ja 1987 lopussa esitetään sivuilla 34—35. Tase laaditaan ja julkaistaan ohjesäännön mukaan neljä kertaa kuukaudessa. Kuukausien lopun taseet vuodelta 1987 esitetään liitetaulukossa 1. Taseen keskeisten erien kehitys ilmenee kuviosta 18. Tuloslaskelma vuosilta 1986 ja 1987 esitetään sivulla 38.

ULKOMAAT

Suomen Pankin ulkomaiset nettosaamiset kasvoivat 16.5 mrd. markkaa siten, että ulkomaiset saamiset kasvoivat 16.4 mrd. markkaa ja ulkomaiset velat vähenivät 0.1 mrd. markkaa. Vuoden lopussa ulkomaisia nettosaamisia oli 29.7 mrd. markkaa.

Pankin vaihdettava valuuttavaranto, johon luetaan kulta, erityiset nosto-oikeudet, varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa sekä vaihdettavien valuuttasaamisten ja -velkojen erotus, kasvoi vuoden 1987 aikana 16 756 milj. markkaa 27 391 milj. markkaan. Kultaostot lisäsivät kullan tase-

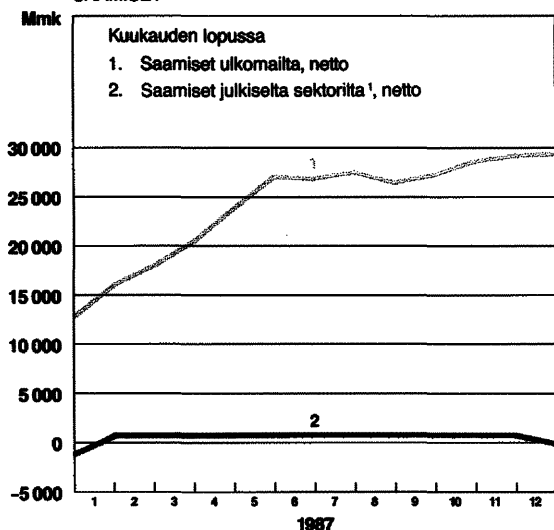
arvoa 47 milj. markkaa, ja erityiset nosto-oikeudet supistuivat 84 milj. markkaa. Vaihdettavat valuutat, jotka koostuvat ulkomaisista arvopapereista ja sijoituksista ulkomaisissa pankeissa, kasvoivat nettomääräisesti 16 793 milj. markkaa. Korkeimmillaan vaihdettavat valuutat olivat marraskuun lopussa, runsaat 23.6 mrd. markkaa ja alimmillaan vuoden alussa, noin 6.6 mrd. markkaa.

Sidottu valuuttavaranto pieneni 2 209 milj. markkaa 1 212 milj. markkaan. Se oli suurimmillaan tammikuun lopussa, 4 127 milj. markkaa ja pienimmillään joulukuun loppupuolella, 779 milj. markkaa.

Kuvio 18.

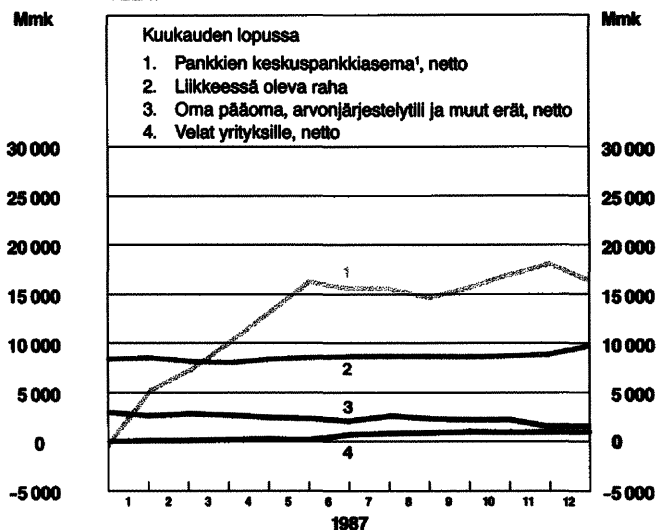
SUOMEN PANKIN TASE

SAAMISET

¹ Ml. kassavarantotalletukset ja sijoitustodistukset.

VELAT

Muut ulkomaiset saamiset lisääntyivät vuoden aikana 1 772 milj. markkaa 4 357 milj. markkaan. Erään sisältyy 1 930 milj. markan suuruinen määräaikainen saaminen Neuvostoliiton ulkomaankauppapankilta. Muut ulkomaiset velat supistuivat yhteensä 197 milj. markkaa 3 226 milj. markkaan pääasiassa kurssikorjausten takia.

RAHOITUSLAITOKSET

Suomen Pankilla oli vuoden lopussa nettovelkaa rahoituslaitoksille, ml. sijoitustodistukset, 11 589 milj. markkaa. Vuoden alussa sillä oli ollut netto-saamisia rahoituslaitoksilta 4 345 milj. markkaa.

Suomen Pankin saamiset rahoituslaitoksilta supistuivat 8 926 milj. markkaa 5 147 milj. markkaan ja samalla velat rahoituslaitoksille lisääntyivät 7 007 milj. markkaa 16 736 milj. markkaan. Päiväluottoja pankeilla ei vuoden lopussa ollut käytössään yhtään; edellisen vuoden vaihteessa niitä oli 6 818 milj. markkaa. Päivätalletukset kasvoivat 627 milj. markkaa 757 milj. markkaan. Shekkitili-saamisia ja -velkoja ei enää näy taseessa, sillä pankkien päivittäiset shekkitilien saldot luetaan pankkien päiväluotoiksi tai -talletuksiksi. Koska pankkien määräaikaiset luotot sekä talletukset korvattiin vuoden aikana sijoitustodistukaupoilla, taseen velkapuolelle lisättiin erä sijoitustodistukset. Suomen Pankin omia sijoitustodistuksia oli vuoden lopussa liikkeessä kaikkiaan 4 970 milj. markkaa.

Rahalaitosten kassavarantotalletukset lisääntyivät vuoden aikana 1 671 milj. markkaa. Tämä aiheutui pääosin talletuspohjan kasvusta, mutta jonkin verran myös kassavarantovelvoitteen nostamisesta. Rahoituslaitokset nostivat vuoden aikana kokonaan pääomantuontitalletuksensa, joita oli vuoden alussa 255 milj. markkaa.

Käteisvaraluottoja, joilla rahoitetaan rahalaitosten hallussaan pitämät seteli- ja metallirahakassat, oli vuoden päättyessä 2 730 milj. markkaa. Tämä oli 425 milj. markkaa enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Suomen Pankin omistamat rahoituslaitosten

joukkovelkakirjat lisääntyivät 29 milj. markkaa 2 140 milj. markkaan.

Saamisten ja velkojen lisäksi rahoituslaitoksilla oli Suomen Pankille vastuuta, jotka ovat syntyneet eri rahoitusjärjestelyjen yhteydessä. Suomen Pankin omistamia vekseleitä, joiden maksamisesta pankit ovat vastuussa, ovat vienti- ja uusvientivekselit. Suomen Pankin taseessa nämä sisältyvät saamiin yrityksiltä eränä "viennin rahoitus" ja niiden määrä oli vuoden lopussa 868 milj. markkaa. Vastuisiin kuuluvat myös pankkien antamat takaukset kotimaisten toimitusten rahoitusluottojen maksamisesta; niitä oli vuoden lopussa 2 581 milj. markkaa.

JULKINEN SEKTORI

Suomen Pankilla oli vuoden lopussa saamisia julkiselta sektorilta nettomääräisesti 76 milj. markkaa. Edellisen vuoden lopussa Suomen Pankilla oli ollut nettovelkaa julkiselle sektorille 999 milj. markkaa.

Saamiset julkiselta sektorilta vähenivät vuoden aikana 26 milj. markkaa 977 milj. markkaan. Pankin omistamat valtion joukkovelkakirjat vähenivät 56 milj. markkaa ja valtion metallirahavastuu kasvoi 32 milj. markkaa. Valtion talletustili, jonka saldo oli vuoden alussa 2 000 milj. markkaa, lopetettiin vuoden alkupuolella valtion siirrettyä sijoittajaksi pankkien välisille markkinoille. Vuoden viimeisenä päivänä valtio talletti Suomen Pankkiin 900 milj. markan suuruisen suhdannerahastotalletuksen. Kaikkiaan velat julkiselle sektorille supistuivat 1 100 milj. markkaa. Vuoden lopussa ne olivat 901 milj. markkaa.

YRITYKSET

Suomen Pankin nettovelka yrityksille kasvoi vuoden aikana 1 156 milj. markkaa 1 331 milj. markkaan.

Pankin saamiset yrityksiltä supistuivat 1 166 milj. markkaa 3 678 milj. markkaan. Viennin rahoitus

TASE, MK

VASTAAVAA	31.12.1987		31.12.1986	
Kulta ja valuuttasaamiset				
Kulta ¹	2 128 285 723,28		2 081 473 367,59	
Erityiset nosto-oikeudet	898 984 060,75		982 808 877,02	
Varanto-osuus				
Kansainvälisessä valuuttarahastossa	792 804 335,18		793 424 959,89	
Vaihdettavat valuutat ²	23 634 441 272,77		6 794 836 229,34	
Sidotut valuutat	1 284 149 733,83	28 738 665 125,81	3 435 168 207,81	14 087 711 641,65
Muut ulkomaiset saamiset				
Markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa ³	2 427 095 584,81		2 584 934 647,11	
Määräaikainen saaminen ⁴	1 929 846 435,00	4 356 942 019,81	—	2 584 934 647,11
Saamiset rahoituslaitoksilta				
Päiväluotot	40 664,43		6 818 080 669,95	
Määräaikaiset saamiset	—		2 381 000 000,00	
Käteisvaraluotot	2 729 887 000,00		2 305 239 000,00	
Joukkovelkakirjat	2 140 057 800,00		2 111 055 156,00	
Muut	277 260 820,80	5 147 246 285,23	458 145 574,83	14 073 520 400,78
Saamiset julkiselta sektorilta				
Joukkovelkakirjat	3 780 217,80		59 368 866,30	
Valtion metallirahavastuu	966 777 037,50		934 892 337,50	
Muut	6 208 172,54	976 765 427,84	8 121 146,98	1 002 382 350,78
Saamiset yrityksiltä				
Viennin rahoitus	867 999 030,18		1 748 451 566,11	
Kotimaisten toimitusten rahoitus (KTR)	2 568 335 099,27		2 833 056 306,89	
Joukkovelkakirjat: KTR	13 316 652,00		—	
Joukkovelkakirjat: Muut	46 102 029,48		65 274 258,24	
Muut	182 177 487,48	3 677 930 298,41	197 051 223,61	4 843 833 354,85
Muut saamiset				
Siirtosaamiset	486 652 400,09		271 610 716,34	
Muut	105 091 967,50	591 744 367,59	149 508 627,13	421 119 343,47
YHTEENSÄ		43 489 293 524,69		37 013 501 738,64

TASEEN LASKENTAPERUSTEET

Ulkomaan rahan määräiset saamiset ja velat: on muutettu markoiksi 31.12.1987 voimassa olleiden valuuttojen keskkurssien perusteella.

¹ Kulta on kirjattu taseessa arvoon 35 mk/g.

² Vaihdettaviin valuuttasaamisiin sisältyvät arvopaperit on kirjattu valuuttavarantoon nimellisarvoina. Arvopaperien nimellisarvon ja hankintamenon tai sitä alemman markkahinnan erotus on kirjattu arvontajärjestelytilille.

supistui 880 milj. markkaa, kotimaisten toimitusten rahoitus 252 milj. markkaa ja joukkovelkakirjat sekä muut saamiset yhteensä 34 milj. markkaa.

Pankin veloista yrityksille investointi- ja alushankintatalletukset kasvoivat 127 milj. markkaa

4 799 milj. markkaan ja yritysten pääomantuontitalletukset supistuivat 128 milj. markkaa 209 milj. markkaan. Pääomantuontitalletuksiin sisältyvät myös ne kassavarantotalletukset, joita yritykset ovat tehneet ulkomaisilta pankeilta ottamistaan lyhytaikaisista luotoista.

VASTATTAVAA	31.12.1987		31.12.1986	
Valuuttavelat				
Vaihdettavat valuutat	63 174 520,74		16 937 900,38	
Sidotut valuutat	71 564 836,41	134 739 357,15	13 852 350,03	30 790 250,41
Muut ulkomaiset velat				
Kansainvälisen valuutta- rahaston markkatiit ³	2 427 159 215,50		2 584 978 568,94	
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	799 178 152,00	3 226 337 367,50	838 507 796,70	3 423 486 365,64
Liikkeessä oleva raha				
Setelit	9 117 302 616,00		7 855 664 484,00	
Metalliraha	872 775 869,78	9 990 078 485,78	811 611 811,97	8 667 276 295,97
Sijoitustodistukset		4 970 000 000,00	—	
Velat rahoituslaitoksille				
Päivätalletukset	757 321 443,37		130 787 689,43	
Kassavarantotalletukset	10 940 962 596,00		9 269 636 101,87	
Pääomantuontitalletukset	—		254 513 460,00	
Muut	67 408 381,30	11 765 692 420,67	73 925 155,09	9 728 862 406,39
Velat julkiselle sektorille				
Shekkitiilit	637 054,57		383 241,63	
Valtion talletustili	—		2 000 000 000,00	
Suhdannerahastotalletus	900 000 000,00		—	
Pääomantuontitalletukset	—		—	
Muut	247 260,85	900 884 315,42	269 621,81	2 000 632 863,44
Velat yrityksille				
Investointi- ja alushankintatalletukset	4 798 698 931,15		4 671 296 496,97	
Pääomantuontitalletukset	208 503 731,60		336 211 288,47	
Muut	2 045 744,42	5 009 248 407,17	11 553 625,45	5 019 061 410,89
Muut velat				
Siirtovelat	733 203 912,24		610 447 626,02	
Muut	23 689 021,96	756 892 934,20	22 807 755,32	633 255 381,34
Arvonjärjestelytilli ja varaukset		1 247 059 403,41		1 581 446 400,11
SITRAn pääoma		400 000 000,00		400 000 000,00
Oma pääoma				
Kantarahasto	5 000 000 000,00		5 000 000 000,00	
Vararahasto	528 690 364,45		484 527 236,65	
Tilivuoden voitto/tappio	-440 329 531,06	5 088 360 833,39	44 163 127,80	5 528 690 364,45
YHTEENSÄ		43 489 293 524,69		37 013 501 738,64

³Markkaosuus ja sitä vastaavat markkatiitit Kansainvälisessä valuuttarahastossa on sidottu erityisten nosto-oikeuksien (SDR) kurssiin Kansainvälisen valuuttarahaston sovelttaman käytännön mukaisesti.

⁴Määräaikainen saaminen Neuvostoliiton ulkomaankauppapankilta on sidottu vaihdettavista valuutoista koostuvaan valuuttakoriniin.

LIIKKEESSÄ OLEVA RAHA

Liikkeessä olevan rahan määrä lisääntyi 1 323 milj. markkaa eli 15.3 %. Tämä oli lähes kaksinkertainen kansantalouden nimelliseen kasvuun verrattuna. Vuoden lopussa liikkeessä olevan rahan

määrä oli 9 990 milj. markkaa. Tästä oli setelistöä 9 117 milj. markkaa ja metallirahaa 873 milj. markkaa. Lisäksi tase-erään muut velat sisältyi liikkeessä olevia vanhan rahayksikön määräisiä seteleitä 9 milj. markkaa.

MUUT TASE-ERÄT

Muihin saamisiin sisältyvät siirtosaamiset lisääntyivät 215 milj. markkaa 487 milj. markkaan ja muihin velkoihin sisältyvät siirtovelat 123 milj. markkaa 733 milj. markkaan. Siirtosaamiset ja -velat on aiemmin esitetty nettomääräisinä ja ne ovat sisältyneet tase-erään arvonjärjestelytili ja varaukset. Vertailukelpoisuuden vuoksi vuoden 1986 siirtyvien erien luvut on muutettu uutta käytäntöä vastaaviksi, mikä vaikuttaa myös kyseisen vuoden taseen loppusummaan.

Pankin oma pääoma ilman tilivuoden tappion vähentämistä oli tilinpäätöksen mukaan 5 529 milj. markkaa eli 44 milj. markkaa suurempi kuin koko oma pääoma edellisen vuoden lopussa. Taseen loppusummasta oman pääoman osuus oli 12.7 %.

Pankin taseeseen ei ohjesäännön mukaan ole aktivoitu pankin omistamien kiinteistöjen, kalustojen eikä osakkeiden ja osuuksien arvoa, vaan ne poistetaan tuloslaskelmassa kokonaan, sitä mukaa kuin niistä kertyy pankille kuluja. Suomen Pankki omistaa pankkikiinteistöt Helsingissä ja niissä kaupungeissa, joissa pankin haarakonttorit toimivat. Pankilla on Vantaan kaupungissa teollisuuskiinteistö, jossa toimii Suomen Pankin setelipaino. Setelipainon toiminnasta julkaistaan oma vuosikertomus. Suomen Pankin omistuksessa on myös Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahasto SITRA, jonka pääoma pankin taseen mukaan oli vuoden lopussa 400 milj. markkaa.

NETTOTASEEN ERÄT, MILJ. MK

	31.12.1987	31.12.1986	muutos
+ Nettosaamiset ulkomailta	29 735	13 218	+16 516
+ Nettosaamiset julkiselta sektorilta	76	-998	+ 1 074
= Nettosaamiset yhteensä	29 810	12 220	+17 590
+ Nettovelka rahoituslaitoksille	11 588	- 4 345	+15 933
+ Nettovelka yrityksille	1 331	175	+ 1 156
+ Liikkeessä oleva raha	9 990	8 667	+ 1 323
+ Oma pääoma, arvonjärjestelytili ja muut tase-erät, netto	6 901	7 722	- 822
= Nettovelat ja oma pääoma yhteensä	29 810	12 220	+17 590

SITRAn toiminnasta julkaistaan erillinen toimintakertomus. Suomen Pankki myi vuoden aikana omistamiensa teollisuusyritysten ja erityisluottolaitosten osakkeet.

SETELINANTOTASE

Ensisijainen setelinkate, johon luetaan kultavaran- to ja pankin riidattomat ulkomaiset saamiset, kasvoi vuoden 1987 aikana 14 272 milj. markkaa 28 889 milj. markkaan. Toissijainen setelinkate, joka käsittää katekelpoiset vekselit, supistui 1 461 milj. markkaa 39 milj. markkaan. Täten koko setelinanto-oikeus kasvoi 12 810 milj. markkaa 28 928 milj. markkaan.

Kun setelinanto-oikeuden käyttö, johon luetaan liikkeessä olevat setelit ja vaadittaessa maksettavat sitoumukset, lisääntyi yhteensä 2 108 milj. markkaa, kasvoi setelinantovara 10 702 milj. markkaa. Vuoden lopussa se oli 18 825 milj. markkaa.

SUOMEN PANKIN NETTOTASE

Taseen kehityksestä 1987 esitetään tällä sivulla tiivistelmänä Suomen Pankin nettotase pääsektoreittain.

Vuoden 1987 aikana nettotaseen erät kasvoivat huomattavasti. Suomen Pankin nettosaamiset

ulkomailta lisääntyivät vajaat 17 mrd. markkaa ja nettovelka rahoituslaitoksille kasvoi lähes 16 mrd. markkaa.

TULOSLASKELMA

Pankin tuloslaskelmakaavaa on muutettu aikaisempaa informatiivisemmaksi. Tuloslaskelman uudistettu erittely noudattaa pääosin taseen erittelyä.

Kotimaiset korkotuotot olivat vuonna 1987 kaikkiaan 764 milj. markkaa. Vähennys edellisestä vuodesta oli huomattava, yhteensä 815 milj. markkaa. Se johtui ensisijaisesti siitä, että saamiset rahoituslaitoksilta supistuivat vuoden aikana jyrkästi. Lisäksi korot olivat edellisenä vuonna poikkeuksellisen korkeat. Eniten vähenivät päivälutoista saadut korot, 903 milj. markkaa. Suurimmat korkotuotot kertyivät pankin omistamista kotimaisista joukkovelkakirjoista sekä KTR-lutoista. Sijoitustodistuksista ja määräaikaisista lutoista saatiin korkotuottoja 181 milj. markkaa.

Ulkomaiset korkotuotot lisääntyivät 506 milj. markkaa ja olivat yhteensä 1 449 milj. markkaa. Lisäys johtui valuuttavarannon kasvusta. Arvopapereista saadut korkotuotot kasvoivat 218 milj. markkaa ja korot muista valuuttasaamisista 310 milj. markkaa. Sidottu valuuttavaranto ei tuota pankille korkoa.

Kotimaiset korkokulut pysyivät suunnilleen yhtä suurina kuin edellisenä vuonna ja olivat 1 438 milj. markkaa. Suurimmat korkokulut aiheutuivat kasvavarantotalletuksista; yhteensä niitä oli 679 milj. markkaa. Investointitalletuksista maksettiin korkoja 158 milj. markkaa. Uutena eränä tuloslaskelmassa on esitetty sijoitustodistusten korkokulut. Suomen Pankin liikkeeseen laskemista sijoitustodistuksista sekä samaan erään sisältyvistä pankkien määräaikaisista talletuksista maksettiin korkoa yhteensä 461 milj. markkaa.

Korkokate väheni korkotuottojen supistumisen myötä 218 milj. markkaa ja oli 723 milj. markkaa.

Muita tuottoja oli poikkeuksellisen paljon, 333 milj. markkaa. Tuotoista pääosa kertyi osakkeiden myynnistä. Pankki myi vuoden aikana osuutensa Enso-Gutzeit Oy:stä, Teollistamisrahasto Oy:stä ja Valmet Oy:stä.

Muut kulut olivat yhteensä 364 milj. markkaa; tämä on 76 milj. markkaa enemmän kuin edellisenä vuonna. Poistoihin sisältyy uudisrakennusten, kiinteistöjen muutostöiden ja peruskorjausten poistoja yhteensä 74 milj. markkaa sekä koneiden ja kaluston poistoja 29 milj. markkaa.

Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot sisältävät arvopapereiden myynnistä realisoituneet kurssivoitot ja -tappiot sekä arvopaperisalkun arvostuserot. Kurssivoittoa syntyi nettomääräisesti yhteensä 54 milj. markkaa.

Valuuttakurssieroihin kirjattiin nettomääräisinä valuuttakurssien muutoksista aiheutuneet saamisten ja velkojen arvon muutokset sekä valuuttavaihtotuotot. Joulukuun 1987 viimeisen päivän valuuttakurssien mukaan kurssitappiota kertyi kaikkiaan 1 186 milj. markkaa.

Varausten määrää ei tilinpäätöksessä muutettu.

Pankin tappio tilivuodelta 1987 oli 440 milj. markkaa. Edellisenä vuonna tulos oli 44 milj. markkaa voitollinen. Tappio katettiin vararahastosta vuoden 1988 alussa pankin ohjesäännön 30 pykälän 3 momentin mukaan.

Tappio liittyi paljolti harjoitettuun raha- ja valuuttapolitiikkaan. Valuuttavarannon kasvu lisäsi markkinoiden likviditeettiä, jota sidottiin keskuspankkiin myymällä sijoitustodistuksia. Pankkiin sidotun likviditeetin korkokustannus ylitti kuitenkin vastaavan valuuttavarannon korkotuoton. Tuloksen tappiollisuus johtui myös Yhdysvaltain dollarin laskun ja markan ulkoisen arvon vahvistumisen vaikutuksesta valuuttavarannon markka-arvoon. Vuoden 1987 päättyessä dollarin kurssi oli 17.7 % alempi ja markan ulkoista arvoa ilmaiseva valuuttaindeksi 1.1 % alempi kuin vuotta aikaisemmin.

TULOSLASKELMA, MK

	1.1.—31.12.1987		1.1.—31.12.1986	
KORKOTUOTOT				
Kotimaiset				
Päiväluotoista	56 886 892,50		960 019 464,88	
Sijoitustodistuksista	181 050 049,75		15 200 000,00	
Viennin rahoituksesta	80 876 559,38		144 855 950,13	
KTR-luotoista	191 431 553,33		226 769 500,64	
Joukkovelkakirjoista	206 903 296,54		210 153 958,31	
Muista saamisista	46 377 756,59	763 526 108,09	21 647 615,26	1 578 646 489,22
Ulkomaiset				
Kansainväliseltä valuuttarahastolta	80 008 441,30		102 402 826,78	
Arvopapereista	862 776 852,43		644 772 636,00	
Muista valuuttasaamisista	506 683 273,90	1 449 468 567,63	195 870 821,33	943 046 284,11
Korkotuotot yhteensä		2 212 994 675,72		2 521 692 773,33
KORKOKULUT				
Kotimaiset				
Päivätalletuksista	- 53 743 219,05		- 140 977 782,06	
Sijoitustodistuksista	- 461 238 683,12		-	
Kassavarantotalletuksista	- 679 322 651,98		- 743 675 098,58	
Investointitalletuksista	- 158 452 466,06		- 196 524 851,06	
Pääomantuontitalletuksista	- 26 551 108,13		- 59 521 175,51	
Terminikaupoista ¹	- 17 668 000,00		- 234 617 500,00	
Muista veloista	- 41 481 882,09	- 1 438 458 010,43	- 139 431 242,30	- 1 514 747 649,51
Ulkomaiset				
Kansainväliselle valuuttarahastolle	- 49 659 731,25		- 64 896 393,07	
Muista veloista	- 2 338 970,14	- 51 998 701,39	- 1 396 031,65	- 66 292 424,72
Korkokulut yhteensä		- 1 490 456 711,82		- 1 581 040 074,23
KORKOKATE		722 537 963,90		940 652 699,10
MUUT TUOTOT				
Toimitusmaksut ja palkkiot	1 525 979,13		1 413 321,92	
Muut	331 546 694,40	333 072 673,53	302 084 220,83	303 497 542,75
MUUT KULUT				
Palkat	- 111 846 805,19		- 103 614 712,56	
Sosiaalikulut	- 46 530 199,31		- 43 497 863,41	
Setelien valmistus	- 40 941 373,66		- 34 845 200,60	
Poistot ²	- 103 401 003,93		- 49 580 340,96	
Muut	- 60 866 775,93	- 363 586 158,02	- 56 812 609,16	- 288 350 726,69
TULOS ENNEN KURSSIEROJA JA VARAUKSIA		692 024 479,41		955 799 515,16
Ulkomaisten arvopapereiden kurssierot³		53 761 497,76		101 842 571,23
Valuuttakurssierot⁴		- 1 186 115 508,23		- 1 013 478 958,59
Varausten muutos		-		-
TILIVUODEN VOITTO (+) / TAPPIO (-)		- 440 329 531,06		+ 44 163 127,80

TULOSLASKELMAN LASKENTAPERUSTEET

¹Terminikauppojen kurssierot sisältyvät kohtaan valuuttakurssierot.

²Poistoihin sisältyvät tilikauden aikana hankittu käyttöönmäisyys ja muut pitkävaikutteiset menot kokonaisuudessaan.

³Ulkomaisten arvopapereiden kurssieroihin sisältyvät nettomääräisinä arvopapereiden myynnistä realisoituneet kurssivoitot ja -tappiot sekä arvopaperisaikun arvotusero.

⁴Valuuttakurssieroihin sisältyvät valuuttakurssien muutoksista aiheutuneet saamisten ja velkojen arvon muutokset sekä valuuttavaihtokurssien nettomääräisinä

SUOMEN PANKIN ERITYISRAHOITUSJÄRJESTELYT

Kotimaisten toimitusten rahoitusjärjestelyjen (KTR) tarkoituksena on turvata suomalaisille yrityksille ulkomaisten valmistajien kanssa tasaveroiset kilpailuedellytykset pääomatavaratoimitusten rahoituksessa kotimaan markkinoilla. Järjestelyyn osallistuvat Suomen Pankki, liikepankit ja Postipankki. Suomen Pankin rahoitusosuus oli 40 % ja KTR-luoton korko Suomen Pankin peruskorko lisätynä kahdella prosenttiyksiköllä 31.12.1987 asti. Tämän jälkeen Suomen Pankin rahoitusosuudeksi tuli 30% ja koroksi Suomen Pankin peruskorko lisätynä 2.5 prosenttiyksiköllä.

Lyhytaikaisten vientiluottojen rahoitusjärjestely on tarkoitettu vaihdettavina valuuttoina maksettavan viennin yhteydessä myönnetyn, enintään 24 kuukauden vientiluoton rahoittamiseen. Yrityksellä, jonka liikevaihto sai olla enintään 200 milj. markkaa, voi olla luottoa käytössä enintään 20 milj. markkaa. Viejiltä perittävä korko oli Suomen Pankin peruskorko lisätynä 0.25 prosenttiyksiköllä.

Uusvientiluotoilla rahoitetaan pienen ja keskisuuren teollisuuden viennistä aiheutuvaa valmistuksenaikaista käyttöpääoman tarvetta. Yrityskohtaisista luottolimiiteistä päätetään puolivuositain yritysten viennin ja vientiennusteiden perusteella. Uusvientiluotto voi olla yrityskohtaisessa käytössä enintään viiden vuoden ajan ensimmäisen luottoerän nostamisesta. Yrityksiltä perittävä korko oli Suomen Pankin peruskorko lisätynä 0.25 prosenttiyksiköllä.

Joulukuussa 1987 tehdyn päätöksen mukaisesti sekä lyhytaikaisten vientiluottojen että uusvientiluottojen rahoitusjärjestely lakkautetaan vuoden 1989 alusta lukien. Erityisrahoitusjärjestelyt otettiin käyttöön 1960-luvulla. Niiden tarkoituksena oli turvata ulkomaankaupan kannalta tärkeä yritystoiminta rahoitustilanteessa, jossa luotoista oli pysyvästi ylikysyntää. Nyt tällainen rahoitus ei ole enää — luotonsäännöstelyn purkaututtua — samalla tavoin aiheellista.

INVESTOINTIVARAUKSET

Suhdannepoliittiseksi välineeksi luodun investointivarausjärjestelmän tavoite on vaikuttaa investointien ajoittumiseen siten, että yritykset siirtävät vapaaehtoisesti investointejaan nousukaudelta laskusuhdanteeseen. Verotuksessa vähennyskelpoinen investointivaraus on enintään puolet tilikauden voitosta, ellei jonakin ajankohtana ole erikseen päätetty muusta varausosuudesta. Varauksesta on vähintään puolet talletettava sulkutilille Suomen Pankkiin. Talletuksille maksettava veroton korko on puolet peruskorosta. Erillisen päätöksen mukaan Suomen Pankki voi maksaa talletuksille korkeampaa korkoa. Valtioneuvosto myöntää investointivarauksille määräaikaisen käyttöluvan ja talletusten nostoluvan antaa verohallitus.

RAHA- JA VALUUTTAPOLIITTISIA TOIMENPITEITÄ 1987

Tammikuu

Lyhytaikaisten vientiluottojen rahoitus

Suomen Pankki rajoitti vuoden 1987 alusta lyhytaikaisten vientiluottojen rahoituksen koskemaan vientiyrityksiä, joiden liikevaihto on enintään 200 milj. markkaa.

Uusvientiluotot

Suomen Pankki rajoitti vuoden 1987 alusta uusvientiluottojen käyttöä siten, että uusvientiluotto voi olla yrityskohtaisessa käytössä enintään viiden vuoden ajan ensimmäisen luottoerän nostamisesta. Suomen Pankin uusvientiluotoista perimä korko korotettiin samalle tasolle kuin lyhytaikaisten vientiluottojen rahoituksesta perittävä korko eli Suomen Pankin peruskorkoon.

Kassavarantosopimus

Suomen Pankki ja pankit sopivat kassavarantosopimuksen muuttamisesta 1.1.1987 alkaen, siten että pankkien liikkeeseen laskemat sijoitustodistukset ja eräät pankkien välittämät pitkäaikaiset ulkomaiset luotot eivät enää kuuluineet kassavarantovelvoitteen piiriin.

Muutoksia valuuttamääräyksiin

Suomen Pankki myönsi Suomen Työväen Säästöpankille valuuttapankkioikeudet 1.1.1987 alkaen ja Samuel Montagu Osakepankille (muutti nimensä helmikuussa 1987 Midland Montagu Osakepankiksi) 27.1.1987 alkaen.

Suomen ja Neuvostoliiton väliset maksujärjestelyt

Suomen Pankki ja Neuvostoliiton ulkomaankauppaministeriö sopivat 6. päivänä tammikuuta 1987, että Suomen tasavallan ja Neuvostoliiton välisen clearingtilin teknisen luottorajan ylittävä tilisaatava siirretään korolliselle ruplamääräiselle erityistilille. Luotto kuoletetaan vuoden 1991 loppuun mennessä.

Päiväluottomarkkinat

Suomen Pankki alensi 26.1. päiväluottokorkoaan 12.0 prosentista 11.9 prosenttiin.

Helmikuu

Päivämarkkinat

Suomen Pankki muutti päiväkorkoja seuraavasti:

voimaantulopäivä	päiväluottokorko	päivätalletuskorko
	%	%
2.2.1987	11.8	9.0
13.2.1987	11.7	8.5
20.2.1987	11.6	8.0

Määräaikaiset talletukset

Suomen Pankki antoi 4.2.1987 alkaen keskuspankkirahoitukseen oikeutetuille pankeille mahdollisuuden tehdä tarjouksia kolmen kuukauden kiinteäkorkoisista talletuksista Suomen Pankkiin. Tämä mahdollisuus tuli kolmen kuukauden keskuspankkiluottojen rinnalle.

Muutos valuuttamääräyksiin

Suomen Pankki myönsi PKbanken International (Finland) Oy:lle valuuttapankkioikeudet 26.2.1987 alkaen.

Maaliskuu

Päivämarkkinat

Suomen Pankki muutti päiväkorkoja seuraavasti:

voimaantulopäivä	päiväluottokorko	päivätalletuskorko
	%	%
5.3.1987	11.5	7.5
17.3.1987	11.4	7.5

Pankkien keskuspankkirahoitus

Suomen Pankki täydensi 17.3.1987 rahapolitiikan ohjausjärjestelmää ottamalla koeluonteisesti käyttöön pankkien kanssa tehtävät sijoitustodistusten kaupat määräaikaisluottojen ja -talletusten rinnalle. Samalla päiväluottojen käyttöä rajoitettiin 30.3.1987 alkaen. Keskuspankkirahoitukseen oikeutettu pankki voi päivittäin käyttää päiväluottoa vain 7.5 % oman pääomansa ja kassavarantotalle-tustensa yhteismäärästä. Ylimenevästä luoton osasta perittiin sakkokorkoa.

Näitä toimenpiteitä edelsi pankkivaltuusmiesten päätös muuttaa johtokunnan korkovaltuuksia seuraavilta osin 1.3.1987 alkaen. Pankkien keskuspankkiluoton korko voitiin vaihtoehtoisesti osaksi tai kokonaan periä sakkokoron luonteisena asetetun rajan tai kiintiön ylitysmaksuna. Määräaikaistalletusten ja päivätalletusten koron alaraja poistettiin. Määräaikaisen keskuspankkirahoituksen korkorajoja voitiin soveltaa myös Suomen Pankin sijoitustodistuskaupoissa.

Huhtikuu

Päivämarkkinat

Suomen Pankki muutti päiväkorkoja seuraavasti:

voimaantulopäivä	päiväluottokorko	päivätalletuskorko
	%	%
2.4.1987	11.2	7.5
29.4.1987	11.0	7.5

Toukokuu

Viitekorot

Suomen Pankki vähensi toukokuun alusta rajoituksia, jotka koskivat rahamarkkinakorkojen käyttöä viitekorkoina. Pankit voivat ilman erillistä hyväksymistä käyttää peruskoron ohella myös muuta Suomen Pankin korkoa, julkista markkinakaupoissa käytettyä rahamarkkinakorkoa tai näiden johdannaista viitekorkona kaikissa muissa luotoissa paitsi asuntoluotoissa.

Suomen Pankki ryhtyi toukokuun alusta päivittäin julkaisemaan 1, 2, 3, 6, 9 ja 12 kuukauden heliborkorkoja, joita pankit voivat vastedes käyttää luotonantonsa viitekorkoina. Heliborkorot ovat viiden suurimman pankin kyseisen pituisille sijoitustodistuksille kunakin päivänä klo 13 antamien ostonoteerausten keskiarvoja.

Kesäkuu

Muutoksia valuuttamääräyksiin

Suomen Pankki päätti tarkistaa joitakin valuuttamääräyksiä, jotka tulivat voimaan 15.6.1987.

Suoria sijoituksia ulkomaille sai tehdä joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta ilman Suomen Pankilta etukäteen haettavaa lupaa 30 miljoonan markan sijoitusmäärään asti. Valuuttapankille oli kuitenkin esitettävä Suomen Pankin edellyttämät tiedot.

Tuonnin toimitusluottojen maksuissa sallittiin kuuden kuukauden enimmäisajan ylitys ilman Suomen Pankin erityislupaa 100 000 markan enimmäismäärän asti.

Ulkomaista vapaa-ajanasuntoa koskevien lupahakemusten käsittely siirrettiin valuuttapankeille.

Sijoitukset ulkomaisiin julkisesti noteerattuihin arvopapereihin sallittiin 50 000 markan enimmäismäärään asti.

Heinäkuu

Päivämarkkinat

Suomen Pankki täydensi 1.7.1987 alkaen liikepankkien Suomen Pankin päiväluottojen käyttöä sääteleviä ehtoja siten, että päiväluottojen käyttöoikeuden pankkikohtainen yläraja oli aina vähintään 10 milj. markkaa.

Elokuu

Muutoksia valuuttamääräyksiin

Suomen Pankki laajensi aiemmin vain teollisuusyrityksille ja varustamoille myönnettyä oikeutta ottaa oman toimintansa rahoittamiseen vähintään 5 vuoden ulkomaisia luottoja. Tämän oikeuden saivat 1.8.1987 lähtien muutkin liiketoimin-

taa harjoittavat yhtiöt ja osuuskunnat lukuun ottamatta rahoitus- ja vakuutuslaitoksia sekä asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöitä.

Investointivaraukset

Valtioneuvosto päätti 6.8. jatkaa ennen vuotta 1985 päättyneitä tilikausilta tehtyjen investointivarausten käyttöajanjaksoa vuoden 1988 loppuun. Samassa yhteydessä valtioneuvosto jatkoi myös 6 prosenttiin korotetun investointivähennyksen voimassaoloaikaa siltä osin kuin investointivarausta käytetään Suur-Helsingin alueen ulkopuolella tilikausina, jotka päättyvät 1.11.86—31.12.88. Muussa tapauksessa investointivähennys on laissa säädetty 3 prosenttia.

Kassavarantovelvoite

Suomen Pankki korotti elokuun ottolainaukseen sovellettavan rahalaitosten kassavarantovelvoitteen 4.7 prosentista 4.9 prosenttiin.

Lokakuu

Muutoksia valuuttamääräyksiin

Suomen Pankki päätti, että 1.10.1987 lähtien valuuttapankit saivat kirjoittaa ja ostaa markkaoptioita. Samalla pankki myönsi yrityksille ja muille Suomessa asuville oikeuden ostaa näitä optioita. Pankit olivat aikaisemmin saaneet kirjoittaa valuuttaoptioita mutta eivät markkaoptioita. Markkaoptio oikeuttaa mutta ei velvoita ostamaan tai myymään ulkomaan valuuttaa sovittuun markkakurssiin sovitun ajan kuluessa.

Pankkien keskuspankkirahoitus

Suomen Pankki myönsi 1.10. alkaen paikallispankeille mahdollisuuden tehdä sijoitustodistuskauppoja Suomen Pankin kanssa edellyttäen, että kyseiset pankit täyttivät kaupankäynnille asetettavat vaatimukset.

Suomen Pankki lisäsi 1.10. lähtien jonkin verran oikeutta käyttää lisäkorotonta päiväluottoa.

Henkilöluotto-ohjeet

Suomen Pankki luopui 16.10.1987 alkaen täsmällisistä pankeille annetuista asunto- ja muiden henkilöluottojen edellyttämää etukäteissäätämistä koskevista ohjeista.

Marraskuu

Johtokunnan korkovaltuudet

Pankkivaltuusmiehet päättivät Suomen Pankin johtokunnan uusista korkovaltuuksista päiväkorkojen sekä raha- ja pääomamarkkinatoimintaan liittyvien korkojen osalta. Valtuudet tulivat voimaan 16.11.1987.

Päiväkorkovaltuudet säilyivät ennallaan siten, että päiväkorkojen yläraja oli edelleen peruskorko +15 prosenttiyksikköä.

Päivää pitempien korkojen osalta johtokunta voi uusien valtuuksien perusteella harkintansa mukaan ohjata markkinaoperaatioillaan markkinakorkojen kehitystä "putkessa", jonka alarajana oli peruskorko ja ylärajana peruskorko +5 prosenttiyksikköä. Jos korot markkinavoimien vaikutuksesta joutuvat kyseisten rajojen ulkopuolelle, johtokunta voi ryhtyä vain sellaisiin operaatioihin, jotka pienentävät markkinakorkojen etäisyyttä näistä rajoista.

Uudet valtuudet ulotettiin myös 6 kuukautta pitempien vaateiden korkoihin, kun tähän asti raja oli 6 kuukautta.

Joulukuu

Muutos valuuttamääräyksiin

Suomen Pankki myönsi Helsingin Säästöpankille valuuttapankkioikeudet 15.12.1987 alkaen.

Suomalaisomisteiset arvopaperiyhtiöt ulkomailla

Suomen Pankki päätti sallia päätoimisesti arvopaperikauppaa käyvien yhtiöiden perustamisen ulkomaille. Oikeus luvan saamiseen myönnettiin valuuttapankkeille, valuuttamääräysten tarkoittamille arvopapereiden välittäjille sekä eräin rajoituksin vakuutusyhtiöille.

— — — — —

Päätettiin seuraavista 1988 voimaan tulevista toimenpiteistä.

Asuntoluotot

Pankit voivat vuoden 1988 alusta käyttää uusien pitkien asuntoluottojensa viitekorkona peruskoron ohella myös Suomen Pankin laskemia ja julkaisemia kolmen tai viiden vuoden markkinakorkoja. Suomen Pankki ryhtyy julkaisemaan uusien pitkien asuntolainojen viitekoroiksi tarkoitettuja kolmen tai viiden vuoden markkinakorkoja kerran kuukaudessa. Näitä voidaan soveltaa asuntolainojen lisäksi myös muuhun pitkäaikaiseen luotonantoon.

Erityisrahoitusjärjestelyt

Suomen Pankki päätti muuttaa kotimaisten toimitusten rahoituksen ehtoja vuoden 1988 alusta lukien. Uusien ehtojen mukaan KTR-luottojen korko on 2½ prosenttiyksikköä yli Suomen Pankin peruskoron ja Suomen Pankin rahoitusosuus kauppahinnan luototettavasta osasta on 30 prosenttia.

Päätettiin seuraavista 1989 voimaan tulevista toimenpiteistä.

Erityisrahoitusjärjestelyt

Vuoden 1989 alusta Suomen Pankki lakkauttaa uusvientiluottojen ja lyhytaikaisten vientiluottojen rahoitusjärjestelyt.

TAULUKOT

Pyörityksistä johtuen yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

- 0 havainto on vähemmän kuin puolet käytetystä yksiköstä
- . loogisesti mahdoton
- .. tietoa ei ole saatu
- nolla

Taulukko 1.

SUOMEN PANKIN TASE KUUKAUSITTAIN 1987, MILJ. MK

VASTAAVAA	I	II	III
Kulta- ja valuuttasaamiset	17 358	17 291	19 875
Kulta	2 081	2 081	2 081
Erityiset nosto-oikeudet	961	967	962
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	776	773	770
Vaihdettavat valuutat	9 386	11 257	13 510
Sidotut valuutat	4 154	2 213	2 552
Muut ulkomaiset saamiset	2 585	4 584	4 567
Markkaosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	2 585	2 585	2 585
Määräaikainen saaminen	—	1 999	1 982
Saamiset rahoituslaitoksilta	9 493	9 305	8 491
Päiväluotot	428	24	179
Sijoitustodistukset ¹	4 266	4 736	3 572
Käteisvaraluotot	2 231	2 012	2 177
Joukkovelkakirjat	2 119	2 118	2 153
Muut	449	415	410
Saamiset julkiselta sektorilta	1 001	957	959
Joukkovelkakirjat	58	10	9
Valtion metallirahavastuu	939	942	945
Muut	4	5	5
Saamiset yrityksiltä	4 618	4 518	4 327
Viennin rahoitus	1 575	1 467	1 325
Kotimaisten toimitusten rahoitus	2 785	2 792	2 748
Joukkovelkakirjat: KTR	—	—	—
Joukkovelkakirjat: Muut	63	63	59
Muut	195	196	195
Muut	151	151	152
Siirtosaamiset	—	—	—
Muut	151	151	152
YHTEENSÄ	35 206	36 806	38 371

¹ Erään sisältyvät tammi-heinäkuussa määräaikaiset saamiset.

IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
23 229	26 377	26 131	26 812	25 726	26 625	28 030	28 629	28 739
2 081	2 081	2 081	2 081	2 081	2 081	2 081	2 081	2 128
961	967	969	969	973	970	964	961	899
769	769	787	787	789	757	753	793	793
16 491	19 516	19 064	20 043	19 801	21 330	22 785	23 637	23 634
2 927	3 045	3 229	2 931	2 081	1 486	1 447	1 156	1 284
4 557	4 560	4 462	4 468	4 449	4 469	4 470	4 377	4 357
2 585	2 585	2 483	2 483	2 477	2 506	2 506	2 455	2 427
1 972	1 975	1 979	1 985	1 972	1 962	1 964	1 922	1 930
7 879	6 416	6 359	5 183	5 314	4 923	4 921	5 219	5 147
1 076	0	185	305	81	20	49	55	0
2 111	1 690	1 217	89	258	—	—	—	—
2 114	2 139	2 370	2 234	2 439	2 385	2 284	2 538	2 730
2 161	2 171	2 176	2 147	2 129	2 099	2 159	2 196	2 140
417	415	411	409	407	418	429	430	277
960	959	959	954	963	965	968	971	977
9	9	9	4	4	4	4	4	4
946	947	950	950	958	961	964	967	967
5	2	—	—	—	—	—	—	6
4 188	4 068	3 987	3 957	3 855	3 808	3 840	3 798	3 678
1 191	1 079	1 029	1 014	932	914	937	922	868
2 736	2 728	2 706	2 692	2 676	2 653	2 664	2 631	2 568
—	—	—	—	—	—	—	8	13
59	59	58	58	54	49	47	46	46
202	201	195	193	193	193	191	190	182
152	140	124	104	104	105	105	105	592
—	—	—	—	—	—	—	—	487
152	140	124	104	104	105	105	105	105
40 967	42 519	42 022	41 478	40 411	40 894	42 334	43 099	43 489

Taulukko 1. (Jatk.)

VASTATTAVAA	I	II	III
Valuuttavelat	69	59	57
Vaihdettavat valuutat	42	42	42
Sidotut valuutat	27	17	15
Muut ulkomaiset velat	3 405	3 402	3 399
Kansainvälisen valuuttarahaston markkatili	2 585	2 585	2 585
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	820	817	814
Liikkeessä oleva raha	8 851	8 453	8 325
Setelit	8 053	7 653	7 524
Metalliraha	798	800	801
Sijoitustodistukset ¹	—	1 600	4 000
Velat rahoituslaitoksille	10 451	10 999	10 465
Päivätalletukset	798	1 337	548
Kassavarantotalletukset	9 353	9 356	9 597
Pääomantuontitalletukset	240	241	236
Muut	60	65	84
Velat julkiselle sektorille	1	1	1
Shekkitili	1	1	1
Suhdannerahastotalletus	—	—	—
Pääomantuontitalletukset	—	—	—
Muut	0	0	0
Velat yrityksille	4 943	4 868	4 770
Investointi- ja alushankintatalletukset	4 606	4 538	4 437
Pääomantuontitalletukset	333	328	331
Muut	4	2	2
Muut velat	17	19	23
Siirtovelat	—	—	—
Muut	17	19	23
Arvonjärjestelytill ja varaukset	1 540	1 476	1 402
SITRAn pääoma	400	400	400
Oma pääoma	5 529	5 529	5 529
Kantarahasto	5 000	5 000	5 000
Vararahasto	529	529	529
Tulostili	—	—	—
YHTEENSÄ	35 206	36 806	38 371

¹ Erään sisältyvät helmi-heinäkuussa määräaikaisten velat.

IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
70	83	80	83	96	97	144	151	135
51	74	58	52	57	39	73	62	63
19	9	22	32	40	58	72	89	72
3 397	3 395	3 295	3 295	3 285	3 312	3 307	3 246	3 226
2 585	2 585	2 483	2 483	2 477	2 506	2 506	2 455	2 427
812	810	812	813	808	806	801	791	799
8 705	8 865	9 011	9 029	9 013	8 952	9 069	9 218	9 990
7 889	8 051	8 187	8 198	8 183	8 124	8 234	8 372	9 117
816	814	823	831	829	828	835	847	873
6 703	7 402	7 072	5 709	4 199	4 883	6 178	5 817	4 970
10 223	11 144	10 312	10 652	11 183	11 168	11 190	12 690	11 766
198	872	95	148	798	243	159	1 625	757
9 734	9 975	10 118	10 435	10 335	10 853	10 984	11 024	10 941
231	235	—	—	—	—	—	—	—
60	61	99	70	50	71	47	42	67
1	1	1	1	1	0	0	1	901
1	1	0	1	1	0	0	0	1
—	—	—	—	—	—	—	—	900
—	—	—	—	—	—	—	—	—
0	0	0	0	0	0	0	0	0
4 688	4 482	4 957	5 057	5 031	5 080	5 028	5 009	5 009
4 341	4 263	4 747	4 830	4 818	4 864	4 810	4 793	4 799
343	212	208	212	203	207	206	205	209
4	7	2	15	10	9	12	10	2
24	26	30	34	30	27	36	28	757
—	—	—	—	—	—	—	—	733
24	26	30	34	30	27	36	28	24
1 227	1 192	1 335	1 689	1 644	1 446	1 453	1 010	1 247
400	400	400	400	400	400	400	400	400
5 529	5 529	5 529	5 529	5 529	5 529	5 529	5 529	5 088
5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
529	529	529	529	529	529	529	529	529
—	—	—	—	—	—	—	—	-440
40 967	42 519	42 022	41 478	40 411	40 894	42 334	43 099	43 489

Taulukko 2.

VAIHDETTAVA JA SIDOTTU VALUUTTAVARANTO 1982—1987, VUODEN LOPUSSA, MILJ. MK

	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Kulta	1 382	1 383	1 732	2 081	2 081	2 128
Erityiset nosto-oikeudet	609	226	936	931	983	899
Varanto-osuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa	453	751	859	775	794	793
Vaihdettavat valuutat						
Saamiset	6 578	5 869	15 387	18 608	6 795	23 634
Velat	- 17	- 34	- 84	- 36	- 17	- 63
Vaihdettava varanto	9 005	8 195	18 830	22 359	10 636	27 391
Sidotut valuutat						
Saamiset	1 530	550	388	255	3 435	1 284
Velat	- 5	- 0	- 725	- 540	- 14	- 72
Sidottu varanto	1 525	550	- 337	- 285	3 421	1 213

Taulukko 3.

SUOMEN PANKIN SOVELTAMIA KORKOJA 1979—1987, %

Voimaan- tulo päivä	Suomen Pankin peruskorko	Luottojen korko ¹		Päiväkorko		Raha- ja pääomamarkkina- toiminnassa sovellettavat korot	
		alaraja	yläraja	alaraja	yläraja	alaraja	yläraja
1.11.1979	8½	6¾	9¾	8½	24	.	.
1. 2.1980	9¼	7½	10½	9¼	24¾	.	.
1. 1.1981	9¼	7½	10½	9¼	24¼	.	.
1. 6.1982	8½	6	11	8½	23½	.	.
1. 7.1983	9½	7	12	9½	24½	.	.
1. 2.1985	9	6½	11½	9	24	.	.
1. 1.1986	8½	6	11	8½	23½	.	.
1. 3.1986	8	5½	10½	8	23	.	.
16. 5.1986	8	5½	10½	8	30	.	.
19. 5.1986	7	4½	9½	7	30	.	.
16. 6.1986	7	4½	9½	7	22	.	.
1. 8.1986	7	4½	9½	7	—	.	.
21.10.1986	7	4½	9½	7	22	.	.
1.12.1986	7	4½	9½	7	22	7	22
16.11.1987	7	4½	9½	7	22	7	12

¹ Muussa kuin pankeille suuntautuvassa kotimaisessa luotonannossa sovelletut korot.

Taulukko 4.

SUOMEN PANKIN MARKKINAOPERAATIOT RAHAMARKKINOILLA 1987

Vuosi ja kuukausi	Suomen Pankin sijoitus- todistus- ostot ¹	Suomen Pankin sijoitus- todistusostojen keskikorko ²	Suomen Pankin hallussa olevat pankkien sijoitus- todistukset ³ ,	Suomen Pankin sijoitustodistus- myynnit ¹	Suomen Pankin sijoitustodistus- myyntien keskikorko ²	Suomen Pankin liikkeeseen laskemat sijoitus- todistukset ³ ,	Suomen Pankin netto- sijoitus rahamarkkinoilla ³
	milj.mk/kk	%	milj.mk	milj.mk	%	milj.mk	milj.mk (3-6)
	1	2	3	4	5	6	7
1987	5 165.7	10.98	1 580.5	29 258.1	9.63	4 705.1	- 3 124.6
1987							
Tammikuu	1 885.0	12.25	3 433.0	.	.	.	3 433.0
Helmikuu	470.0	11.27	4 536.7	1 600.0	10.72	258.9	4 277.8
Maaliskuu	1 217.1	10.45	3 573.4	2 399.7	10.60	3 647.8	- 74.4
Huhtikuu	423.6	10.37	2 971.7	2 713.4	9.96	5 755.9	-2 784.2
Toukokuu	50.0	9.80	1 861.5	2 335.0	9.63	6 720.4	-4 858.9
Kesäkuu	800.0	9.57	1 517.8	2 970.0	9.58	7 709.4	-6 191.5
Heinäkuu	60.0	9.53	749.7	2 585.0	9.53	5 457.1	-4 707.5
Elokuu	260.0	9.55	180.8	1 380.0	9.41	5 589.4	-5 408.6
Syyskuu	—	—	141.9	2 735.0	9.41	5 080.4	-4 938.5
Lokakuu	—	—	—	4 240.0	9.31	5 244.1	-5 244.1
Marraskuu	—	—	—	3 390.0	9.33	5 897.0	-5 897.0
Joulukuu	—	—	—	2 910.0	9.17	5 100.8	-5 100.8

¹ Suomen Pankin sijoitustodistusostot sisältävät myös 3 kuukauden määräaikaiset luotot ja vastaavasti sijoitustodistustodistusmyynnit sisältävät 3 kuukauden määräaikaiset talletukset.

² Määrillä painotettu.

³ Päiväarvojen keskiarvoja.

Taulukko 5.

PANKKIEN KESKUSPANKKIASEMA 1982—1987, MILJ. MK

Päiväarvojen keskiarvoja	Pankkien päiväluotot	Pankkien päivä-talletukset	Suomen Pankin nettosijoitus päivämarkkinoilla (1-2)	Suomen Pankin nettosijoitus rahamarkkinoilla	Pankkien kassavaranto-talletukset	Pankkien keskuspankki-asema ¹ (3+4-5)
	1	2	3	4	5	6
1982	2 778.4	1 207.1	1 571.3	.	2 777.5	- 783.2
1983	4 131.3	1 407.0	2 724.3	.	4 344.9	- 1 212.9
1984	3 175.8	3 215.0	- 39.2	.	6 325.5	- 6 364.8
1985	5 811.8	4 526.6	1 285.2	.	9 577.9	- 8 292.7
1986	7 117.0	1 255.9	5 861.1	120.1	9 189.1	- 3 207.8
1987	481.4	703.4	- 221.9	-3 124.6	10 092.5	-13 439.0
1987						
Tammikuu	3 673.3	79.7	3 593.6	3 433.0	9 275.0	- 2 248.4
Helmikuu	498.7	2 094.0	-1 595.3	4 277.8	9 353.0	- 6 670.5
Maaliskuu	158.2	439.5	- 281.3	- 74.4	9 361.7	- 9 717.4
Huhtikuu	164.9	938.2	- 773.3	-2 784.2	9 602.0	-13 159.6
Toukokuu	407.0	365.3	41.6	-4 858.9	9 757.6	-14 574.9
Kesäkuu	188.9	474.2	- 285.3	-6 191.5	9 980.2	-16 457.1
Heinäkuu	145.3	1 057.2	- 911.9	-4 707.5	10 128.4	-15 747.8
Elokuu	435.2	180.9	254.4	-5 408.6	10 431.4	-15 585.7
Syyskuu	39.1	666.7	- 627.6	-4 938.5	10 352.2	-15 918.3
Lokakuu	19.3	556.7	- 537.4	-5 244.1	10 861.4	-16 642.9
Marraskuu	36.5	678.7	- 642.2	-5 897.0	10 985.0	-17 524.3
Joulukuu	10.5	909.1	- 898.6	-5 100.8	11 021.4	-17 020.8

¹ Vuosien 1982-1984 keskuspankkiasemaan on laskettu myös kiintiöiden alainen keskuspankkiluotto.

Taulukko 6.

KOTIMAASSA LIIKKEESEEN LASKETUT JOUKKOVELKAKIRJALAINAT VUOSINA 1986 JA 1987

	Lainojen lukumäärä			Lainojen nimellisarvo, milj.mk		
	1986	1987	Muutos	1986	1987	Muutos
Obligaatiolainat	34	31	- 3	3 424	2 987	- 437
Yleisölainat, kiinnitysluottopankit	23	27	+ 4	2 304	2 745	+ 441
Verottomat	15	17	+ 2	1 799	2 090	+ 291
Verolliset	8	10	+ 2	505	655	+ 150
Erillislainat, kiinnitysluottopankit	11	4	- 7	1 120	242	- 878
Debentuurilainat	16	17	+ 1	1 088	1 006	- 82
Yleisölainat	9	15	+ 6	518	837	+ 319
Erillislainat	7	2	- 5	570	169	- 401
Muut joukkovelkakirjalainat	176	145	- 31	11 630	10 265	- 1 365
Yleisölainat	97	91	- 6	4 965	7 414	+ 2 449
Erillislainat	79	54	- 25	6 665	2 851	- 3 814
Muut kuin valtion joukkovelkakirjalainat yhteensä	226	193	- 33	16 142	14 258	- 1 884
Yleisölainat yhteensä	129	133	+ 4	7 787	10 996	+ 3 209
Erillislainat yhteensä	97	60	- 37	8 355	3 262	- 5 093
Valtion joukkovelkakirjalainat	25	27	+ 2	7 870	11 137	+ 3 267
Yleisölainat	10	11	+ 1	5 688	7 240	+ 1 552
Verottomat	10	10	—	5 688	6 740	+ 1 052
Verolliset	—	1	+ 1	—	500	+ 500
Erillislainat	15	16	+ 1	2 182	3 897	+ 1 715
Velkasitoumuslainat	11	12	+ 1	1 338	3 018	+ 1 680
Muut	4	4	—	844	879	+ 35
Kaikki joukkovelkakirjalainat yhteensä	251	220	- 31	24 012	25 395	+ 1 383
Yleisölainat yhteensä	139	144	+ 5	13 475	18 236	+ 4 761
Erillislainat yhteensä	112	76	- 36	10 537	7 159	- 3 378

Taulukko 7.

AVISTAMYNTIKURSSIT 1982—1987, MK

Valuutta	1982			1983			1984		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	5.572	4.820	4.325	5.899	5.570	5.241	6.552	6.010	5.530
1 Kanadan dollari	4.570	3.913	3.611	4.726	4.524	4.277	4.964	4.645	4.347
1 Englannin punta	9.356	8.423	8.108	8.845	8.456	7.996	8.444	8.023	7.584
1 Irlannin punta	7.461	6.854	6.518	7.540	6.957	6.613	6.696	6.533	6.371
1 Ruotsin kruunu	0.8050	0.7703	0.7265	0.7310	0.7275	0.7245	0.7375	0.7277	0.7185
1 Norjan kruunu	0.7770	0.7484	0.6925	0.7745	0.7644	0.7525	0.7580	0.7384	0.7195
1 Tanskan kruunu	0.6340	0.5793	0.5420	0.6385	0.6107	0.5885	0.5955	0.5816	0.5675
1 Islannin kruunu	0.5430	0.4079	0.3205	0.3225	0.2325	0.2035	0.2080	0.1939	0.1615
1 D-markka	2.2365	1.9876	1.9005	2.2725	2.1861	2.1175	2.1825	2.1165	2.0525
1 Hollannin floriini	2.0240	1.8066	1.7300	2.0445	1.9566	1.8935	1.9325	1.8772	1.8200
1 Belgian frangi, kaupallinen	0.11450	0.10584	0.09870	0.11860	0.10934	0.10450	0.10670	0.10428	0.10170
1 Sveitsin frangi	2.6625	2.3779	2.2195	2.7415	2.6570	2.6060	2.6750	2.5642	2.4775
1 Ranskan frangi	0.7900	0.7365	0.6785	0.8000	0.7353	0.6980	0.7090	0.6907	0.6695
1 Italian liira	0.00389	0.00358	0.00341	0.00393	0.00369	0.00352	0.00353	0.00344	0.00334
1 Itävallan šillinki	0.3185	0.2831	0.2712	0.3230	0.3111	0.3015	0.3100	0.3013	0.2920
1 Portugalin escudo	0.0685	0.0613	0.0548	0.0604	0.0514	0.0441	0.0446	0.0414	0.0387
1 Espanjan peseta	0.0482	0.0441	0.0419	0.0425	0.0391	0.0371	0.0381	0.0375	0.0367
1 Japanin jeni	0.02274	0.01943	0.01783	0.02521	0.02351	0.02254	0.02626	0.02534	0.02414
1 Australian dollari
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	7.473	6.624	6.170	7.636	7.491	7.411	7.547	7.357	7.198
1 erityinen nosto- oikeus (SDR)	5.92336	5.30563	5.05149	6.11828	5.94325	5.81780	6.42611	6.14739	5.90956
1 Euroopan valuutta- yksikkö (ECU)

Valuutta	1985			1986			1987		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	7.132	6.206	5.425	5.467	5.078	4.802	4.793	4.404	3.954
1 Kanadan dollari	5.129	4.554	3.889	3.914	3.659	3.484	3.501	3.325	3.044
1 Englannin punta	8.501	8.000	7.424	7.916	7.459	6.927	7.425	7.213	6.911
1 Irlannin punta	6.763	6.590	6.435	7.090	6.816	6.593	6.730	6.556	6.464
1 Ruotsin kruunu	0.7385	0.7222	0.7135	0.7261	0.7138	0.7045	0.7067	0.6952	0.6789
1 Norjan kruunu	0.7285	0.7231	0.7150	0.7290	0.6882	0.6501	0.6666	0.6547	0.6332
1 Tanskan kruunu	0.6060	0.5871	0.5745	0.6572	0.6290	0.6005	0.6665	0.6444	0.6258
1 Islannin kruunu	0.1730	0.1520	0.1305	0.1323	0.1259	0.1213	0.1216	0.1163	0.1127
1 D-markka	2.2090	2.1142	2.0635	2.4814	2.3454	2.2055	2.5267	2.4514	2.4048
1 Hollannin florini	1.9620	1.8745	1.8195	2.1953	2.0789	1.9585	2.2401	2.1755	2.1375
1 Belgian frangi, kaupallinen	0.10820	0.10483	0.10250	0.11930	0.11399	0.10780	0.12190	0.11806	0.11590
1 Sveitsin frangi	2.6540	2.5360	2.4240	3.0081	2.8349	2.6025	3.0956	2.9563	2.8862
1 Ranskan frangi	0.7215	0.6940	0.6760	0.7589	0.7355	0.7010	0.7583	0.7345	0.7239
1 Italian liira	0.00344	0.00327	0.00315	0.00359	0.00343	0.00322	0.00356	0.00341	0.00333
1 Itävallan šillinki	0.3145	0.3012	0.2940	0.3546	0.3339	0.3140	0.3593	0.3488	0.3420
1 Portugalin escudo	0.0393	0.0367	0.0342	0.0355	0.0343	0.0331	0.0332	0.0315	0.0304
1 Espanjan peseta	0.0382	0.0366	0.0351	0.0373	0.0364	0.0353	0.0377	0.0358	0.0348
1 Japanin jeni	0.02770	0.02610	0.02490	0.03258	0.03028	0.02675	0.03248	0.03050	0.02945
1 Australian dollari	3.259	3.106	2.810
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	7.773	7.419	7.140	7.367	7.228	7.040	7.186	6.965	6.792
1 erityinen nosto- oikeus (SDR)	6.75940	6.27879	5.93241	6.10906	5.94432	5.79542	5.86330	5.68010	5.54077
1 Euroopan valuutta- yksikkö (ECU)	5.198	5.075	4.995

Taulukko 8.

AVISTAMYNTIKURSSIT 1987, MK

Valuutta	Tammikuu			Helmikuu			Maaliskuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.793	4.641	4.496	4.643	4.560	4.511	4.559	4.509	4.443
1 Kanadan dollari	3.501	3.413	3.354	3.480	3.422	3.391	3.462	3.421	3.391
1 Englannin punta	7.085	6.998	6.931	7.050	6.971	6.911	7.268	7.185	7.052
1 Irlannin punta	6.730	6.689	6.655	6.691	6.660	6.616	6.618	6.579	6.556
1 Ruotsin kruunu	0.7067	0.7031	0.7001	0.7040	0.7021	0.7008	0.7050	0.7040	0.7025
1 Norjan kruunu	0.6513	0.6485	0.6464	0.6540	0.6520	0.6493	0.6547	0.6521	0.6503
1 Tanskan kruunu	0.6661	0.6590	0.6528	0.6665	0.6619	0.6584	0.6583	0.6537	0.6509
1 Islannin kruunu	0.1216	0.1190	0.1171	0.1195	0.1184	0.1178	0.1184	0.1176	0.1163
1 D-markka	2.5267	2.4988	2.4776	2.5230	2.4991	2.4828	2.4788	2.4603	2.4465
1 Hollannin floriini	2.2401	2.2148	2.1936	2.2372	2.2140	2.1979	2.1949	2.1785	2.1660
1 Belgian frangi, kaupallinen	0.12190	0.12042	0.11900	0.12180	0.12073	0.12000	0.11980	0.11884	0.11820
1 Sveitsin frangi	3.0086	2.9774	2.9449	2.9921	2.9603	2.9390	2.9519	2.9353	2.9108
1 Ranskan frangi	0.7583	0.7512	0.7453	0.7573	0.7517	0.7472	0.7463	0.7407	0.7367
1 Italian liira	0.00356	0.00354	0.00350	0.00356	0.00353	0.00350	0.00350	0.00347	0.00346
1 Itävallan šillinki	0.3593	0.3553	0.3520	0.3592	0.3555	0.3533	0.3526	0.3503	0.3483
1 Portugalin escudo	0.0332	0.0329	0.0323	0.0331	0.0325	0.0321	0.0324	0.0322	0.0321
1 Espanjan peseta	0.0366	0.0360	0.0355	0.0357	0.0356	0.0354	0.0353	0.0352	0.0350
1 Japanin jeni	0.03026	0.03004	0.02968	0.03010	0.02975	0.02958	0.03042	0.02980	0.02945
1 Australian dollari	3.209	3.084	2.980	3.112	3.063	3.020	3.159	3.119	3.088
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	7.186	7.107	7.046	7.111	7.050	7.023	7.027	7.003	6.971
1 erityinen nosto- oikeus (SDR)	5.86330	5.79556	5.71303	5.79533	5.74575	5.72743	5.73526	5.71328	5.69304
1 Euroopan valuutta- yksikkö (ECU)	5.198	5.156	5.119	5.190	5.153	5.128	5.126	5.103	5.088

Valuutta	Huhtikuu			Toukokuu			Kesäkuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.481	4.422	4.345	4.433	4.358	4.322	4.483	4.427	4.367
1 Kanadan dollari	3.429	3.360	3.247	3.309	3.253	3.215	3.365	3.311	3.261
1 Englannin punta	7.267	7.216	7.142	7.315	7.280	7.191	7.280	7.221	7.157
1 Irlannin punta	6.582	6.535	6.510	6.549	6.534	6.520	6.552	6.530	6.500
1 Ruotsin kruunu	0.7042	0.7014	0.6988	0.6988	0.6979	0.6968	0.7000	0.6990	0.6981
1 Norjan kruunu	0.6567	0.6542	0.6516	0.6588	0.6561	0.6523	0.6661	0.6606	0.6560
1 Tanskan kruunu	0.6523	0.6480	0.6459	0.6508	0.6486	0.6463	0.6496	0.6469	0.6430
1 Islannin kruunu	0.1174	0.1162	0.1147	0.1172	0.1155	0.1147	0.1173	0.1163	0.1152
1 D-markka	2.4578	2.4429	2.4323	2.4484	2.4398	2.4312	2.4438	2.4353	2.4260
1 Hollannin florini	2.1775	2.1652	2.1565	2.1705	2.1648	2.1585	2.1698	2.1620	2.1536
1 Belgian frangi, kaupallinen	0.11880	0.11797	0.11750	0.11800	0.11770	0.11730	0.11790	0.11754	0.11710
1 Sveitsin frangi	2.9929	2.9599	2.9323	2.9900	2.9689	2.9270	2.9521	2.9367	2.9205
1 Ranskan frangi	0.7402	0.7350	0.7315	0.7332	0.7316	0.7302	0.7335	0.7306	0.7284
1 Italian liira	0.00346	0.00343	0.00343	0.00343	0.00339	0.00337	0.00340	0.00337	0.00337
1 Itävallan šillinki	0.3498	0.3478	0.3462	0.3485	0.3474	0.3463	0.3481	0.3468	0.3456
1 Portugalin escudo	0.0321	0.0319	0.0317	0.0318	0.0316	0.0314	0.0316	0.0315	0.0314
1 Espanjan peseta	0.0351	0.0350	0.0348	0.0350	0.0350	0.0349	0.0354	0.0352	0.0350
1 Japanin jeni	0.03151	0.03097	0.3048	0.03126	0.03106	0.03068	0.03081	0.03066	0.03039
1 Australian dollari	3.226	3.165	3.089	3.182	3.136	3.079	3.234	3.196	3.147
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	7.003	6.971	6.939	6.964	6.935	6.918	7.002	6.969	6.943
1 erityinen nosto- oikeus (SDR)	5.71786	5.70115	5.67953	5.69494	5.67351	5.65120	5.69868	5.68539	5.66002
1 Euroopan valuutta- yksikkö (ECU)	5.097	5.072	5.056	5.082	5.063	5.045	5.065	5.050	5.037

Taulukko 8. (Jatk.)

Valuutta	Heinäkuu			Elokuu			Syyskuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.515	4.487	4.447	4.586	4.505	4.405	4.424	4.394	4.357
1 Kanadan dollari	3.427	3.389	3.345	3.462	3.404	3.345	3.384	3.344	3.317
1 Englannin punta	7.273	7.236	7.182	7.234	7.207	7.185	7.264	7.240	7.209
1 Irlannin punta	6.550	6.522	6.507	6.523	6.503	6.480	6.524	6.493	6.464
1 Ruotsin kruunu	0.6992	0.6981	0.6973	0.6981	0.6956	0.6980	0.6915	0.6902	0.6874
1 Norjan kruunu	0.6665	0.6652	0.6613	0.6666	0.6645	0.6613	0.6639	0.6624	0.6600
1 Tanskan kruunu	0.6450	0.6409	0.6395	0.6408	0.6334	0.6275	0.6320	0.6299	0.6259
1 Islannin kruunu	0.1179	0.1170	0.1161	0.1185	0.1171	0.1155	0.1162	0.1155	0.1150
1 D-markka	2.4420	2.4309	2.4262	2.4328	2.4275	2.4188	2.4366	2.4258	2.4057
1 Hollannin florini	2.1688	2.1589	2.1541	2.1601	2.1547	2.1468	2.1644	2.1552	2.1385
1 Belgian frangi, kaupallinen	0.11780	0.11730	0.11710	0.11730	0.11695	0.11650	0.11730	0.11686	0.11600
1 Sveitsin frangi	2.9457	2.9246	2.9115	2.9556	2.9321	2.9108	2.9458	2.9284	2.8963
1 Ranskan frangi	0.7336	0.7316	0.7299	0.7322	0.7288	0.7259	0.7299	0.7280	0.7239
1 Italian liira	0.00337	0.00337	0.00337	0.00337	0.00337	0.00333	0.00340	0.00337	0.00333
1 Itävallan šillinki	0.3477	0.3460	0.3451	0.3461	0.3455	0.3444	0.3465	0.3450	0.3422
1 Portugalin escudo	0.0315	0.0314	0.0313	0.0314	0.0313	0.0311	0.0313	0.0311	0.0308
1 Espanjan peseta	0.0359	0.0355	0.0353	0.0364	0.0360	0.0357	0.0364	0.0364	0.0363
1 Japanin jeni	0.03035	0.02989	0.02952	0.03113	0.03057	0.03010	0.03116	0.03071	0.03029
1 Australian dollari	3.232	3.199	3.163	3.253	3.206	3.157	3.259	3.215	3.171
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	7.011	6.985	6.960	7.060	7.020	6.971	6.971	6.953	6.934
1 erityinen nosto- oikeus (SDR)	5.69873	5.68463	5.66786	5.73197	5.70792	5.66391	5.68336	5.66425	5.64464
1 Euroopan valuutta- yksikkö (ECU)	5.061	5.045	5.035	5.044	5.031	5.015	5.045	5.031	4.996

Valuutta	Lokakuu			Marraskuu			Joulukuu		
	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin	Korkein	Keskim.	Alin
1 USA:n dollari	4.438	4.361	4.244	4.241	4.138	4.050	4.114	4.043	3.954
1 Kanadan dollari	3.401	3.337	3.233	3.227	3.151	3.104	3.140	3.096	3.044
1 Englannin punta	7.350	7.249	7.196	7.409	7.354	7.319	7.425	7.399	7.383
1 Irlannin punta	6.536	6.489	6.466	6.577	6.551	6.530	6.627	6.584	6.556
1 Ruotsin kruunu	0.6894	0.6872	0.6858	0.6878	0.6827	0.6797	0.6831	0.6813	0.6789
1 Norjan kruunu	0.6618	0.6591	0.6516	0.6535	0.6462	0.6365	0.6377	0.6352	0.6332
1 Tanskan kruunu	0.6381	0.6301	0.6258	0.6405	0.6382	0.6366	0.6481	0.6422	0.6378
1 Islannin kruunu	0.1159	0.1152	0.1147	0.1151	0.1140	0.1133	0.1140	0.1135	0.1127
1 D-markka	2.4640	2.4196	2.4048	2.4738	2.4617	2.4506	2.5000	2.4753	2.4619
1 Hollannin florini	2.1882	2.1504	2.1375	2.1977	2.1875	2.1769	2.2212	2.1998	2.1881
1 Belgian frangi, kaupallinen	0.11780	0.11629	0.11590	0.11820	0.11772	0.11720	0.11950	0.11837	0.11770
1 Sveitsin frangi	2.9758	2.9163	2.8862	3.0168	2.9957	2.9793	3.0956	3.0403	3.0064
1 Ranskan frangi	0.7315	0.7262	0.7240	0.7315	0.7266	0.7242	0.7388	0.7316	0.7261
1 Italian liira	0.00337	0.00336	0.00333	0.00337	0.00336	0.00333	0.00340	0.00338	0.00337
1 Itävallan šillinki	0.3501	0.3441	0.3420	0.3517	0.3501	0.3487	0.3554	0.3519	0.3500
1 Portugalin escudo	0.0309	0.0308	0.0307	0.0309	0.0306	0.0305	0.0307	0.0305	0.0304
1 Espanjan peseta	0.0377	0.0369	0.0363	0.0371	0.0367	0.0365	0.0369	0.0366	0.0365
1 Japanin jeni	0.03084	0.03044	0.03016	0.03090	0.03061	0.03042	0.03248	0.03151	0.03064
1 Australian dollari	3.204	3.135	2.893	2.916	2.863	2.810	2.909	2.891	2.873
1 Neuvostoliiton rupla, clearing	6.952	6.928	6.905	6.915	6.838	6.795	6.844	6.820	6.792
1 erityinen nosto- oikeus (SDR)	5.65432	5.63821	5.61109	5.63014	5.57249	5.54077	5.61156	5.57906	5.55058
1 Euroopan valuutta- yksikkö (ECU)	5.075	5.020	4.995	5.098	5.076	5.057	5.149	5.105	5.079

Taulukko 9.

SUOMEN PITKÄAIKAINEN ULKOMAINEN VELKA JA SAAMINEN 1987, MILJ. MK

	Saldo 31.12 1986	Nostot 1987	Kuole- tukset 1987	Netto- nostot 1987	Kurssi- vaikutus 1987	Saldo 31.12. 1987
Rahoituslainat	68 067	21 348	11 123	10 225	- 2 590	75 702
Yksittäisvelkakirjalainat	21 238	5 879	5 015	864	- 498	21 604
Joukkovelkakirjalainat	46 829	15 469	6 108	9 361	- 2 092	54 098
Obligaatiolainat	33 946	11 608	3 953	7 655	- 1 444	40 157
Debentuurilainat	6 101	2 464	472	1 992	- 429	7 664
Talletustodistuslainat	336	—	220	- 220	- 37	79
Private placement -lainat	6 446	1 397	1 463	- 66	- 182	6 198
Tuontiluotot	2 049	187	541	- 354	- 125	1 570
Laiva- ja lentokoneluotot	604	139	220	- 81	- 55	468
Muut tuontiluotot	1 445	48	321	- 273	- 70	1 102
Vuokrausluotot	214	696	55	641	- 32	823
Suorat sijoitukset	4 896	627	199	428	- 35	5 289
Oma pääoma	4 476	474	175	299	- 19	4 756
Osakasluotot	420	153	24	129	- 16	533
Portfoliosijoitukset	6 959	4 232	5 858	- 1 626	—	5 333
Jäsenosuudet ¹	739	272	181	+ 91	—	830
Pitkäaikainen bruttovelka^{1,2}	82 924	27 362	17 957	9 405	- 2 782	89 547
Rahoituslainat	939	2 605	35	2 570	- 171	3 338
Vientiluotot	5 649	1 534	1 353	181	- 570	5 260
Kehitysluotot	366	73	1	72	—	438
Suorat sijoitukset	13 727	3 966	180	3 786	- 827	16 686
Oma pääoma	11 926	2 669	65	2 604	- 700	13 830
Osakasluotot	1 801	1 297	115	1 182	127	2 856
Portfoliosijoitukset ³	567	2 119 ⁴	..	2 119	—	2 686
Muut sijoitukset ³	460	309 ⁴	..	309	—	769
Jäsenosuudet ¹	1 920	272	—	272	—	2 192
Pitkäaikainen bruttosaaminen²	23 628	10 878	1 569	9 309	- 1 568	31 369
Pitkäaikainen nettovelka	59 296	16 484	16 388	96	- 1 214	58 178

¹ Velkaan sisältyvät velkakirjojen muodossa maksetut jäsenosuudet kansainvälisissä rahoituslaitoksissa ja saamiseen Suomen jäsenosuudet kansainvälisissä rahoituslaitoksissa.

² Velka- ja saamissaldot on laskettu saldopäivämäärän kurssien mukaan, nostot ja kuolelutukset tapahtumapäivän keskipäivän mukaan.

³ Kiinteistö- ja muut kaupat.

⁴ Nettonostot.

Taulukko 10.

KOTIMAINEN CLEARINGLIIKE¹ 1982—1987

Vuosi ja kuukausi	Pääkonttori		Haarakonttorit ²		Yhteensä	
	Lukumäärä 1 000 kpl	Arvo milj.mk	Lukumäärä 1 000 kpl	Arvo milj.mk	Lukumäärä 1 000 kpl	Arvo milj.mk
1982	72 251	354 482	4 722	25 129	76 973	379 611
1983	102 802	415 428	467	12 370	103 269	427 798
1984	112 179	475 412	208	13 189	112 387	488 601
1985	133 684	553 345	192	16 633	133 876	569 978
1986	159 105	604 292	61	13 451	159 166	617 743
1987	170 494	662 296	4	2 243	170 498	664 539
1987						
Tammikuu	13 126	49 172	2	1 179	13 129	50 351
Helmikuu	11 189	43 493	2	1 064	11 191	44 557
Maaliskuu	14 282	56 319	.	.	14 282	56 319
Huhtikuu	13 535	54 958	.	.	13 535	54 958
Toukokuu	11 705	50 822	.	.	11 705	50 822
Kesäkuu	15 098	60 364	.	.	15 098	60 364
Heinäkuu	15 345	56 595	.	.	15 345	56 595
Elokuu	14 191	52 106	.	.	14 191	52 106
Syyskuu	15 134	55 952	.	.	15 134	55 952
Lokakuu	15 605	57 976	.	.	15 605	57 976
Marraskuu	14 922	57 410	.	.	14 922	57 410
Joulukuu	16 361	67 131	.	.	16 361	67 131

¹ Pankkien välillä vaihdetut pankkivekselit, shekit, pankki- ja postisiirrot sekä automaattiset tilisiirrot.² Clearing lopetettiin maaliskuun 1986 lopussa muissa haarakonttoreissa paitsi Turussa ja Tampereella; näissä se lopetettiin helmikuun 1987 lopussa.

Taulukko 11.

SETELINANTO 1982—1987, MILJ. MK

Päivä	Setelinanto-oikeus			Käytetty setelinanto-oikeus			Setelin- antovara	
	Ensisijainen kate	Toissijainen kate	Yhteensä	Liikkeessä olevat setelit	Vaadittaessa maksettavat sitoumukset	Shekki- luotoista nostamatta		Yhteensä
31.12.								
1982	11 109	1 500	12 609	5 572	64	2	5 638	6 971
1983	9 491	1 500	10 991	6 029	88	2	6 119	4 872
1984	19 911	1 500	21 411	6 744	1 067	0	7 811	13 600
1985	23 056	1 500	24 556	7 304	679	.	7 983	16 573
1986	14 617	1 500	16 117	7 856	139	.	7 995	8 122
1987	28 889	39	28 928	9 117	986	.	10 103	18 825
1987								
30.1.	17 789	1 500	19 289	8 054	521	.	8 575	10 714
27.2.	17 659	1 500	19 159	7 653	1 461	.	9 114	11 045
31.3.	20 167	1 500	21 667	7 524	537	.	8 060	13 607
30.4.	23 468	1 500	24 968	7 889	159	.	8 048	16 920
29.5.	26 583	1 500	28 083	8 051	1 050	.	9 102	18 982
30.6.	26 327	521	26 848	8 187	212	.	8 399	18 449
31.7.	27 007	184	27 191	8 198	203	.	8 400	18 790
31.8.	25 904	25	25 929	8 183	905	.	9 088	16 841
30.9.	26 794	36	26 829	8 124	428	.	8 551	18 278
30.10.	28 194	47	28 241	8 234	350	.	8 584	19 657
30.11.	28 784	48	28 832	8 372	1 802	.	10 174	18 658
31.12.	28 889	39	28 928	9 117	986	.	10 103	18 825

Taulukko 13.

SETELINVALMISTUS JA SETELINPOISTO 1982—1987, MILJ. MK

Setelinvalmistus	1982	1983	1984	1985	1986	1987
1 000 mk	10 650.0	-
500 "	-	-	-	200.0	400.0	5 360.5
100 "	2 024.5	362.2	2 679.8	2 183.8	2 647.2	-
50 "	-	-	1 288.4	1 796.0	-	1 142.0
10 "	155.2	824.3	1 081.2	520.0	695.0	841.0
5 "	333.2	344.6
1 "
Yhteensä	2 512.9	1 531.1	5 049.4	4 699.8	14 392.2	7 343.5
milj. kpl	102.4	155.0	160.7	110.2	107.4	117.7
Setelinpoisto						
1 000 mk	9.7
500 "	325.7	383.8	296.5	603.1	324.3	566.9
100 "	1 720.0	1 675.0	875.0	1 855.0	1 550.0	2 505.0
50 "	660.0	660.0	452.5	632.5	665.0	177.5
10 "	570.7	608.3	520.5	689.1	826.3	506.0
5 "	256.1	286.4	396.1	12.0	2.2	0.5
1 "	0.2	0.1	0.1	0.1	-	0.0
Yhteensä	3 532.7	3 613.6	2 540.7	3 791.8	3 367.8	3 765.7
milj. kpl	139.5	149.0	149.8	103.8	112.5	80.5

Taulukko 12.

LIIKKEESSÄ OLEVAT SETELIT JA METALLIRAHAT 1982—1987, VUODEN LOPUSSA, MILJ. MK

Rahalaji	1982	1983	1984	1985	1986	1987
SETELIT						
1 000 mk					497.8	1 727.3
500 "	1 925.1	2 173.0	2 659.8	2 984.3	2 815.1	2 467.5
100 "	2 728.1	2 890.7	3 101.5	3 247.7	3 410.6	3 686.9
50 "	476.1	498.2	557.5	611.9	661.2	736.2
10 "	345.1	362.0	389.5	429.6	441.9	470.7
5 "	90.8	98.5	29.1	23.3	22.1	21.5
1 "	6.5	6.7	6.8	6.9	7.0	7.2
Yhteensä	5 571.7	6 029.1	6 744.2	7 303.7	7 855.7	9 117.3
Ennen vuotta 1963 liikkeeseen lasketut	9.4	9.4	9.4	9.4	9.4	9.4
Kaikkiaan	5 581.1	6 038.5	6 753.6	7 313.1	7 865.1	9 126.7
METALLIRAHAT						
50 mk	42.7	63.4	62.6	75.9	75.5	74.3
25 "	19.9	19.9	19.9	19.9	19.9	19.9
10 "	38.4	38.4	38.5	38.4	38.4	38.3
5 "	30.1	32.1	169.6	202.7	221.3	249.8
1 "	214.6	234.1	243.8	256.8	273.6	295.8
50 p	50.0	55.3	56.9	60.7	63.7	69.6
20 "	42.9	46.8	49.8	54.0	57.6	59.9
10 "	23.0	24.8	26.1	27.8	29.2	31.3
5 "	19.9	21.2	22.3	23.5	24.4	25.9
1 "	8.8	8.5	8.2	8.1	8.0	7.9
Yhteensä	490.3	544.5	697.7	767.8	811.6	872.8
Ennen vuotta 1963 liikkeeseen lasketut	15.7	15.7	15.7	15.7	15.7	15.7
Kaikkiaan	506.0	560.2	713.4	783.5	827.3	888.5

Taulukko 14.

SETELIT JA METALLIRAHAT 1987, MILJ. MK

Rahalaji	Vastuu- summa 31.12.1986	Valmistettu 1987	Poistettu 1987	Vastuu- summa 31.12.1987	Suomen Pankissa 1.12.1987	Liikkeessä 31.12.1987
SETELIT						
1000 mk	10 650.0	-	9.7	10 640.3	8 913.0	1 727.3
500 "	4 296.7	5 360.5	566.9	9 090.3	6 622.7	2 467.6
100 "	8 799.2	-	2 505.0	6 294.2	2 607.3	3 686.9
50 "	2 652.9	1 142.0	177.5	3 617.4	2 881.2	736.2
10 "	1 311.1	841.0	506.0	1 646.1	1 175.5	470.7
5 "	48.2	.	0.5	47.6	26.1	21.5
1 "	10.3	.	0.0	10.2	3.1	7.2
Yhteensä	27 768.4	7 343.5	3 765.7	31 346.1	22 228.8	9 117.3
milj. kpl	311.3	117.7	80.5	348.5	231.7	116.8
Ennen vuotta 1963 liikkeeseen lasketut						
Yhteensä	9.4	.	0.0	9.4	0.0	9.4
milj. kpl	11.5	.	0.0	11.5	0.0	11.5
Kalkkiaan	27 777.8	7 343.5	3 765.7	31 355.5	22 228.8	9 126.7
milj. kpl	322.8	117.7	80.5	360.0	231.7	128.3
METALLIRAHAT						
50 mk	78.5	.	1.3	77.2	2.9	74.3
25 "	20.0	.	-	20.0	0.1	20.0
10 "	38.5	.	-	38.5	0.1	38.4
5 "	289.2	15.0	0.1	304.1	54.3	249.8
1 "	304.7	10.0	0.2	314.6	18.7	295.8
50 p	74.2	2.5	0.0	76.7	7.1	69.6
20 "	62.7	4.2	0.0	66.9	6.9	59.9
10 "	33.1	1.0	0.0	34.1	2.8	31.3
5 "	25.9	1.0	0.0	26.9	1.0	25.9
1 "	8.1	-	0.2	7.9	0.0	7.9
Yhteensä	934.9	33.8	1.9	966.8	94.0	872.8
Ennen vuotta 1963 liikkeeseen lasketut						
Yhteensä	15.7	.	-	15.7	0.0	15.7
Kaikkiaan	950.6	33.8	1.9	982.5	94.0	888.5

TILINTARKASTAJIEN KERTOMUS

Suomen Pankin vuoden 1987 tilien ja toiminnan tarkastuksesta

Eduskunnan valitsemina tilintarkastajina olemme 16.—19.2.1988 suorittaneet Suomen Pankin tilinpäätöksen ja kirjanpidon sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 1987 hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa.

Pankin tarkastusosasto on tilivuoden aikana tarkastanut pankin kirjanpitoa ja toimintaa. Olemme perehtyneet sisäisestä tarkastuksesta laadittuihin kertomuksiin.

Olemme lukeneet pankin tilinpäätöskertomuksen ja saaneet johtokunnalta pankin toimintaa koskevia selostuksia.

Tilinpäätös, joka osoittaa tappiota 440 329 531,06 markkaa, on laadittu eduskunnan pankkivaltuusmiesten vahvistamien tilinpäätösperusteiden ja voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Edellä olevan perusteella ja koska tarkastuksemme ei ole antanut aihetta huomautuksiin, esitämme tuloslaskelman ja taseen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä johtokunnalle tarkastamaltamme tilivuodelta.

Helsingissä helmikuun 19. päivänä 1988

Pentti Mäki-Hakola

Markus Aaltonen

Kalevi Mattila

Pentti Kettunen

Esko Seppänen

./ Kalervo Virtanen KHT

EDUSKUNNAN PANKKIVALTUUSMIEHET VUODEN 1987 LOPUSSA

Mauri Miettinen (puheenjohtaja)
Pertti Paasio (varapuheenjohtaja)
Matti Maijala
Heikki Perho
Erkki Pystynen
Antti Kalliomäki
Jussi Ranta
Kauko Juhantalo
Henrik Westerlund

SUOMEN PANKIN JOHTOKUNTA VUODEN 1987 LOPUSSA

Eduskunnan pankkivaltuusmiesten vahvistama johtokunnan työnjako

Rolf Kullberg
puheenjohtaja

Pankin toiminnan yleinen johto ja valvonta
Keskuspankkipolitiikan yleisperiaatteet
Johtokunnan edustus
Johtokunnan jäsenten toiminnan ja heidän ratkaisujensa
asiasisällön valvonta
Sisäinen tarkastus

Pentti Uusivirta

Idänkaupan osastolle kuuluvat asiat
Kansainväliset rahalaitokset ja järjestöt
(kv. valuutta- ja kauppapolitiikkaan sekä kehitysyhteistyöhön
liittyvät kysymykset)
Ulkomaisen rahoituksen osastolle kuuluvat asiat
Valuutantarkkailuosastolle kuuluvat asiat

Ele Alenius

Haarakonttorit
Kassaosastolle kuuluvat asiat
Setelipalho
Tietojenkäsittelyosastolle kuuluvat asiat
Tutkimusosastolle kuuluvat asiat

Harri Holkeri
pääministeri, virasta vapaa

Esko Ollila

Hallinto-osastolle kuuluvat asiat
Henkilöstöosastolle kuuluvat asiat
Laskentaosastolle kuuluvat asiat
Rahoitusosastolle kuuluvat asiat
Valuuttaosastolle kuuluvat asiat
Rakennusprojektit
SITRA

Kalevi Sorsa
ulkoasiainministeri, virasta vapaa

Markku Punttila
vs.jäsen

Kansainväliset järjestöt
(yleiset talous- ja rakennepolitiikkaan liittyvät kysymykset)
Kansantalouden osastolle kuuluvat asiat
Rahapolitiikan osastolle kuuluvat asiat
Tiedotusosastolle kuuluvat asiat
Valuuttapolitiikan osastolle kuuluvat asiat
Turvallisuusasiat

PÄÄKONTTORI

Johtajat	Osastot	Osastopäälliköt
Pentti Koivikko	Hallinto-osasto Henkilöstöosasto Kassaosasto Laskentaosasto Erityisasiantuntijat rahankäsittelytekniikka henkilöstöprojektit	Urpo Levo Anton Mäkelä Reijo Mäkinen ylikassanhoitaja Ossi Leppänen Heikki Taipale Anneli Soini
Sirkka Hämäläinen	Kansantalouden osasto Rahapolitiikan osasto Tiedotusosasto Tietojenkäsittelyosasto Tutkimusosasto Valuuttapolitiikan osasto	Kari Puumanen Ralf Pauli Antti Heinonen Riitta Jokinen Heikki Koskenkylä Johnny Åkerholm
Matti Vanhala	Idänkaupan osasto Rahoitusosasto Ulkomaisen rahoituksen osasto Valuuttantarkkailuosasto Valuuttaosasto	Kari Holopainen Raimo Hyvärinen Kaarlo Jännäri (vs.) Esa Ojanen Kari Pekonen
Pankkivaltuusmiesten ja johtokunnan sihteeri		Heikki T. Hämäläinen
Sisäinen tarkastus	Tarkastusosasto	Timo Männistö
Turvallisuus		Jyrki Ahvonen turvallisuuspäällikkö
Rakennusprojektit		Bengt Palmroos projektipäällikkö

HAARAKONTTORIT

Konttorit	Konttorinjohtajat
Joensuu Jyväskylä Kotka Kuopio Lahti Mikkeli Oulu Pori Rovaniemi Tampere Turku Vaasa	Hilkka-Liisa Pitkänen Pauli Lähde Jouni Honkanen (vt.) Pekka Konttinen Kari Lottanen Juhani Huuskonen Juhani Vanhala (vt.) Aarno Aisi (vt.) Renne Kurth Rauno Haikarainen Reino Ylönen Martti Hagman

SETELIPAINO

Toimitusjohtaja Tor-Leif Huggare

SUOMEN PANKKI

Perustettu 1811

Käyntiosoite: Snellmanin aukio, Helsinki

Postiosoite: PL 160, 00101 Helsinki

Puhelinnumero: kansallinen (90) 1831
kansainvälinen +358 0 1831

Telex: 121224 spfb sf

Telefax: 174 872

Sähköosoite: SUOMENPANKKI

Haarakonttorit

Joensuu:	Torikatu 34, PL 80, 80101 Joensuu, puh. (973) 212 16
Jyväskylä:	Kauppakatu 21, PL 165, 40101 Jyväskylä, puh. (941) 211 433
Kotka:	Keskuskatu 19, PL 211, 48101 Kotka, puh. (952) 182 500
Kuopio:	Kauppakatu 25—27, PL 123, 70101 Kuopio, puh. (971) 125 611
Lahti:	Torikatu 3, PL 170, 15111 Lahti, puh. (918) 298 31
Mikkeli:	Päiviönkatu 15, PL 61, 50101 Mikkeli, puh. (955) 148 40
Oulu:	Kajaaninkatu 8, PL 103, 90101 Oulu, puh. (981) 224 366
Pori:	Valtakatu 11, PL 110, 28101 Pori, puh. (939) 325 344
Rovaniemi:	Valtakatu 10—12, PL 205, 96201 Rovaniemi, puh. (960) 2831
Tampere:	Hämeenkatu 13, PL 325, 33101 Tampere, puh. (931) 225 420
Turku:	Linnankatu 20, PL 373, 20101 Turku, puh. (921) 326 066
Vaasa:	Kirkkopuistikko 22, PL 44, 65101 Vaasa, puh. (961) 118 322